Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پیژندنه
نوم:دالماسوپنډ
لیکوال:محمودحمیدزی
دقلمي لیکولونیټه: 1397هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

داکتاب (دالماسو پنډ) زه په ډېره مينه دپښتوژبې دبډاينې او پرمختــګ لپــاره زحمــت ايســتونکو اوددې ژبــې رښــتني چوپړيالانو ته ډالۍ کوم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکوال خبرې

پښتوهغه وياړلي ژبه ده چې دنثراونظم پريمانه توکي پکښې شتون لري. داوياړلي ژبه په خپل ولسي شفاهي ادب کې دلنډيو په شان دنظمونواو دمتل په شان نظمونو اونثرونوڅخه خورا بډيه ده چې ياد نظمونه اونثرونه په بيلا بيلو وختونو کې ددې ژبې ويونکو دلوري ويل سوي اوخوله پرخوله ديونسل څخه بل نسل پوري رسيدلي دي،خوپه اوسني وخت (ننې عصر)کې ددې اړينو او ارزښتمنو نظمونو اونثرونو دورکيدا وېره ځکه زياته سوې ده چې ډېر وګړي په عصري وسيلوکې دومره اړم سوي دي چې ځينوڅخه يې دخپل ژبې دا ارزښت لرونکي توکي دپامه غورځولي دي او اوس زموږځوانان په خپلو ذهنونو کې دې ارزښت لرونکوتوکوته دبدمرغه ځاى نه ورکوي،دومره بوخت دي چې دا ارزښت لرونکي توکي دنه پاملرنې لکبله دورکيدو درپولې رسيدلي دي اوکه چيرې موږپښتانه خپل دې دولسي ادب اړينو اوازښتمنو توکو ياني،يعني لنډيواومتلونوته پاملرنه زياته نه کړو نو ليرې نه ده چې خدى جل جلاله مکړه موږبه ددې ولسي نظمونواونثرونو څخه بې برخې سو.زه دلته داليکنه اوڅېړنه دولسي ادب دنظم اونثرګډې برخې (متل)ته ځانګړې کوم اودوې موخې لرم:لومړۍ داچې ددې بډايه برخې ځينې توکې دلته خوندي کړم اودوهم داچې زه دخپل څېړنې سره سم هغه ځايونه اوعلتونه په نښه او روښانه کړم کوم ځايونه چې پښتانه متلونه دخبروپه دوام کې دخپل پياوړي دليل په توګه دخپلو خبرو دلاښه ثابتولو،دخپلوخبرو دپخوالي،اړين والي اوبډاينې لپاره کاروي.زه لومړى کس ښايې نه اوسم چې دابرخه درڅېړنې لاندي نيسم اوکار ورته کوم.زه دهغوتېولو ليکوالانوڅخه ډېره مننه کوم کوموچې زموږ دژبې دادب ددې برخې اونورو برخولپاره نستړي کيدونکي هلې ځلې کړي دي!البته يادونه کوم چې زه دانه وايم چې زما داڅېړنه سل فصده سمه ده: بلکې زه داوايم چې مايوازي داليکنه اوڅېړنه دخپلې خوږې ژبې سره دمينې اوهغه حق لمخې چې زما خوږه ژبه يې پرمالري کړي ده!زه ستاسودرنولوستونکوڅخه په ډېر درناوي هيله کوم چې زما د تيروتونوپه خاطر ما ګرم ونه ګڼې: ځکه زه دخپل توان سره سم پوره هڅه کوم چې تيروتنه ونه کړم!ديادونې وړده چې ووايم چې زه حقير دلته دمتل پرسم والي،ګټې اوناسم والي،نه ګټې باندې ليکنه نه کوم.پښتو ژبه دزرګونو متلونو درلودونکي ده اوکيداى سي دارزښت اومثبت ليدلوري درلودونکي متلونه خورا ډېرولري خوزه ددې خبرې څخه هم انکارنه کوم چې ځينې متلونه يا خوبي ارزښته دي اوپرربنتينولى ولاړنه دي اوياهم دمثبت اړخه ورته کتل کيږي نه :داستونزه دمتل نه بلکې دمتل دويونکي ده چې متل ته دمثبت اړخه نه ګوري بلکې په منفي ډول يې کاروي اومنفي مفکوره ترې اخلې.

زه ستاسوټولوپښتنوورنوڅخه په ډېردرناوي هيله کوم چې تل دخپلې ژبې دبډاينې لپاره نستړيکيدونکي هڅې وکړئ اوخپله ژبه لانوره بډايه کړئ

په درنښت:ليکوال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې څه کري هغه به ريبي

دامتل ډېرارزښت لرونکی اودپوره ښه څرګندې معنا درلودنکی دی.دامتل کولی سی يوبد کارکونکی دبدکارڅخه په شا کړي اوکولوته يې پرينږدي.
دامتل هغه وخت وګړي وخپل مخامخ،مخاطب کس ته وايي کله چې هغه دبدکارکولو،دبيلګې په ډول کوم بل کس ته دزيان رسولو موخه لري.هغه ته داڅرګندوي که ته چېرې دابدکړن وکړي نو ليرې نه ده چې ستاپرووړاندې به هم ورته کاروسي اويابه هم دهغه څخه لاهم بدکار وسي:ځکه که کوم څوک غنم وکري هغه به غنم ريبي اوحاصل به يې هم دده دکرلي تخم څخه څوچنده زيات وي،نو هيله ده پوه سي چې کوم کارونه چې ته کوې هغه ستا کرل سوي کښتونه دي چې ته به يې هرومروحاصل اخلې.دې متل ته ورته اود بدوکړنوڅخه دلاس پرسرکيدا ياني نه کولو لپاره دپښتوژبې وياړلي اوښاغلي صوفی شاعر:عبدالرحمن بابا داسی بيتونه ويلي دي.

کردګلوکړه چې سېمه دې ګلزارشي
اغزي مه کره چې پښوکې به دې خارشي
ته چې بل په غشوولې هسې پوه شه
چې همداغشی به ستا په لورګوزارشي
کوهی مه کينه دبل سرې په لارکې
چېرې ستا به دکوهي په غاړه لارشي

دامتل پښتانه په ځينونوروځاينوکې هم کاروي چې دکارونې دښه والي اوبدوالي په اړه يې زه پريکړه نه کوم.
۱که کوم څوک غل وی اودهغه څخه غلا وسي. 2که کوم چا ظلم کړی وی اوپرهغه ظلم وسي. 3که کوم چا اولادونه ته ښه روزنه نه بلکې بدروزنه ورکړي وي اودعلم،پوهې څخه يې ليري ساتلي وي اودهغه اولادونه بدکاره سي.دې ته ورته نوروځايونوکې پښتانه خپل مخاطب ته دامتل دخپلې خبرې دښه ثابتولوپه پار دبيلګې په توګه اوروي.

أ

آئينه دچا عيب نه پټوي!

دامتل هغه وخت دويونکودخواويل کيږي: کله چې يورښتنی کس پرکوم چا دکوم کاردکولوشاهدي اداکړي اويادکس هغه کارچې دی وربانديتورن سوی وی نه ومنې،وګړي يادکس ته دامتل مختنه ږدي اوشاهدي ورکوونکي کس ته دهنداري خطاب کوي. دېروخت دامتل دماشومانودخبرودتائيد لپاره ويل کيږي.
دپښتوژبې يوشاعرداسي وائي.
په خپل شکل وهرچاته څرګنديږم.
آئينې غوندي بي رويه بي ريا يم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آبا حلال ډری نه حلال

يادمتل متل ويونکي خلک ډېروخت دټوکوپه ډول هغه وخت دهغه کس پروړاندې وائې کوم کس چې پرخپله شتمني اويا پرخپل کوم توکي ډېر کروړ(ټينګ)وي يا په بله معنا ډېر پرخپل مال ټپريږی،که کوم څوک دهغه څخه دهغه توکي غوښتنه وکړي اويا دده توکي ته دزيان رسول تکل وکړي نوخپله دشتمنی،توکي خاوند(سرپرست)غوښتونکي ته دامتل دخپل انکاردکروړ(کلک)څرګندولولپاره وايي اوياهم دريمګړی کس چې دادغوښتني اونه ورکړي ننداره ووينې نوآباحلال ډری نه حلال متل وايي.

ديادمتل ساده معنا داده:بابا حلال کړه خودهغه ګډ(پسه)مه حلالوه. ډری دپښتنوپه ځينوسيموکې ځينې وخت پسه (ګډ)ته ويل کيږي،په تېره بيا ماشومان ډېروخت ګډ(پسه)ته ډری وائې.

آبا،باباکورنسته له ادې ډارنسته

يادمتل هغه وخت دخلګو دخواويل کيږي کله چې کوم مظلوم باندې دظالم دخواظلم کيږي اودهغه دپاتې سرپرستانوڅخه دظالم ډارنه وي اويا هم دمظلوم سرپرستان دظالم په هغه ظلم ناخوښ نه وي کوم چې پرمظلوم يې کوي.

په تېره بيا هغه وخت کله چې مخکې دې مظلوم کس داسې يوڅوک درلودی چې دهغه په شتون کې ظالم کس پر هغه باندې ظلم نه کوئ.دامتل د څرګندې معنالمخې داسې وايوبابا چې ډېروخت دکورنی سرپرست وي کورکې شتون نه لري يا په بله معنا بابا(پلار) چې ډېروخت دادې(مور) په پرتله دغوسې څخه ډک اوپر اولادونو دهغوی دښګنې په خاطرپه غوسه کيږي او اولادونه نسبت ادې ته دبابا څخه ډېره وېره (ډار)لري کورکې شتون نه لري :دادې ډارنسته چې هغه کاروکړو چې بابا يې نه خوښوي.

آبا (بابا) پلارمه ګوره خورجين يې ګوره

ديادمتل موخه څرګندده ،کله چې پلاريادېوې کورنی مشربازارته تللی وي،يا کوم ځای ته په سفرتللی وي نوښکاره خبره ده چې دکورنی غړي دهغه څخه دډاليو دراوړلو اوهغوی ته دورکولوهيله لري.دامتل هم دهمدې سکالو(موضوع)څخه سرچينه اخلي.خورجين:دټوکرڅخه جوړيوبکس يا په بله معنا بيک (دسکول)دی چې مخکې به خلکو پرآسونواچوی اوپه اوس وخت کې پربله سپرلی موټرسيکل باندې خوريږی.

خورجين دوه جوبونه لري چې دآس پرملا اچول کيږي اودوړه جوبونه يې دآس دوړوطرفو(خواوو)ته ځوړند وي.پورته يادسوی متل وګړي دټوکوپه بڼه هغه وخت اوياهم بيله ټوکوهغه وخت په خپلوخبرکې کاروي کله چې دهغوی يودست دهغوی سرمخ سي اودوی يې دورسره راخيستي غوټې په اړه پوښتنه وکړي اودوست يې ددوی دجواب پروړاندې کوم غبرګون څرګندکړي،يا کله چې کوم ځای يوکارمند دکار لپاره ځي اوهلته دهغه مزد کم خومعنوی امتيازونه يې زيات وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا کله چې یوکارمند دیوداسي کس سره کارکوي چې دهغه کس په چلند کې ځینې بـدۍ وي اودبلـه اړخ کـار ګرکارتـه اړتیـالري نوکـه کـارکوونکی پـه دې دوړوحلتونوکې کارته زړه ښه نکړي اودکوم چا څخه مشوره اخلي نوهغه ورته پورته متل کیدای سی ووایي.

چې ډب نه وی ادب نه وی

متل ویوونکي یادمتل هغه وخت وایي: کله چې کوم څوک یوماشوم دکومې خطا دکولوپه غبرګون کې ووهي،کله چې دریمګړی دیادکارغندنه وکړې نووهوونکی په ځواب کې ورته وایي: چې ډب نه وی ادب نه وی.

2یادمتل دهغو وګړو لپاره هم کارول کیږي: چې بې مشورې کړنې سرته رسوې او هغه کارکې دکوم زیان،تاوان سره مخ سی یا که کوم څوک په خپل نوي کارکې تاوان وکړي دهغه ته دهغه دتیروتنې دلاښه څرګندیدا لپاره پورته یاد سوی متل وایي.دامتل دمثبت لیدلمخي یوښه معنالرونکی متل دی اوکه دمنفي لیدلمخې ورته پاملرنه وکړو اوعملي یې کړو ښه پایلې نه لري.دبیلګې په ډول ادب په ډب(وهلو)نه زده کیږي اوکه دبلې زاویې څخه دې متل ته وکتل سي:هرکارکې دوخت په تیریدو اودتجربوپه لاسته راوړلو موږ خپل منزل ته ځان رسوو یعنې شونې ده موږپه خپلو نویو پیل کړو کارونوکې دزیان،تاوان اوخنډ سره مخ سو اوډب وخوروترڅوتجربه حاصله کړو اوراتلونکي وخت کې په خپل کارونوکې دځنډ،خنډ اوزیان سره مخ نسو.

آبا یې مړکړ،په چاړه و،که په لاره و

دامتل پښتانه هغه وخت په خپلوخبروکې هغه چاته وایي کوم کس چې په کومه خبره کې دهیرې یاشک سره مخ سی.دبیلګې په ډول که کوم څوک وایي چې په ماښام کې بارانووریدی،یوبل کس پوښتنه وکړي پرڅوبجې؟که خبرورکوونکی کس ناخبرې وښيې اوپوښتنه کوونکی کس بیا بیا دخپلې پوښتنې پرځواب باندې ټینګارکوی، په دې وخت کې دریمګړی کس وایي:دشپې باران اوریدلی دی نورېې ته ساعت(کړۍ) څه کوي: وایې آبایې مړکړپه چاړوکه په لار و.

یا کله چې کوم څوک وایې فلانکي راسره ښه ونه کړل ما ورته افغانۍ ورکړي وي ده راته سعودي ریال راکړه مخاطب پوښتنه کوي آیا هومره ریال یې درکړل چې ستادافغانیو دپیسوبدېل وه؟که هغه ځواب ورکړ چې هو: دې وخت کې مخاطب کس ورته پورته یادسوی متل وایي اوهغه ته قنعت ورکوی.

آس ئې و هغو ته ورکړ چې د تانګ د تړلو یې نه و

دامتل خلګ یوبل ته هغه وخت دګیلې په ډول وایي کله چې کوم داسي کس چې اهل کارنه وي داهل کارکس په شتون کې په هغه کاروګمارل سي چې دهغه کارګمارل سوی کس وړ،مسلکي اوپه هغه دندې پوره پوه نه وي.

یادمتل ته دګیلې کولومتل هم ویلی سوځکه ډېروخت پورته متل دګیلې په بڼه ویل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آس چې د آسه کم وي نو غوږ ئې پريکړه

دامتل هغه وخت وکړي يوبل ته وايي کله چې دوه ځوانان ديوبل سره په مثبت ډول سيالي کوي:يو ددوى څخه دتاني په ډول چې ګواکې زه هم ستا څخه کم نه يم پورته متل وايي اومقابل(مخامخ)کس ته ډاډورکوي چې په ښه ډول به ورسره سيالې وکولى سي.

دامتل ځينې خلګ دغوسې اوکرکې په وخت کې هم يوبل ته وايي اوخپل ځان دمقابل کس څخه په هيڅ صورت کم نه انګيري اومقابل کس ډاډه کوي چې ګواکې زه ستا څخه کم اوناتوانه نه يم.

آس چې غورځى دموږي په زورغورځى

پورته متل دمايوسۍ اوناخوښۍ متل دى.کله چې يوکس دکوم داسي چاخبره وانه وري چې دهغه کس خبره يې مخکي منل او اوس يې دهغه خبره په دې خاطر ونه منل چې کوم بل پياوړى کس يې په ملاتړ ودريدى نوخبره کوونکى يا په بله معنا امرکوونکى کس دامتل دمايوسۍ په حال کې مقابل يا دريمګړي کس ته وايي اوخپل ناخوښي اومايوسي ځرګندوي.

بله بيلګه ددې متل دکاروني:کله چې يوپلار خپل اولادته کومه خبره يا امروکړي اواولاديې امرياخبرې ته غاړکښينږدي نوپلاريې دمايوسۍ په حال کې يا دټوکوپه ډول پورته يادسوى متل وايي اوداخپل اولادته ځرګندوي چې موردي دفاع کوي کنه تازما امرمنى.همداډول که اولاد دمورامر ونه مني:مورهم يادمتل وايي.ديادمتل دکاروني ځايونه نورهم سته چې خلګ يې په خپلوخبروکې کاروي.

آس مې در کړ، خو پرې سپريږي به نه

دامتل خلګ هغه وخت کاروي کله چې کوم کس يوچاته ډالۍ ورکړي اوډالۍ اخيستونکى کس دډالۍ دخونديتابه ټينګارپرې وکړي ،يا هغه وخت کله چې ډالۍ اخيستونکى کس دډالۍ ورکوونکي کس ډالۍ خرابه،يا وپلوري اوچې کله ډالۍ ورکوونکى کس دخپلې ډالۍ په اړه خبراوبيا خفه يا ورته غوسه سى :ډالۍ اخيستونکى کس ورته يادمتل وايي.

آسان ئې نالول چونګوښنو هم پښې پورته کړي

دامتل هغه وخت خلګ کاروى،وايى کله چې کوم کس داسي يوکاروکړي چې دهغه کس سره دهغه کړى کاربښه نښکاري يا په هغه کارکې پوره پوهه ونه لري اودنورخلګو بي ګټې تقليد کوي، يا داسى يوه کارته ملاوتړي چې سل فصده دهغه کاردکولو وس(توان)ونه لري :خلګ يوبل ته يا بې ګټې تقليدکوونکي کس ته دهغه دتقليدنه کولو اويا هم دهغه دتقليد دموخې څخه دراګرځيدا په پارپورته يادسوى متل وايي.

يادسوى متل دېروخت دبې ګټې،يا دوس څخه پورته تقليدکوونکودتقليد نه کولوپاره دوګړو دخواويل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آس که ټکنی دی، میدان یې لنډ دی
دامتل دېروخت یوچا ته په کارونوکې دنه تلوارکولوپه پاروېل کیږي.دبیلګې پـه ډول یوکس که ډېر ژرپه کوم کارکې دېرمختګ یا بریا غوښتونکی وي نوبل وګړی هغه تـه دنـه تلوارکولـو اوپـه ښـه ډول ومنـزل تـه درسـیدلوپه پـار یادمتـل وایـي اوترینـه غـواړي چـې کارپـه ښـه ډول وکـړه بیـړه پکښـي مـه کـوه ځکـه پـه بیـړه یوکـارکول دکارپرکیفیت په نیغ ډول اغیزه لري.
آسمان چې غوریږي، دومره نه وریږي
دامتـل خلـګ هغـه وخـت وائـي کلـه چـې کـوم کـس دعمل(کـار) پرځـای تـش وعـدې اوخبرې کوي کـه پـه ساده ډول ووایو چې لاپې وهي،یاهغه وخت کلـه چې یوکس دکارپـه منځ کې دکارڅخـه ډېرپـه پـه ځـان هوسا کولـو اویـاخبرو کولووخـت تیـروي هغـه وخـت یادمتـل ورتـه یـو وګـړی وایـي یـادا متـل کـوم دریمګړي تـه دهغـه څخـه دشکایت،یا ناخوښی په پاروایي.دې متل ته دنقد،اعتراض کولومتل ویلی سو.
آغزي چې له اوله نه وه تیره په لوی والي نسي تیره کیدای
دامتل دشک اوګومان پربنسټ ویل کیږی.که کوم څوک دیوچا سره څوځله پر وعد نـه وي ختلـی اوبیا وعده وکړي،کـه کوم چا مخکې کوم کارنـه وي کـړی پـه داسي حال کې چې مخکې یې دهغه کاردکولووعده کړې وي،یاداچې که دکوم سپین ږیري په ځوانی کې غیږنیول نـه وه زده اودی یـې پـه سپین ږرتـوب کـې دزده کړې دعـوه کوي،یـاکوم څـوک یـې دزده کـړې ورتـه ووایـي نـوددې متـل دویلوزمینـه برابریږی. مخکې مې یادونه وکړل چې دېروخت دامتل دګومـان پربنیـاد ویل کیږي اوسل فصده متل ویوونکی باوري نه وي.
ارمان به کړي هلکه، بیا به نه مومي ادکه
دامتل هغه وخت دوګړو دخوا ویل کیږي: کلـه چـې کوم وګړی خپل ځـان دکوم بـل وګړی لپاره ارزښت لرونکی ښیي اوهغه ته داڅرګندوی چې زه ستاالپاره هرڅـه یم اوزما په نشتون کې به دې کارونه ورسته پاتې سي که زه درڅخه بیل سوم نوتـه بـه راپسي ارمان وکړي.
آسمان یې بړستنه ده، ځمکه یې توشکه ده،دوهم حالت: آسمان مـې بړستنه ده ځمکه مې توشکه
یادمتل هغه وخت خلګ کاروي کله چې غواړي خپلـه یـا دکوم بل چـا مظلومیت،بې وسې، غربت اوبې کسې، کوم چـا تـه څرګنده کړي.پورتـه متـل یوتوصفي، حالـت څرګنده ونکی متل دی.
تباره د هر چا زده ده خوخوله دملاعثمان غواړي
یادمتل خلګ هغه وخت وای کله چې کوم وګړی یوکارسرته ورسوی خوپه ښـه ډول نه،یا پـه هغسي ډول نـه څنګه چې بایدسرته رسیدلی وای یانې کاردنیمګړتیـا سره سرته ورسوي هغه وخت ورته مخامخ کس پورته یادسوی متل وایي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه ته دا ښرګندوی چې ډېرداسي کارونـه ستـه چې دډېرخلکوزده وي خودځينو وګړو سره هغه کارونه ښـه ښکاري يا پـه بلـه معنـا هغوی يـې داسـي سرتـه رسوي څنګه چې ښايي.

ا

الوتی مرغه په لاس نه راځي

دامتل هغه وخت خلګ وايي کله چې غواړي يوه داسي کس ته چې دهغـه څخـه کوم ښه فرصت په خطـا کـې تيرسوی وي يـا کـوم کـاريې داسـي کـړی وی چـې ده دهغـه کـاردکولو موخـه نـه درلـودل يـانـي تيروتنـه،خطايي کـړې وي:وګـړي ويـاد کـس تـه دډاډ،زغم اوانديښنـي نـه کـول پـه پارپورتـه متـل وايـې. پورتـه متل ډېروخـت يوچاتـه دډاډ ګيرنـي لپاره متل ويوونکي وګړي وايي .

انسان تر کاڼي کلک تر ګل نازک دی

ددې متل دويلو لپاره هغه وخت لارخلاصيږي کله چې يوکس دکوم بدې پيښـي سره مخ سوی وی او هغه ته زيان نه وي رسيدلی،ياهغه وخت کلـه چـې يوکس ديوه واړه زخم،ياژوبلې څخه ډېرزحمت وګالي:متل ويوونکی کس دافسوس،تعجب يا خواشنی په ښرګندولوسره پورته متـل وايـې اوخپلـه خواشنـې يـا تعجب ښرګند وي.يادمتـل تـه دافسوس اوتعجب متل ويلی سو.

اوباز يم خو بي ګودره نه ګډيږم

دامتل وګړوته ښرګندوي چې دزيـان څخـه دډکو کړنوکولوتـه زړه هغـه وخـت لاهم ښه نکړي کله چې په هغه کارکې دپوره تجربې اوپوهې څخه هم برخمن وي.

انسان کله درياب، کله کرياب وي

دامتل هغه وخت يوکس وايي کلـه چـې ديوچـا څخـه ديوتـوکي غوښتنه وکـړي اوهغـه يـې پرووړانـدې منفـي غبرګـون ښرګندکړي،ياهغـه وخـت کلـه چـې مقابـل کـس ورتـه ووايـي چـې تـا خـومخکي داتـوکی درلـودی نوهغـه ورتـه ځـواب ورکـوي چـې اوس راسره نسته انسان کله درياب اوکله کرياب وي.

اوبه خړوي او ماهيان پکښي نيسي

دامتل هغه وخت کوم وګړی وبل وګـړي ياوګړوتـه وايـي کلـه چـې يوتن دخبروڅخـه خبرې راباسي يعني کله چې ددوتنو خپـه وګړو ترمنځ خلـک دپخلاکيدلوهڅـه کوي اوددوی څخه يويې دنه پخلا کيدو لپاره ډېردليلونه راوړی اونه غواړي پخلاسی.

دامتل هغه وخت هم خلګ وايي کله چې يوڅوک په دې هڅه کې وې چې په کـوچنۍ منفي خبره کې لويه منفي خبره ولټوي،يا په عامه لحجه کـه ووايوچې شرتـه ډولونـه وهي،يـا داچـې دشـرلپاره يـوه وړه بهانـه غـواړي دې ډول آنـد درلـودونکی تـه خلـګ وايـې چې ته خواوبه خړوي اوکبان پکښي نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انا مړه سوه تبه يې وشليده

دامتل هغه وخت متل ويوونکي وګړي وايي کله چې يوستونزمن اوسترې کارپای ته ورسوي.کله چې يوتن يوسترې کارپای ته رسولی وی اوکوم بل کس ترينه پوښتنه وکړي چې څنګه سوکاردې پای ته ورسوې که لاپاته دی کارخلاصوونکی کس ځواب ورکوي هوانا مړه سوه تبه يې وشليده.

انتظار تر قتل بد تر دی

ديادمتل دويلوځای څرګنددی هغه وخت چې کوم څوک ديوې کړنې کولو...ته ډېرتم سي نويادسوی متل وايي.

انسان بی وزره مرغه دی

دامتل هغه وخت ويل کيږی کله چې کوم کس يوه ورځ کوم څوک يوښار،کلي کې ووينې اوبله ورځ يې کوم بل ښارياکلي کې ووينې اوترينه پوښتنه وسي چې داڅنګه داسي ژردهغه ځای څخه راغلي.ياد وګړی ځواب کې ورته پورته متل وايي.

اوبه د چينې د سر نه خړيږي

دامتل هغه وخت وګړي وايي کله چې يوستونزې سره مخ سي يا کوم بده کړنه دداسي خلکوده ووينې چې هغوی امران (مشران) ولري.دبيلګې په ډول که په دولت کې يوټيټ پوړی کارکوونکی په خپله دنده کې ناغيري،سوستي کوي يا خپله دنده کې فسادکوي،وګړي وايي دی ګرم نه دی اوبه دسرڅخه خړيږي.

اور په اور نه مړ کيږي

دامتل هغه وخت وګړي وايي يايې خپل په خبروکې کاروي کله چې ددووکسانويادوو ډلوترمنځ شخړه وي :وګړي هغوی ته ددې ښوولولپاره چې جنګ دحل لاره نه ده،جنګ نه خلاصيدونکی دی اوجنګ هغه کړن نه دی چې په جنګ،شخړه پای ته ورسيږي،يادوګړی دخپلوخبرو د دليل په ډول پورته يادسوی متل هغوی ته وايي:اورپه اورنه مړکيږي يا وينه په وينه نه مينځل کيږي متل وايي.يادمتل ډېروخت وګړي دشخړوحلولو،پای ته رسولو په پار وايي.

اور د خپلې لمنې بليږي

دامتل هغه وخت وګړي وايي کله چې دهغوی کوم خپل ورته زيان ورسوی اوياورته کوم دردورکړي.

اورته چې نژدې کيږي خامخا سوځيږی

دامتل خلک ديوه پاخه دليل په توګه هغو وګړوته وايي کوم وګړي چې دبدوخلکوسره ددوستۍ هيله لري يا غواړي چې ورسره دوستي وکړي،يا هغوخلکوته دامتل ويوونکي وايي کوم خلک چې غواړي ناراوا،بداودزيان څخه ډک کارونه وکړي يا ورته زړه ښه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښ په غلبېل نه درنېږي

يادمتل هغه وګړي دخپل ځان ددفاع په پاروايي دکوم وګړوچې کارونه ډېروي اوکوم بل کارهم پيل کړي که کوم څوک هغوی ته وويي چې تاباندي مخکي هم کارونه ډېروه داکاردې ولې پيل کړ؟يادکس ورته پورته متل وايي اودځان دفاع کوي.

اوبو اخيستی زګ ته لاس اچوي

يادمتل هغه وخت وګړي په خپلوخبروکي کاروي کله چې يو اړکس کوم داسې کاروکړي چې نښايي هغه کارهغه کړی وای، کله چې خلګ هغه په هغه کاروغندي نوخپله هغه کس ياکوم بل څوک چې غواړي دهغه دفاع وکړي:يادسوی متل هغوی ته دقنعت ورکولوپه پاروايي.

اختر چې تير سي نکريځي په ديوال وټپه

دامتل هغه وخت خلګ وايي کله چې يوکس يوخت کوم توکي ته اړتيا لرله اودکوم بل کس څخه يې هغه وخت هغه توکی غوښتی و خوهغه هغه وخت هغه توکی نه وو ورکړی کله چې دهغه اړتيا پوره سول دهغه توکي دورکړي اراده يې وکړل مقابل کس دهغه څخه دګيلې په ډول يادمتل وايي اوداڅرګندوي چې دی اوس هغه توکي ته اړتيانه لري.

آسمان په لوټو ولې

يادمتل هغو وګړوته دهغوی داصلاح لپاره ويل کيږي کوم وګړي چې دخپل توان څخه لويې خبرې کوي.په عامه اصتلاح لاپې وهي.

اصل خطا نه لري، کم اصل وفا نه لري

اصل هغه توکي ته ويل کيږي چې دښه کيفيت درلودونکی وي کله چې کوم کس يوکم کيفيت لرونکی توکی يا برعکس ښه کيفيت لرونکی توکی وپيري مخا طب وګړی هغه ته هغه وخت کله چې دتوکي پيرونکي کس ښه توکی پيرلی وي دلاډاډ په پارپورته يادسوی متل وايي اوکه چيرې کوم چا دکم کيفيت لرونکی توکی پيرلی وي نومخاطب کس دهغه دبيا نه تيروتنې په پارپورته يادسوی متل وايي.

اوبه د شګو په بند نه بنديږي

پورته متل هغه وګړوته متل ويوونکي وايي کوم وګړي چې خپل موخې اوکارته ښه تياری نه نيسي،دهغوی دښه تياري اوهغوی ته ددې څرګندولوپه پارچې هرکړن بيله ښه تياري څخه مه پيلوئ اوکه يې پيل کړئ نوښه تياری دځان سره ولرئ .يادسوی متل وګړي دې ته رابولي چې مخکي له دې چې کوم کارپيل کړي هغه کارته دکلک هوډ اوښه تياري سره ورودانګي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اور يې په اوبو کې بل دی
دامتـل هغـه وګـړی مقابـل کـس يـا کسـانوته وايـې کلـه چـې کـوم کـس ياکسـان دډېروسـتونزوپه شـتون کـې خپلـې مـوخې تـه ورسـېږي،ياهغه وخـت کلـه چـې کـوم وګړی يا وګړي په ډېره آسانی خپلې موخې ته ورسيږي. دامتل ځينـې وخـت درخـې اوځيني وخت دمينې،دوستۍ په پارويل کيږي خوپه بيلولحجو.

ب

بار ئې په شا نه شو وړای، يو لرګی ئې بل پر کښيبود
يادمتل هغه وخت دکوم وګړي دپوهاوي لپاره کوم کس وايي،کلـه چـې هغـه کـس ډېروکارونه پيلوي خويوهم په سرنه سي رسولی يعني په ښـه ډول ديوکـاردکولوتوان نه لري خودهغه په څنګ کې نورکارونه هم پيلوي.

بد زوی نه زوی
يادمتل هغه وګړي دناهيلۍ،مايوسۍ اوخفګان په ډول وايي کله چې ورسره اولادونـه ښه نه کوي،يعني اولادونه هومره بدکوي چې دهغوی والـدين دهغـوی پـه شـتون کـې ځان بي اولاده ګڼي.

بد مکوه، بد به نه وينې
دامتـل دهغـووګړودعبرت لپـاره نـوروګړي هغـوی تـه وايـې، کـوم وګـړي چـې دبدکړوکولو هوډلري يا هغه وخت وګړي يوبل ته يادمتل وايي کلـه چې کوم بـدکړن کوونکی وګړی په کومه داسې ستونزه کې راګيرسی چې هغه هم نورخلکوتـه هغـې ته دورته ستونزو دپيښيدا لامل سوی وي .

برخې تړلې ازلي دي، نه په زور نه په زاري دي
دامتل دهغووګړودتسلۍ لپاره نوروګړي هغوی تـه وايـې کوم وګـړو چـې د کـوم څـه دلاسـته راوړلوډېرکوښـښ کـړی وی خوهغـه څـه يـې لاسـته نـوي راوړي. يادمتـل ډېروخت دتسلۍ اوډاډګيرنې په پارويل کيږي.

بلا وه برکت يې نه وو
دامتل هغووګړوته خلک وايي کوم وګړي چې دکومې بدې پيښـې سرمخ سوي وي خوهغوی ته پکښي زيان نه وی رسيدلی الله جل جلاله ساتلي وي.
يادمتـل ځنـې وخـت دبـدې پيښـې څخـه ژغـورل سـوی وګـړی دخپـل حـال اوخوښـې دڅرګندولو په پار نورو وګړوته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخت په ټنده دی نه په منډه

که کوم وګړی دماديـاتو اويـا معنويـاتو پـه لټـه پسـي ډېـره هڅـه کـوي خو هغـه دخپلوټولو هڅو سره هم خپل موخي تـه نـه رسيږي، پـه داسـي حـال کـي خپـل لټـه کوونکی يا کوم بل وګړی ورته پورته يادسوی متل وايي.

بل ته چې ګوته نيسي، ځانته دري کوتې نيول کيږي

که کوم وګړی خپلـه کومـه بده کړنـه کوي اودنورخلکوپربدکړنوهروخت لګيږي، اوغندي يي،که کوم ځوک غواړي دی په دې وپوهوي چې تـه هم په بـدکړنوکې ډوب يـې نورڅلـه غنـدې خپـل ځـان دې پـه نيغـه لاره سـيخ کـړه اوبيـانور وګـړي دهغودبدکړنوله عمله وغنده،دخپل خبرې دپخوالي اودليل پـه پارهغـه تـه پورتـه متـل وايي اوهغه ته قنعت ورکوي.

بنده حيـران خدای جل جلاله پر مهربان

که کوم وګړی په ناځاپي يا آسانه ډول کومـه داسـي څـه وموميي چې ده تـه خـوښ وه چې هغه وموميي يا دهغه لاسته روړل ستونزمن اوتمه نکيدل چې دی هغه په دومره آسانی وموميي،کلـه چې يادکاروسـي خپلـه مونـدونکی يـا کوم بـل وګـړی دخدای جل جلاله دلويې،مهربانی...څخه په منني پورته متل وايي.

بی عقل دومره پر بل نه کوی لکه په ځان

کـه کـوم وګـړی ديـوکس سـپکاوی،غيبت،چغلګري يـا ورسـره بـې ځايـه شـخړه وکړي:مقابل يا کوم بل کس هغه ته پورته يادسوی متل وايې اوموخـه يـې داوي چې تـا ماتـه ياهغـه تـه هـومره زيـان نـه دی رسولی لکـه څـومره چـې دې خپـل ځـان تـه ورسوی. ددې متل دويلو دځايونو نورې بيلګې هم سته چې وګړی يې وايې .

بی ګودره چې ګډيږی خو د به دي سيند وړي

که کوم کس په خپلې ټاکلې موخې يا کوم کارکې نابريالی سي يـا ورتـه پکښـي زيـان ورسيږي په داسي حال کې چې هغه دکوم چا سره مشـوره نـه وي کـړي يـا يـې خپلـه ښه پلان اوتياری نه وي نيولی،دهغه وګړي داصـلاح،پوهوي پـه پـاره وګـړي پورتـه متل وايي.

بې کاري د بدبختی زانګو ده

دامتل هغه وخت کوم متل ويوونکی کوم بـل وګـړي تـه وايـي چـې دکـار زمينـه ورتـه برابره وي اودی کارنه کوي. ياد متل دوګړوداصلاح اوهغوی دکارکولوپه ارزښت دپوه کولوپه پاروېل کيږي.

باغ چې پوخ سي باغوان کوړ سي

که کوم کس دمـادې اومعنـوي لهـازه پيـاوړی سـي اوخپـل پخـوانې ملګـري اودهغـوی ښيګڼې هيرې کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا كه كوم وګړی ديوچا پـه مرسته كوم ښـه مقام تـه ورسيږي او هغه چلند چې يې مخكې كوئ ورسته تردې چې هغه مقام ته ورسيدی هغه ډول چلنديې نه كوئ، نوخپله مخامخ كس اويا كوم بل وګړی پورتـه يادسوی متل وايي ترڅو هغه پـه دې وپوهوې چې خپل مقام ته په كتوغرورمه كوه اوتل عاجزه اوسه.

بی اتفاقي د كور ورانې ده

دامتل وګړي دې تـه رابولې چې خپل ترمنځ يوالی قـايم كړي،ځكه يـوالی هرډول ستونزې دمنځـه وړی، تـل هغـه وګـړي پرمختـګ كـوي چې خپـل تـرمنځ يـوالی وسـاتي.يوالی دكـور،كلي اوهيـواد شـاړي سمسـوره وي اووګـړي دپرمختـګ او وياړترپولورسوي.

بابا به ويل ادې به منل

كله چې كوم وګړی دكوم چا درامريت،مشرۍ لانـدي وي،كلـه چـې مشـريې دهركـار دكولوورتــه ووايــي اودی يـــې كولوتـــه بيلـــه دې چـــې دكـــار روا والی،ناروااوالی،مثبت،اومنفي اړخ تـه ونـه ګـوری اوهغـه كارسـرته ورسـوي:كوم وګړی دګيلې،ناخوښی يادهغه دپوهاوي لپاره پورته ياد سوی متل وايي.

دبل دروازه،ورمه وهه په نوک ستاده به ووهل سي په سوک.

بل مه وهه په نوک، تابه ووهې په سوک.

كه كوم څوک غواړي يوبل تن دبدۍ اونارواكړنودكولوڅخه راوګرځوي خو مخـامخ كس يـې خبـره اونيكـه مشـوره نـه مني:يـادكس ورتـه دخپلـې خبـرې دثابتولواودهغـه ديوډول ډارپه پارپورته يادسوی متل وايي اوخپلې خبرې ته يوكرووړدليل موندې.

بی ګودره مه ګډيږه

يادسوی متـل وګړوتـه توصـيه كـوی چـې بيلـه غور،تحليل،مشـورې اودهغـه دپـايلو دڅيړلو څخه كوم كار ونه كړي.

بې هنره سړی د بې ميوې ونې په شان دی

يادمتـل دهنـر دزده كـړې لاربنـوونه كـوي،دهنر دزده كـړې ارزښـت څرګنـدوي او وګړي دهنر ياكسب زده كولوته تشويق كوي.

ت

تا خوړه چې ما خوړه

ياد متل هغه وګړي يوبل ته وايي چې خپل ترمنځ ښې اړيكې لري يعنـي ترمنځ يې مينـه،محبت وي كـه يـود دوی څخـه دكـومې لاسـته راوړنـې ورتـه ووايـي اوپـه دې خواشينې څرګندكړی چې ګواكي ته نه وي تابه هم هغه څه لاسته راوړي وای كوم چې مالاسته روړي دي،په ځـواب كـې يـې مخـامخ كس هغـه تـه ډاډ وركـوي اوورتـه وايي چې زما اوستا توپيرنسته ستالاسته راوړنه زما لاسته راوړنه ده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ياد متل هغه وخت هم ويل کيږي کله چې يوکس بدکړن کړی وي اومقابل کس ورتـه پيغور ورکړي چې يادکـاردي ښـه ونـه کـړه چـې ودې کړ،لومړی کس ورتـه ځـواب ورکوي چې تا هم يادکارکړی دی يا يې اوس کوی ماتـه ولـې وايـې؟: خپـل ځـان دي اصلاح کړه. دخپل خبرې دثبوت په ډول پورته متل وايي اوخپل ځان خلاصوي.

هغه تازيان چې هوسۍ نيسي دهغوی خولې تورې وي

يادمتل هغه وخت وګړي وايي کله چې يوکس دکوم کـاردکولو ووايـي خوهغـه دهغـه کار دکولوتوان نه لري،دهغه وګړي دپو هوې يا دتاني په ډول کوم بل وګړی هغه تـه پورته متل وايي. يادمتل وګړي په دې پو هوي چې دخپل تـوان سرسم کړنـې پـه نښـه اووې کړې ترڅوورتـه ستونزې پيښـې نسي. ديـاد متل موخـه داهـم نـه ده چـې هيڅ وخت دښو کارنودکول هوډ مه کوئ.

تاداو چې له بيخه کوږ سي نو تر سره کوږ وي

يادمتل وګړوتـه داښيي چې تل خپل کارونـه پـه پـوره غـور ،فکر او دنوروخلګوپـه مشوره پيل کړئ،هڅه وکړئ چې داسـي کړنـې وکـړئ چـې تاسو اوستاسوټولني تـه يـې زيـان ونـه رسـيږي،خپل کارونـه نيـغ پيـل کـړئ ترڅوپـه سيده ډول پـای تـه ورسيږي. که کوم وګړی بيله ژور آندکولو کـوم کارپيل کـړي اودهغـه کارپايلـه ددې پرځای چې هغه ته ګټه ورسوي زيـان ورتـه پيښ کـړي :کـه يـاد وګـړی دخپـل کـړي کارڅخه ناخوښې څرګنده کړې کوم بل وګړی دهغه دپو هوي لپاره پورتـه متـل وايـي او هغه پـه دې خبره پو هوي چې کـاردې دلومړي سره دزيـان څخـه ډک وو،داچـې تايي په اړه مشوره،غوراوڅيرنه نه وه کړي: ګرم ته يی.

تاج په هر سر برابر دی خو هر سر د تاج لايق ندی

يادمتـل وګړوتـه دا څرګنـدوی چـې پـه يـوه دنـده هرسـړی ګمـارل کيـدلی سـی،خو هرسـړی دهرکارووړتيـا نـه لري.يعنـي کاربايـد اهلـي کـار:دهم هغـه کاروړتيـا درلودونکی ته وسپارل سی نه هرچا ته.يادمتل دېروخت وګړي هغه وخت وايي کلـه چې ددولت دخويوداسي څوک په يودنده وګمارل سی چې هغـه کس دورسپارسوي کار وړتيا ونه لري، يادسوی متل دېروخت دګيلې اومايوسۍ په پار دوګړو دخواويل کيږي.دپورته متل دکارونې ځايونه ډېردي.

تر اوبو د مخه ګاولې مه کاږه

يادمتل داڅرګندوي چې مخکي له دې چې دکوم کـار دزيـان اوګټې په اړه پوه نسو دهغه کارپه اړه زموږاندېښنه اوخوښـي ښـه نـه ده. کـه کـوم کـس دغنموکښـت وکـړي خودڅه مودې ورسته هم پرې باران ونه اوري،که يـادکس خواشينی سـي اودځمکـې دبيرت کولبـه کول هوډ وکړي يوبل کس هغه ددې کارڅخـه راګرځوي او هغه تـه وايي:خـدای جل جلالـه مهربانـه دی بارانونـه بـه وسـي اوستاکښـت بـه ښـه حاصـل وکړي، دخپل خبرې دثبوت اوپخوالي په پار ورته پورته متل وايې او هغه تـه قنعت ورکوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسي كه يوچغلګردكوم چا بده خبره كوم بل كس ته وكړي اوهغه دومرپه غوسه سي چي مخكې تر دې چي رښتيا معلوم كړي دچغلګرپه وينا خبرې كوونكي كس ته دزيان رسولو هوډوكړي په دې وخت كې يوبل نيک وګړی دهغه دراګرځول كوښښ كوي اودهغه دغوسي اراملو اوهغه ته ددې ښوولوپه پارچي لومړی دچغلګر درواغ اورښتيا ځانته معلوم كړه هغه ته يادمتل وايي، يادمتل ډېروخت دوګړودپوهوي په پارمتل ويوونكي وايي. يادونه ګاولې يوډول پخوانی ځپلی وي.

تر بسو لاندي اوبه تيره وي

كه كوم كس په بيداری،چل اوچم بازۍ مشهوره وي:وګړي دهغه كس دچم،چل،اوفريب څخه دنوروګړو دژغورلو په پار پورته متل دهغه ديوې ځانګړنې،صفت په پارهغوی ته وايي. ځيني وګړي ديوكس دښه ځيرک ثابتولوپه پار دهغه دستايني لپاره هم يادمتل وايي.

تر بيكاري بيګاري ښه ده

يادمتل وګړي دكاركولوپه ارزښت پوهوي اوهغوی ته داڅرګندوي چي كاروكړئ كه څه هم تاسوته دكارپه بدله كې كومه معلومه ګټه نه رسيږي.

تر پښو لاندي مځكې ته مه ګوره

پورته ياد سوی متل وګړي په دې پوهوي چي تل لوړليد لوری ولري يعني دراتلونكي لپاره تل تيارو اوسي، هغه كارونه چي يو وګړی يې كوي بايد دا وسنجوي چي زما كاركه اوس ښې پايلې زما لپاره لري آيا راتلونكي وخت كې هم ښې پايلې دځان سره لرلی سي كه برعكس نه يې سي لرلی؟دبيلګي په ډول :كه كوم كس خدای جل جلاله مكړه غلاكوي اوس خوبه خود دی غلا په برياليتوب سره وكړي خو دابايد ده ته معلومه وي چي اسلام كې غلا كول لويه ګناه ده الله جل جلاله به ده ته انشاءالله پردې نړۍ يا اخرت كې دكړي ګناه سزا وركړي. پورته يادسوی متل ډېروخت دوګړو دپوهوې لپاره ويل كيږي.

تا/ده زما په ژرنده اوړه نه دي كړي

يادمتل ډېروخت دوګړودخوا دځان ښودني،غرور،خپلې پياوړتيا او دځان دصفت په پارويل كيږي. كه كوم وګړی ديوچا دخبرې يا امر پرخلاف كوم څه وكړي يا يوبل چا دده ددوست پروړاندې كوم داسي كارچي نه بايدسوی وای كړی وی:يادوګړی دخپل صفت،دځان پياوړي،غوسه ناک ښودلو اوسخت ځواب وركولو په پارپورته متل وايي. يادمتل ډېر وخت دتاني،دبل كسددار،يا يوچاته دداډ وركولو په پارويل كيږي،كيدای سي ياد متل مثبت اومنفي دواړه اړخونه ولري دظالم،بدكاره پروړاندې زما په آند مثبت اودمظلوم اونيكوكاره پروړاندې دمنفي اړخ درلودونكی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر باش(راګرځولو) تيره ده، د چو ږغ پر کوه

يادمتل هغه وخت وګړی وايي کله چې: ديوکس څخه %90- %95 کارخراب سوی وی،نودهغه وګړي دداډ ګيرنې لپاره مسؤل،رهبر،يا دهغه په ښو خوښيدونکی کس وايي چې پروانه کوي پاتې %5 کاردې هم خراب سي ته دې ژوندی يې بيا به يې %100 يا پوره سم وکړې. پورته يادسوی متل دداډ،امر يا ديوه وګړي چې کارترې خراب سوی وي اودسمون امکان يې نه وي دهغه دخوښې په پار وايل کيږي.

تر تبر يې لاستی دروند سو/دی

که کوم څوک يوکار پيل کړې دبيلګې په ډول: که کوم تجار يو توکی دکوم ځای څخه راوردکړي خودحکومت دخوا ورڅخه اخستل سوی ما صول دومره سی چې دده دګټې څخه زيات وی:تجار دخپل وارد سوي توکي دنه ګټې لکبله دهم هغوتوکو وارديدل ودروي او کوم څوک ورڅخه دياد توکي دنه واريديدو علت وپوښتي:يادسوی تجارورته پورته متل دخپل دليل په پاروايي.

لنډه داچې که دکوم کاردرګټې تاوان ډېروي:خلګ دهم هغه کاردنکولو لپاره پورته متل ددليل په پاروايي. يادمتل ته دناخوښی اوديوکاردنه کول ديو پوخ دليل متل ويلی سو.

تر ورخ تيري اوبه بيرته نه راګرځي

ياد متل وګروته ښيي چې داسي کارونکړي چې ورسته پرخپل کړی کارپښيمانه ،افسوس کوي خو:څه لاسته نه ورځي. هرکار بايد مخکې تردې چې وه يې کړو دهغه اړخونه درڅيړنې لاندي ونيسو چې زموږ کار کوم منفي اومثبت اړخونه اوپايلې لري؟دنورو ګړو اوپه کارپوه کسانو سره مشوره وکړو اوورسته هغه کارسرته ورسو. يادمتل دکارونې ډېرځايونه لري، خوډېر وخت ددې لپاره کاريږي کله چې يوکس څخه تيروتنه سوې وي اودی پرهغه تيروتنه پښيمانه وي، دهغه کس دداډ په پار وګړي هغه ته يادمتل وايي.

ترس (ډار،وېره،) د مرګ ورور دی

کله چې کوم کس دکوم ښه،نيک کار دکولو څخه ډارولري اوکولو ته يې زړه نه ښه کوي: دهغه د ډاډګيرنې په پاريوبل وګړی هغه ته پورته متل وايي اوهغه په دې پوهوي چې خير اوشرداالله جل جلاله دلوري څخه دي:وېره يوازي دهغه جل جلاله څخه په کارده.يادمتل ډېروخت ديوکس دناسمې وېرې دليري کولو په پاره ويل کيږي. يادمتل ته دداډګيرنې متل ويلی سو.

تروږمی چې ډېره سي، سهار نژدې کېږي

که کوم وګړی دډېرو کړاونو سره مخ سي اودا کړاونه اوستونزې يې ورځ تربلې نورې هم ډېريږي:دهغه يوخواخوږی کس راځي اوهغه ته دلانورصبر/زغم کولوتوصيه کوي دخپلو خبرو دپخوالي،دليل اودهغه دداډ په پارپورته يادسوی متل وايي اوهغه ته قنعت ورکوي. يادمتل ته هم دزغم کولو اوداډګيرنې متل ويلی سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تریخ غړپ دی تیر به سي

که دیوچا ومخته کوم خنډیاستونزه هتمې راځي نو خپله هغه وګړی یا کوم بل کس دهغه دتیاري، ډاډ،زغم اوصبرپه پارپورته متل وایې.

تللی مال بیا راځي خو تللی عزت بیا نه راځي

پورته متل وګړي په دې پوهوي چې درمادې شتمنی دمعنوي شتمنۍ ارزښت هسک دی، یعني دمال دلاسه تلل نسبت دعزت دلاسه تللو ته هیڅ دی،یووګړی باید دمادې شتمنۍ دلاسته راوړلو لپاره خپله معنوي شتمنې دلاسه ورنکړي. دبیلګې په ډول که کوم څوک غلا کوي ده ته به مال په لاس ورسي خوبرعکس به دی ډېرڅه دلاسه ورکړي،عزت،درناوی به دلاسه ورکړي اوګناه به لاسته راوړي. یادمتل ته دپند اخیستلو اودیوکس دپوهولومتل ویلی سو.

ته د فیل په غوږ کښني وېده یی

که کوم وګړی ډېرڅه اوري،ویني یاني په ښکاره دکوم چا غلطي ویني خودهغه پر وړاندې کوم عکس العمل نه ښیي.په داسي حال کې چې دهغه دراګرځولو اوپوهولو توان لري،داسي وګړی خلګ مخاطب ګرځوي اوپورته متل دهغه دپاملرنې اوخپل مسؤلیت ته یې دپام وراړولو په پار ورته وایي.

که کوم څوک دیوچا خبرې په پوره غوږنه اوري: مخامخ وګړی دهغه دپام را اړولو په پاریاد متل وایې. یادمتل ډېروخت دوګړو دپاملرنې دپیاوړتیا په پار ویل کیږي.

ته که کافر یی زما خو ځګر یی

دامتل ډېروخت والدین دخپلو خوږو اولادونو دپوهوي یا دهغوی سره خپل دناپایه مینې دڅرګندولوپه پاروایي. ځینې اولادونه دومره بدسي چې خپل مور اوپلار دیادمتل ویلو ته اړباسي اودهغوی د دعا کوونکوخولوڅخه داناهیلې زمزه سي.

یادمتل هغه وخت هم وګړي وایي کله چې دهغوی یونژدي دوست دهغوی پروړاندې بدچار،چلندوکړي هغوی هغه ته دیاد متل په ویلوداڅرګندوي چې ستابدکولو زما پروړاندې به ما دې ته اړ نکړي چې زه هم ستا پروړاندې بدوکړم. یادمتل دمینې ښه څرګندونکی دی.

ته له ما جار زه له تا جار

یادمتل خلکوته دیوالي ساتلوتوصیه کوي

که کوم وګړی دیوکس شریک،دوست اویا ملګری وي کله چې دوی څخه یویې دبل لپاره دخپل دارزښت یادونه وکړي مخامخ کس یې ورته وایي زه هم ستالپاره موهیم یم زه اوته یوبل ته ګټه رسوونکي یو اودهغه دپوهوې لپاره پورته متل وایې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تـه يې هم سکڼې، هم يې رغوې
که کوم وګړی خپل دريځ ژر ژربدلوی دبيلګې په ډول:يوځل ديوکس بدۍ يادوي هغه غندي اوورسته ژربيرته خپله خبره اړوي اودهغه دښيګڼوستاينه کوي.
که ووايم يوکس ديوکار مخالفه وي او هغه کارغندي خوشيبه ورسته دهغه کارستاينه کوي او ورسرموافق وي:دياد وګړي ددې بد عدت داصلاح لپاره وګړي ورته پورته متل وايي او هغه دده په غلطۍ پوهوي.

تو په شونډانو کېږي
که کوم وګړی ددې څخه رنځ وړي چې هغه ته کارنه پيداکيږي،کله چې کوم کس هغه ته دتجارت پيلولو ووايي:که ياد وګړی ورته داسي ځواب ورکړي: دومره پيسي زماسره شتون نه لري چې پري تجارت وکړم،هغه وخت دخپلې خبرې،ځواب د دليل په پار پورته متل وايي.

تر خوږ ګوته مي مه نيسه
که کوم وګړي ته خپل کوم توکی دډېر ارزښت وړوي، دبيلګې په ډول:که دکوم کس سره يوکتاب وي اوکوم بل کس ورته راسي اوورته ووايي ماته به ستا دتوکوڅخه يوتوکی راکوي،هغه کس يي ورسره ومني غوښتونکی ورڅخه کتاب وغواړي نودی ورته يادمتل وايي.همداسي که په نيغه ډول ورته ووايي ماته ستا کتاب راکړه نودکتاب خاوند ورته پورته متل وايي اوانکارکوی. پورته متل ته دناخوښي اوانکار څرګندولو متل ويلی سو .
تر سل منه خوږلي يو من کرلي ښه ده
يادمتل داڅرګندوي چې در ډېرو پلانونو اوخبروکولو لږ عمل ،کارکول ښه دي. که کوم څوک کارنه کوي اوعلت يې داښيي چې کارنه راته پيداکيږی اوکه کارپيداهم سي نوګټه يې کمه وی دردې داښه ده چې بيکاره يم، يادوګړي ته دقنعت ورکولواودهغه دتشويقولو په پارکوم بل وګړی هغه ته پورته يادسوی متل وايي.

تر وېش يې په چور خوشحاله دی/دي
که کوم وګړی درمنظم والي(ترتيب) نامنظم والی درسولي جنګ ،شر دربښي خبرې بده خبره خوښوي، دهغه داصلاح پوهوي يا دهغه ددې بدعدت په اړه دنورو وګړو دپوهوي په پار پورته متل ويل کيږي.
توپک دوست او دښمن نه پيژني
يادمتل دتوپک دغندني اودهغه دخطر،زيان په اړه دوګړو دپوهوي يا ديوه داسي کس چې هغه بدکاره وي دهغه په اړه ونورو وګړوته دخبراوي په پاروېل کيږي، دلته بدکړن کوونکی وګړی دتوپک سره تشبيه کيږي او هغه هرچا ته زيان رسوونکی پيژندل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تور خر په صابون نه سپينيږي

کـه کـوم وګـړی بدکارونــه کـوي اوهغــه تــه ناصحان،لارښـوونکي تـل نصـحت، اولارښوونه کوي خوپرهغه کومه مثبته اغيزه نـه کوي،خپل لارښوونکی،ښوونکی يا کوم بل وګړی چې دياد وګړي دډېرې بې پروايي څخـه ستړی سوی وی:پورتـه يادسوی متـل دخپلـي نـاهيلی دڅرګندولوپـه پـاروايي.هم داډول کـه کـوم بـد څـوک دنيکوکـارووګړو ملګري پيل کړي:يوڅـوک يـې دښـه والـي ووايـي: شـک کـوونکی وګړی،وګړي ياد متل وايي.

توره دې تيره لاس دې خلاص

کله چې کوم وګړی يوبل وګړي ته اختار ورکړي مخاطب،مخامخ کس دځان ددفاع يا خپل ځان دهغه څخه دکم نه ګڼلو په پار يادمتل وايې اوبرعکس کارکوی.

تر ديګ څمڅی (کاچوغه) ګرمه ده

يادمتـل هغـه وخـت وګـړی وايـي کلـه چـې پريـوه سـتونزه، خنـډ يـا شـخړه ددوو ډلـو مشـــران،امران هـــوکړي تـــه ورســـيږي، خـــو ددوی څخـــه ديـــوې ډلـــې يـــوبې صلاحيته،کشـر،يا بـي واکــه کـس سـويه پريکـړه نـه منـي اوسـتونزې پکښـي پيښـوي:دمقابلې،مخامخ ډلـې يـووګړی دامتـل وه هغـه کـس تـه دهغـه دحيثيت،مقـام دڅرګندولو په پاروايې. يادمتل ته ديوکس دتوهين کولو،پوهولو اودبدکارڅخـه دلاس اخيستلو متل ويلی سو.

تياره يې غواړه، د ياره يې غواړه

تياره يې غواړې،دياره يې غواړې

که کوم وګړی يوکس ته ډاډ ورکوي او ورته وائی چې هغه څه چې تـه غواړې زه به يې درته پيدا اودرکړم دهغه دښه ډاډ په پارپورته متل وايي. کـه کوم وګړی تمبل وي اودبـل دلاس ګټـه خـورې دهغـه کس دپوهـوي،دتمبلی اوبـي کـاری څخـه دلاس اخيستلويا وه کوم بل کس ته دهغه دتمبلی،کارنکولو دشکايت پـه پـار پورتـه يادسوی متل وګړي وايي اوهغه ته خپله خواشينې بربنډه وي.

تيره راځي، راځي دخوار پر سر لګيږي

که کوم غريب،مظلوم اوبي چاره کس په کومـه ستونزه کې راګيرسـي يـا ورتـه کوم زيـان ورسيږي دهغـه کس سره دخواخوږی پـه پـار وګړي يؤبـل تـه يادمتـل وايـې اوخپله خواشني څرګندوي.

تيره پخپل ځای درنه وي

که کوم وګړی غواړي ديوکس پـه کـارونوکې بـې ځايـه لاسوهنه وکړي دهغـه کس دراګرځولو لپاره يوبل کس راځي اوهغه ته پورتـه يادسوی متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړ.ی اوبه په خوب ويني
که کوم وګړی دکوم کړن دکولو يا کيدلو ، ډېر هيلمند وي او يا کوم بې ځايه شک لري.اوهروخت دهغه دکيدو يا کيدلو ګومان ،هيله يا شک کوی دهغه ددې ډېرګومان دليري کول په پارکوم بل وګړی هغه ته پورته متل وايي اوهغه ته څرګندوي چې هغه کارنه دی پيښ سوی يا نه پيښيدونکی دی.

توتکۍ وای بې آزاره ده، ويل د چمن د چنجيانو څخه پوښته وکړه
يادمتل هغه وخت وګړي يوبل ته وايي کله چې نوروګړي دکوم شخص دادب،ښوالي اوبي ازاره ښودلو په پار دهغه ستاينه کوي خوپه رښتيا هغه پورته ځانګړني نه لري،ستاينه کوونکی کس پري خبرنه وي چې هغه يادسوی ښه خويونه نه لري،يا هم ددې ښوخوينو تمثيل کوي،دهغه دپوهوي اودهغه کس دبديو دخبراوي په پار خلګ پورته متل وايي. يادمتل ځيني وخت ديوچا سره درخې په پار اوځيني وخت ديوکس دبدو کړنو په اړه دنورو وګړو دخبرولولپاره ويل کيږی.

تير پر تير، هير پر هير
که ځينو وګړو په تيروخت کې شخړه کړې وي يا يې درمنځ کوم خنډ مخالفت ياستونزه پيښه سوې وي او اوس غواړي يو ددوی څخه داليري والی دمنځه يوسي:پورته متل ورته دهغه د پوهوي اوراتلونکي وخت کې دهغه پيښې دنه تکر دډاډ په پاروايي؛ياد متل دريمګړي هم ځيني وخت دمخالفت درلودونکو وګړو ترمنځ دسولې او دهغوی ترمنځ داصلاح راوستولو په پاروايي.

تيريده لري ، هيريده نلري
که کوم وګړي ياوګړو ډېرې ستونزې په خپل تيرژوندکې ليدلي وي او دخبروپه وخت کې يو ددوی څخه دهغو ستونزو يادونه وکړي:مخامخ کس دالله جل جلاله څخه مننه کوي چې هغه ستونزې يې ددوی څخه دفعه کړي،هغه پورته متل وايي اوخپلې هغه بدې خاطرې نه هيريدونکي يادوې.

تر بد څيري، خراب ګندلی ښه دی
که کوم وګړی ديوه داسي کارچې په پوره ډول سرته نه وي رسيدلی دنه کولو وايي اوخپل دليل داوړندې کوي چې کيدای سي هغه کار زه په ښه ډول سرته ونه رسوم ،کوم بل وګړی دهغه دتشويق او دهغه دهوډ دپياوړتيا په پار پورته متل وايي اوهغه ته دا څرګندوی چې ترنه هڅې کولو اوسم به يې ونکم دوېرې درختمولو داښه ده چې خپل ځان وازمويې که وسو ډېرښه که ونه سو بياهم ښه،ستا به دا ارمان پاته نسي چې کاش دهغه کار دکولو اوسرته رسولو هڅه خومې کړې وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج

جار تر هغه زويه چې تر هر چاوي نيک خويه

يادمتل والدين دخپلوهغو اولادونو دستايني په پاروايي:کوم اولادونه چې خپل د والدينو زړونه هيڅ وخت نه ازاروي، تل يې حق غوښتني منې اوتل يې درناوى كوى. يادمتل ته دێو وګړي دستاينې متل ويلی سو.

جاهل ته دوه ځله سلام کوه

کوم وګړي چې دنورو وګړو درناوى نه کوى بدخويه وي دهغو وګړو سره نيک سلوک کول اړين دى؟: ددې لپاره چې کيداى سى هغوى ستاسودنيکو اخلاقو اوښه چلندلکبله خپل په سلوک کې مثبت بدلون راولي اوخپل بدخويې په نيک خويئ بدله کړې.پښتانه وګړي هغه وخت يادمتل وايي کله چې يوکس دهغه چا دچلندڅخه شکايت وکړې:دکوم کس چې اخلاق کمزوري وي، متل ويوونکى شکايت کوونکى کس په دې پوهوي چې دبد سلوک درلودونکو وګړو پروړاندې تل دنيک سلوک څخه کار اخله اودهغوى څخه ګيله مه کوه ځکه ښايي هغوى ښه روزنه نه وي ليدلي اوکيداى سي ستا دنيکو اخلاقو څخه زده کړه وکړې.

ځاى سته جولا نسته/ځاى و جولا نه و

يادمتل هغه وخت وګړي دهيرانتيا،شک اوخبر په پاروايي:کله چې يوځاى کومه پيښه سوې وي اوهلته دهغه پيښې کوم نښه شتون ونه لري.ياد متل هغه وخت هم وګړي وايي کله چې يوکس ديوڅه په اړه کوم چاته دډېرتينګارسره ووايې چې هلته شتون لري کله چې مخاطب کس دهغه پلټنه وکړې هغه څه ونه مومي کوم چې دشتون خبريې ورسولی وو نوکوم بل کس ته دهغه دنشتون کيسه کوي اوپورته متل وايي.

جګو بنګلو ته نظر مه کوه

يادمتل داخرګندوي چې خپل په حال شکرکوونکي اوسئ څه چې لري په هغه بسنه وکړئ اودنورو وګړو دژوند په ليدو دامه واياست چې کاش ما هم دهغوى په شان ژوند درلوداى،انسان ته مادې اومعنوي شتمني الله جل جلاله ورکوي ستالپاره به ستا سره موجود شته ستا په خيروي او دهغو سره به دهغو شته دهغوى په خيروي. که دځان څخه د مادې اومعنوي اړخه کوم څوک غوره وينئ او دهغو سره رخه کوئ داښه ده چې دځان څخه کښتو وګړو ته پام وکړئ اوخپل پرحال شکر وباسئ.

جنت د مور او پلار تر پښو لاندي دى

دياد متل موخه پوره څرګنده ده يادمتل په دې دلالت کوي چې دمور اوپلار بايد څومره درناوى وسي،اسلام موږ دمور اوپلار سره په ښه چارچلند کولو امرکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګ پر کوچني کېږي، يا پر سپي
يادمتل وګړي هغه وخت وايي کله چې کوم لوی وګړی يا ځوان کس ماشومانوته ازار رسوي، ياداچې کوم وګړی دنورو خلکو حيوناتو ته زيان رسوي،دهغه کس دپوهوي په پار وګړي دامتل ځکه وايي چې هغه په دې خبره وپوهيږي چې داسلام مبين دين اوپښتون قام: پرماشومانو،مظلومانو اوژويو ظلم کول ناروا کړن بللی دی.يادمتل داخرګندوي چې په ماشومانو اودنورو خلکو په اهلي ژويو کاردرلودل ياني دهغوی زوروول،بد رد ورته ويل يا وهل ډېروخت دشخړو لامل کيږي.

جنګ د غوايانو و او ماتيدله جوار
يادمتل هغه وخت وګړي وايي کله چې دظالمو اويا پياوړو وګړو ترمنځ جګړه،شخړه يا اختلافات وي اود دوی ددې اختلافاتو ډېر زيان عامو وګړو يا کمزورو وګړو ته رسيږي خلک د مايوسۍ په پار يادمتل وايي.
همداډول که د دوو پياوړو هيوادونو ترمنځ سره،نيابتي يا مخامخ جګړه وي اوددې جګړې ډېر زيان کمزورو يا هغوهيوادونو ته رسيږي چې په هغه شخړه کې اخته،بوخت نه وي،هغه وخت وګړي ددې حالت د انځور دڅرګندېدا په پارپورته يادسوی متل وايي.

جامه چې دپور سي په ځان اور سي
کله چې کوم کس په لاس کې پيسي نلري اودی غواړې چې ځانته دبيلګې په ډول موټرواخلې:کوم څوک دهغه کس په دې خبره د پوهولو په پارچې کيدای سي تاسو په تاکلي موده کې دهغه موټر قيمت کوم چې تا په پوراخيستی دی پوره نکړئ اوبيابه درته خدای جل جلاله مکړه ستونزې پيښې وي:دخپل خبرو د دليل په پارياد سوی متل وای.

جزا د عمل حق ده
که کوم وګړی بدکاره وي دبيلګې په ډول ظالم وي پرهغه هم ظلم وسي يا دظلم جزا ورته ورکول سي:وګړي دبدی کولو دزيان په پار دهغه و ګړی په يادول مثال،بيلګه ورکوی اوپورته يادسوی متل وايي.
جلا وطني د سرو درناوی کموې
يادمتل ډېروخت وګړي دخپل ټاټوبي سره دمينې په پاروايی.
ژرنده په ګوډې،دغنموجوال پسی نه ځي ، ګوډی په ژرنده پسي ځي
که کوم څوک غواړې پوهه،علم وکړې اوغواړې چې ښوونکی ده ته راسې ياني مدرسه،ښونځی په کورکې غواړي... دهغه کس دپوهوي په پار وګړي پورته متل وايي،ديادمتل موخه داده چې اړمند په اړتيا پوره کوونکي پسي ورځي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي ډېرنه پیښیږي چي اړتیا پوره کوونکی اړمند ته راسي اواړتیا یې ورپوره کړي.دامتل داڅرګندوي چي موږ اړیو دیوڅه دلاسته راوړلو لپاره زیار وباسو،هڅه اوکوښښ وکړو ترڅو موږ خپلې موخې ته ورسیږو او بریا موپه برخه سي.

ح

حاجت من د بنکې سپک وی

کله چې کوم څوک دخپل ناچاری څخه سرټکوي اوکوم چاته دخپل حاجت،اړتیا دپوره کولو لپاره ورسي خو هغه وګړی منفي ځواب ورکړې یایې سپکاوی وکړې خودی ورته دهغه ځواب ورنکړې، که کوم څوک پر هغه نیوکه وکړې او ورته ووایي چې ولې دي دهغه دمنفي سلوک ځواب ورنکړ؟یادکس ورته ځواب کې خپله بي وسي څرګندوي اوپورته متل وایي.

حال منصور وایه چې سر ئې په دار سو

که یو وګړی کومه پیښه ووینې خونه غواړې دهغه پیښې په اړه کوم چاته څه ووایي،کله چې کوم بل وګړی هغه ته ووایي چې ولې حال نه وایې تاخوخپله هغه پیښه لیدلې ده؟ دی دخپل دلیل په پار پورته متل وایي اوخپل ځان خلاصوي.

حرام په حرامه لار ځي

که کوم وګړی دناروا،حرامې لارې څخه شتمنې لاسته راوړې اودڅه مودې ورسته یې ټوله شتمني ختمه سي اوبې شتوسي:وګړي دنورو خلکو دعبرت،پند اخیستو په پار یوبل ته پورته متل وایې اوداڅرګندوي چې په غلا،زور اودنورو ناروا لارو څخه دشتو لاسته راوړل هیڅ وخت دخیر اوبرکت څخه نه وي پریمان اوکه څوک دحرامي لارې څخه دشتو خاوند سي ژربه بیرته ترې لاړسي اوخپله سزا به ووینې.

حساب په مثقال بخشیش په خروار

کله چې دوه وګړي سره دوستان وي اوددوی ترمنځ کوم حساب واقع،پیښ سي که یو ددوی څخه ناخوښې څرګنده کړې او ووایي چې زه اوته خو دوستان یو نوبیا ولې دومره دقیق حساب راسره کوي؟

په مقابل کې یې دوست هغه ته وایي: زما اوستادوستې پرخپل ځای ده خونه دي دې اوریدلې چې وایي حساب په مثقال بخشیش په خروار.

حقیقت ویل ترخه دي

کله چې یوه کس ته کوم بل وګړی دهغه دیوبدعدت،یابدکار دنه کولو په اړه ووایي یا دهغه په اړه کومه داسي خبره وکړې چې دهغه خوښه نسي اومنفي ځواب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې، تورلګوونکی کس دخپل کړې خبرې یالګیدلي تور دفاع کوی اودخپل خبرې دثبوت په پار پورته متل وایي.

حیادار حیا کوله، بې حیا ویل زما څخه بېریږي/ ډاریږي

کله چې کوم څوک دخپل ښه سلوک لکبله کوم چاته دبدې خبرې یا بدکړن ځواب په بده خبره اوبدکړن،کار نه ورکوی،خوبیاهم بده خبره،بدکړن کوونکی هغه پرارمه نه پریږدي،کله چې ښه سلوک کوونکی نوردهغه بدنسی زغملی هغه ته وایي:که دي بیا زما پرورېندې دبدسلوک څخه کاراخیستی زه هم اړکیږم چې برعکس ځواب درکړم،نور بس ده دېرمې ستابد وزغمل تا ندي اوریدلي چې وایې:حیادار حیا کوله، بې حیا ویل زما څخه بېریږي/ ډاریږي.

خ

خاموشي،چوف اوسید ل د خوښۍ علامه ده

کله چې دکوم چا څخه دیوه کاردکولو یا نه کولوپه اړه وپوښتل سي،دبیلګي په ډول که کومه کورنۍ غواړې خپل زوی ته کوژده وکړي اودهغه سره مشوره وکړي چې ستا خوښه ده چې دفلانکي دلور سره دې نکاح وسي،زوی یې په زغرده دهو اویا ځواب ورنکړي اوخاموش(چوف) پاتې سي:والدین یې پورته متل وایي اوهغه ته کوژده کوي.

خاموشي(چوف اوسیدل) لوی ګمان دی

کله چې یووګړی په کوم بدکار تورن وي:همدغه تورن وګړی دځان دخلاصون لپاره کوم بل وګړی مخاطب کوی اوهغه ته وایي:آیا داکارچې زه پرې تورن یم زه یې کولی سم یا مې کړی دی؟ کله چې مخاطب کس دده دخبرې ځواب ورنه کړي اوچوف پاتې سي متکلم،تورن کس مایوسه کیږي:پورته متل وایي
او مخاطب کس ته څرګندوي چې ګواکي ته هم پرما داګمان کوی چې ما هغه بد کارکړی دی.

خانده خانده، ښه کور دي اوډلی دی

که یو وګړی په تیروتنه یا قصداً کوم بد یا داسي کاروکړې چې باید نه وای سوی اودهغه سربیره بیا هم په خپل کړي کارپښیمانه نه وي اودنه پښیمانتیا ترڅنګ نورې خبرې یا خنداهم کوی:دهغه کس دپوهوي اوهغه ته ددې ښوولوپه پارچې ګواکي دی باید پرخپله تیروتنه او کړي کار پښیمانه او دزیانمن کس څخه بخښنه وغواړي خلګ هغه ته پورته متل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاورې يو خاورې به سو
که کوم وګړی غوارې خپله عاجزي څرګنده کړي اودغرورکولو اوځان لوی ښودلو څخه بيزارې وښيي:دخپل عاجزۍ اوناتوانی دښه ښودلو اونورو وګړوته ددې يادونې اوښوونې په پارچې انسان بايد غرور کوونکی،مال دولت باندي پخرکوونکی ونه اوسي پورته متل وايي.

خبرې دخپلې خولې په اندازه کوه
که کوم وګړی ديوکس سپکاوی کوی اوياکه يوکس دهغو کارنو دکولو وايي کوم چې هغه کارونه يې په توان کې نه وي؛مخامخ وګړی هغه ته ديادوخبرو دنه کولو وايي اوهغه ته په سختو الفاظو وايي: خبرې دې د خپلې خولې په اندازه کوه،يادمتل ډيروخت دوګړو ترمنځ هغه وخت کاريږي کله چې پرکومه خبره يا کارسره لفظي شخړه وکړې.

خبره تر خبري پوري يادېږي
کله چې وګړي يؤ دبل سره خبرې کوي که يوکس دپښتو ژبې دکوم اديب يادونه وکړې دمجلس يوبل ګډونوال دکوم کتاب په اړه غږيږي اومخکي تردې چې دهغه کتاب په اړه وږغيږي:پورته متل وايي اودګډونوال پام خپل ځانته را اړوي.

خبره په خبرو خلاصيږی
که ددوو ياهغه څخه زياتو وګړو پرکومه خبره دنظر اختلاف وي يا پرکومه خبره سره نه جوړيږي،پايلې ته نه رسيږي اوخبره ورو ورو دشخړې لورته ځي ديادو وګړو دمنځ څخه کوم کس پورته متل وايي اوهغوی دې ته نه پريږدي چې فزيکي شخړه سره وکړي يا يې هم ترمنځ خفګان منځ ته راسي

خبره دې په ګل بدله
کله چې مجلس،خبرې اترې ګرمې وي اوکوم کس غوارې په موادبانه ډول دکوم چا خبره پرې،قطعه کړې:وايي ستا خبره دې په ګل بدله وي اوبيا ورسته خپلې خبرې پيلوي.
خبري ډېرې، سر ئې يؤ
کله چې دوه وګړي پرکومه خبره نه سره جوړيږي:په خبروکې يې دنظر اختلاف شتون ولري اوغوارې په زوره په يؤبل باندي خپله خبره ومني دريمګړی ددوی دوو ترمنځ دياد اختلاف دلمنځه وړلو په پار وايي:تاسو اصل دخبرې ته راسئ که هرڅومره خبرې وپيچئ اخربه بيرته دحل خبري ته راځئ،هغه مونه دې اوريدلي چې وايي :خبري ډېرې، سر ئې يؤدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوره د خسُر د کوره اخيستل کيږي
کله چې يؤ وګړی په ځيره او عدتونوکې دخسرګنۍ خواته مايل وي:کوم بل وګړی دهغه ددې ميلان دثبوت اودې څرګندولو په پارچې ګواکي دی ګرم نه دی پورته متل وايي.ياد متل دپښتوژبې دنورومتلونوپه شان دکاروني ډېرځايونه اوعتلونه لري.

خبرې ښې کوې، لکۍ يې کږې کوې
که کوم وګړی په فصيحه اوخوږه ژبه خبرې کوې اوپرخپلوخبرپوره واک لري ښه بيلګې وايي اوخبرې يې نه غميدونکې وي،خودخپلوخبروپه منځ کې دمخالف لوري غندنه کوې اوپرهغوی په داسې ډول تورونه لګوی چې هغوی ته پکښې اشاره سوې وي،په زغرده پرې تورنه لګوي:هغه وخت دمخالف لوري کوم کس پورته متل وايي او دهغه دستاينې ترڅنګ دهغه غندنه هم کوې.

خبرې تا وکړې زړه زما سوړ سو
که کوم وګړی يوبل کس ته دهغه پر واړاندې سختې اوداسې خبرې وکړې چې دهغه کس دپوښتونو ځوابونه پکښې حل خوردده پوښتنې نيمګړي پاتې سي،په دې وخت کې دريمګړی کس دمتکلم(خبرې کوونکي)کس ستاينه کوي اوخپل خوښې دپورته متل په ويلوسره څرګندوي.

خپل عمل د لارې مل
که کوم څوک نيک خويه وي وهغه ته دنيکۍ درسيدا
اوکه کوم کس بدکاره يا بدخويه وي وه هغه ته دبدۍ درسيدا په وخت کې وګړي وايي:ده چې څه کول هغه ته ورته څه يې وليدل. کله چې يوکس سره کوم څوک ښه کوي يا ښه ورته رسيږي نو خلګ وای دی خپله ښه کارونه کوونکی دی ځکه ده ته هم ښه رسيږي اوکه چيرې کوم کس بدکړن کوونکی وی هغه ته بدې يا دکوم چا دخوا بد ورسيږي نوخلګ وای:دی بدکارکوونکی وو ځکه هم هغه کارده پروړاندې هم وسو. يادواودې ته ورته علتونو لکبله وګړي يادمتل وايي.

خپل به دي وژړوي، پردی به دي وخندوي
که کوم څوک دخپل دوست څخه په دې خاطرخفه سي چې ولې يې هغه ته دبدکار دنکولو وويل؟دبيلګې په ډول:که کوم څوک غواړې نشيي توکي وکاروي خو دهغه يوخواخوږی هغه دياد کار دکولوڅخه منعه کوي،که په ياد کارکولو نشه کوونکی کس دخپل خواخوږي څخه خفه سي او ووايي :زه زما فلان دوست ددې کارڅخه راونګرځولم بلکي نوريې هم نشې کولو ته تشويق کړم؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواخوږی یې ځواب ورکوي: زه پوهیږم نشه کول دزیان څخه ډک کاردی خو داچې ته زما په دې کار زما څخه خفه کیږي اودفلان څخه چې ته یې دې بدکارته تشویق کړي خوښ یې؟تا نه دې اوریدلي چې وایي: خپل به دي وژړه وي، پردی به دي وخندوي.

خپل ښه راته بلا سوه

که کوم وګړی دیوکس سره کومه ښیګڼه وکړي خوهغه کس یې پروړاندې برعکس(سرچپه)کاروکړي نو ښیګڼه کوونکی وګړی پورته متل وایي او خپله مایوسي ځرګندوي.

خپل عیب دولو منځ د بل عیب د کلو منځ

که یووګړی هروخت دنورو بدوکارونو اوپه هغوی کې موجودو عیبونو اونیمګړتیاو ته ګوته نیسي اوخپل عیبونه،نیمګړتیا وي ورته نښکاري دهغه وګړي ددې عدت څخه خلک ستومانه کیږي او هغه ته دپورته متل په ویلو سره داځرګندوي چې لومړی خپلې نیمګړتیاوي دمنځه یوسه اوورسته دنورو نیمګړتیاو ته ګوته ونیسه.

خپله ژبه هم کلا ده، هم بلا

که یوکس خلګوته دژبې دلارې زیان رسوي،تل یې ژبه دنورو وګړو په سپکاوي اوړې را اوړې: که کوم وخت دده پر وړاندې کوم کس دده په شان عمل وکړې اودی په یاد کار کولوسره خفه سي کوم بل چاته دهغه شکایت اودهغه دبدې خبرې یادونه وکړي هغه کس ده ته پورته متل وایي اودی په دې پوهوي چې ژبه که په ښوخبرو سره اموختنه کړوښه خبرې به واورو اودزیان څخه به خوندې یو اوکه یې برعکس وکارو زموږپر وړاندې به هم هغه شان عمل (کار)تکراریږي.

خپل تغر سره دې پښې سمې غځوه

که کوم وګړی دخپل وس،توان څخه هسکې یاداسې هیلې ولري چې هیڅ دپوره کیدلو امکان یې نه وي، یاکه کوم وګړی یوبل وګړي ته ترخې اوداسې خبرې کوي چې دهغه سره نښایي چې وي کړي، یا دهغه خبرو دپوره کولو وړتیا،توان ورکې نه وي، وه هغه کس ته ددې ښوولو په پارچې کوم څه چې دی یې هیله لري یا کوم څه چې دی وای دهغه دسرته رسولو وړتیا اوتوان په هغه کې نسته پورته متل وایي او هغه دیادوخبرودکولوڅخه منعه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل غوږ ناکتلی په سپي پسي مه ځغله

کله چې يووګړي ته يؤ چغلګر کس ووايي : فلانکي وګړي ستاپه اړه داسي اوهسي بدې خبرې وکړې يا يې ستا پرورانديې کوم بل بدکار وکړ او يا هوډ يې کړی چې وي کړي،که مخاطب وګړی بيله دې چې رښتيا او درواغ مالوم کړې وه هغه کس ته چې چغلګر يې په اړه ده ته چغلګري کړې ده دزيان رسول هوډ وکړي،کوم بل وګړی هغه راګرځوي اودهغه دپوهوي په پار پورته متل وايي. ديادمتل دکاروني ځايونه دپښتو دنورو متلوپه شان ډېردي.

خپل کور يا خپل ګور

که کوم وګړي ته يوکس دميلمستيا بلنه ورکړې خوبرعکس دی ورنه سي يوڅوک ورڅخه دنه ورتګ علت وپوښتې:دی دخپل دليل په پار پورته متل وايي .

خپله پښه په تيشه وهې

که کوم وګړی بدکارونه کوي،هغه وګړي ته ددې څرګندولو په پارچې بد،ناروا کارکول خپله تاته زيان رسوی،دې نړۍ يا اخرت کې به هرو مرو دخپل کړي بدکار سزا ويني،دهغه دقنعت حاصلولو لپاره پورته متل وايي اوهغه ته قنعت ورکوي. که کوم وګړي وخپل ورور ته دزيان رسول هوډکړی وی يؤ بل وګړی راځي اوهغه دياد کارڅخه راګرځوي اوورته څرګندوي چې ستاورور ته زيان رسيدل خپل تاته زيان رسيدل دي، متکلم دخپل دليل په پارپورته متل وايي اوخپل خبره پخه ثابتوي.

خدای(جل جلاله) د کراري مل دی

که کوم وګړی په خپلوکړنوکې بيړه کوي يوبل وګړی هغه ته وايي بيړه کول ښه پايله نه لري تاته نه ښايي چې بيړه وکړې صبر،زغم ولره :دخپلې خبرې دپخوالي لپاره پورته متل وايي اوهغه دتلوار کولو څخه منعه کوي.

خدای د کلی او ښکروري کسات هم کاږي

که کوم ظالم پرمظلوم ظلم وکړي مظلوم دهغه دپوهوي،وېرولو په پار پورته متل وايي اوخپل صبرکولوته دليل موندي.

خدای په يوه حال دی نه بنده

که کوم وګړی ديوکس څخه دکوم توکي غوښتنه وکړي مخاطب کس هغه ته دتعجب په ډول ووايي : ستاسره خودا توکی وو نوڅنګه بيا اړسوي چې زما څخه يي وغواړي؟غوښتونکی دهغه په ځواب کې پورته متل وايې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهغه ته داڅرګندوی چې شتمني ،پیاوړتیا تل دانسان سره نه وي. که کوم وګړی شتمن وي اړمن کس دهغه څخه یوڅه وغواړي خوشتمن کس ورته دهغه توکي دنه ورکړي ترڅنګ دهغه سپکاوی هم وکړي غوښتونکی کس دخپل نه نا امیده کیدو اوهغه ته دغرور نکولو دتوصیي په پار پورته متل وایي.

خبرې لږ عمل زیات

که کوم وګړي دخپلوکارونوڅخه پلانونه اوخبرې ډېرې کوي: دهغوی دخبروپه شان عمل،کار کولو ته درابللو په پارخلګ پورته متل وایي.

خپل یاسین تیزه وي

که کوم وګړی دکوم څه په اړه نه پوهیږی خوبیا هم هغه کارکوی یا یې په اړه ځان دپوره مالوماتو خاوندبولي دهغه ددې کارڅخه دلاس اخیستوپه پار متل ویوونکي پورته متل وایي اوهغه په دې پوهوي چې دنا زده کړي کارکول یا دهغه په اړه دځانه خبرې جوړول دخلکو پرشخصیت بدې اغیزې لري.یا دمتل خلک دهغو وګړوپه اړه هم وایي: کوم وګړي چې دیو کاردنه اړتیا په صورت کي هم هغه کارسرته رسوي،کوي.

خدای تعالی چې خوله راکړې، روزي به هم راکوي

که کوم څوک یوچاته دخپل ځان دنه ساتلویعني وخپل ځان ته دډوډۍ دنه پید کولوپیغور ورکړي اومخاطب کس یولټ کس معرفي کړی.
یا که کوم وګړی دیوچاڅخه کوم مادې څه وغواړي هغه ورته منفي ځواب ورکړي: غوښتوونکی کس پورته متل وایي اوهغه ته داڅرګندوی چې رزق ورکوونکی الله جل جلاله دی زما اړتیا به هغه سترذات کوم بل ځای راپوره کړي.

خدای جل جلاله د چا زحمت بی ځایه نه بیا یي

که کوم وګړی زحمت وګالي خوخپلې موخې ته ونه رسیږی:په دې وخت کې دهغه یوخواخوږی راځي اوهغه ته دنه ناهیلي کیدو او دهغه د ډاډ په پار پورته متل وایي.

خروار د موتې نه معلومیږی

که کوم څوک دیوچا سره په لومړي ځل ووینې خودهغه اخلاق یې خوښ نسي،که یوبل څوک هغه ته ووایي چې فلان کس خوتاولیدی دهغه څومره ښه اخلاق وه،که ته دهغه سره وخت تیرکړې دهغه ښه اخلاق به نورهم ووینې،مخامخ وګړی ورته ځواب ورکوي چې زما دهغه اخلاق خوښ نه سول،دهغه وګړي ستایوونکی وایي: تا دهغه سره ډېروخت نه دی تیر کړی که یې ورسرتیر کړې دابه درته څرګنده سي چې هغه دنیکو اخلاقوڅښتن دی،په دې وخت کې غندونکی کس پورته متل وایي اوهغه ته څرګندوي چې که یوشیبه بداخلاقه وو کیدای سي یوکال هم بداخلاقه واوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای جل جلاله دي داسي شر پيښ کړي، چې زموږ خير پکښې وي
که د دووظالمانو ترمنځ شخړه پيښه سي دهغوی دظلم څخه په تنګ سوي مظلوم وګړي دهغوی په شر،شخړه خوښې څرګندوي اوپورته متل وايي.

خدايه لوی مې کړې لويي را مه کړې
که کوم وګړی غواړې خپله عاجزي په ښه ډول څرګنده کړې اويا کوم بل مغرور وګړي ته دغرور نه کولو وايي:هغه ته ياد متل وايي اودلويي اوغرو څخه دځان ساتلو دعا کوي.

خدايه، لويه ! ما وساتي له بده زويه
که کوم څوک دنيک اوصالح اولاد دعا کوی اويا دکوم بداولاد درلودونکي وګړي په حال افسوس کوي: يادمتل د دعا اودهغه بد اولاد درلودونکي والد سره دخواخوږی په پار وايي.

هم خرما ده هم ثواب،خورما اوثواب دواړه،
ته هم خرما غواړې هم ثواب
که کوم چيرې يوتن ته دوې ګټې په يوه وخت کې رسيږي،يا هم دوه کارونه په يووخت کې کوي،دبيلګې په ډول:که کوم څوک دهغه دوستان يؤ ځای دهغوی سره دهغوی په خوښۍ کې دبرخې اخيستلو لپاره وغواړې:يادکس په هم هغه وخت کې دهغوی وسيمې ته دتجارت په پاردتللو تکل کړی وي نو دی خپله يا کوم بل کس ورته پورته متل وايي. ديادمتل دکاروني ځايونه اوعلتونه دپښتو دنورومتلونوپه شان خوراډېر دي.

خزانې په خرابو کې دي
که دکوم داسي ځای څخه چې هلته پرمختګ ستونزمن وي يؤوګړی ډېر پرمختګ وکړي،يا دکوم داسي ځای څخه چې هلته دوګړو استعدادونه ډېر وخت پټ پاتې سوي وي:يواستعداد ټولني ته وړاندې سي اويؤوګړی په دې کارتعجب څرګند کړي نوکوم بل وګړی دا پيښه دتعجب وړنه بولي اودهغه دتعجب ليري کولوپه پار پورته متل وايي.

خوار په خپله خواري نه شرميږي
که کوم وګړی کارکوي يوڅوک هغه ته ووايي داکار ستاسره خوند نکا،ته اوداکار نه سره واياست.کارګر ورته ځواب ورکوي اوپورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامتل هغه وخت هم خلک هغه وګړي ته وايي کله چې :يوکارکول په داسي وخت کې چې کارکولوته هم اړتيالري نه کوي اودځان لپاره دهغه کارکول نامناسيب اوشرم بولي.

خوار تلتک/برستنه نه درلوده، چې پيدا ئې کړه، ترغرمې پکښي پروت و
کله چې يووګړی پرخپل کوم توکي ډېر تېريږي:وګړي دهغه داکارناديده توب،ناليده توب بولي اودهغه ددې کارڅخه دلاس پرسرکيدو په پارپورته متل وايي.

خواره سې،خوارسې مکارې،مکاره چې هم جنګ کوې هم ژاړې
که کوم څوک هم ګرم وي اوهم دځان ګرم بلل نه مني،برعکس خپل ځان مظلوم اوبې پرې ګڼي:خلک ورته دهغه ددې مکارۍ څخه دتيريدا اوپوهوي په پار پورته متل وايي.

خوب چې راسی بالښت نه غواړی زړه چې مين سی ښايست نه غواړی
که کوم څوک ديؤه بې ارزښته توکي پرلاسته راوړلو ډېر ټينګارکوی اوکوم بل وګړی دهغه دا کارغندي نو ټينګارکوونکی کس دخپل ټينګاردکولو د دليل،علت په پارپورته متل وايي اوخپل ځان ګرم نه بولي.

د

د انځرګل شوي
که کوم وګړی خپل يوملګری دډېرې مودې لپاره نه وي ليدل خوموده ورسته ورسره مخ سي:دهغه څخه دهغه دنادرکۍ پوښتنه کوي اوورته وايي چيرې وي دانځرګله چې دومره وخت نه معلوميدي؟

د انصاف مور مړه ده
که دکوم وګړي سره کوم څوک نا انصافي،بې عدالتي يا ظلم وکړې او ورته زيان واړوي :هغه کس خپل مايوسې څرګندوي او وايي:دلته دانصاف مورمړه ده.

د اوبو نه کوچي باسي
که کوم وګړی دکوم کارډېر تحليل اوڅيرنه کوي يا يؤوګړی ډېر حرص ناکه وي دهغه وګړي ديؤ عدت،صفت اويادهغه دپوهوي په پاروګړي ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اورغوي تڼاكه ملغلره ده
كه كوم وګړى دډېركار اوزحمت ګاللو څخه ستړى سى اودخپل ستړيا لكبله شكايت كوي،دهغه وګړي دستاينې اوهغه ته ددې احساس وركولو په پارچې كاركول ښه دى دربيكارۍ اودكار،زحمت ګللوپايله تل هوسايي وي،هغه ته پورته متل وايي اوهغه ته قنعت وركوي.

د اولاد بد چاته نه ښكاريږي
كه دكوم چا اولاد اويا بل خپل بدكاره وي اووګړي دهغه څخه وه يادكس ته شكايت وكړي،دهغه دبدچارچلند په اړه يې خبركړى،خودى هغه خبره نه منې اوبرعكس دخپل اولاد يا خپل ننګه كوي،شكايت كوونكي وګړي دناهيلۍ اودهغه دپوهوي په پار پورته متل وايي اوهغه ته داښيې چې دخپل اولاد اوخپل پلټنه وكړه ترڅو ته خپله دهغه پر بدچار چلند باندي خبر اوقنعت دي حاصل سى.

د ولس زور د خداى(جل جلاله) زور
كله چې يوټولنه دخپلو حقوقو دلاسته راوړلو په پارلاس په كارسى،يوالى وكړي اوخپل حقه حقوق لاسته راوړي،كه په دې خبركوم څوک تعجب وكړي كوم كس دهغه دتعجب دليري كولو په پار پورته متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي:كله چې ولسونه يوالى ولرى،يوموټى سى دهغه ولس مختته څوک نسى ودريداى ،هغوى به هرومرو خپلې موخې ته رسيږي اوبريا به دهغوى وى.
دامتل وګړي دولسونو په منځ كې ديوالي اواتفاق راوستلو په پارهم وايي،ترڅوهغوى ته څرګنده كړي چې ولسونه كه يوسول هره ستونزه اوخنډ دمنځه وړاى سى اوبريالي كيږي .

د بدو پاى روغه جوړه ده
كه كوم وګړي سره مخالف وي اوروغې جوړې ته غاړه نږدي:دهغوى په منځ كې منځګړي وګړي هغوى وه سولې كول اودمخالفت څخه لاس اخيستلوته رابولي اوهغوى ته پورته متل دخپل خبرې دثبوت اوپياوړي دليل په پارمختته ږدي.

د اوښ كوم ځاى سم دى چې پاته ئې غاړه سوه
كه كوم وګړي ډېر عيبونه،بدياني درلودلي اودهغه كس ديوه عيب يابدۍ څخه كوم څوک شكايت وكړې:يوبل كس هغه ته پورته متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې دهغه كس بد عدتونه ډېردي يوازي ستاپروړاندې بدعدت دهغه سرمل نه دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بآبا د غونه ږيره وه چې په تاويزو کې ولاړه
که دکوم وګړي څخه هروخت نوروګړي کوم څه په يوه اوبل نامه غواړي اويادکس دې وګړوته ددې ورکړو څخه نټه نه کوی،دورکونکي کس شريک که هغه ددې کارڅخه منعه کوی،دخپلې خبرې دپخې ښودلو اوثبوت په پار پورته متل وايي او هغه ددې کارڅخه منعه کوي.

د باران نه تښتيده دناوې لاندې يې شپه سوه
که کوم وګړی دهوساينې،کړوانو اوستونزو څخه دخلاصيدو په پارکوم ځای پريږدي بل ځای لاړسی، خوبرعکس په هغه ځای کې نورې هم دده ستونزې اوستړياوي ډېرې سي. دبيلګې په ډول:يوکس خپل هيواد دغربت،جنګ اوکوم بل علت لکبله پريږدي،بل هيوادته کوچ وکړې خودی په هغه هيوادکې چې ده ورته کوچ کړی دی دلا نور غربت،ياپه جنګ جګړوکې ګيرپاتې سي خپله يادکس دناهيلۍ يا شکايت په پار پورته متل وايي اوځان ګرم بولي. يادمتل دپښتوژبې دنورو متلونوپه شان دکارونې ډېرځايونه اودويلو دعلتونوډېرې بيلګې لري.

د بدو به بد زيږي/ مومي
که کوم وګړی بدکارونه کوی ډېروخت دهغه دپوهوي اودبدکړو وړو څخه دلاس پرسرکيدلوپه پاروګړي يادمتل وايي.

د بربنډ له اوبو ډار(وېره) نسته
که چا يوه ستنزمن کارته ملاتړلي وي،يوبل کس راسي اودده په مخ کې دلا ډېرو ستونزو دراتلو وړندوينه وکړې اودهغه ددې کارڅخه دراګرځولو کوښښ وکړې،ستونزمن کارکوونکی کس دخپل کرور هوډ اوهغه ته دډاډ ورکولو په پارپورته متل وايي اوخپل کارته ادمه ورکوی.

د پيښې نه تيښته نشته
که کوم وګړی دکومې بدې پيښې سره مخ سی:هغه وګړي ته يوکس د ډاډ ګيرنې اوغم شريکۍ په پار پورته متل وايي اوځان دهغه خواخوږی معرفي کوی.

د خوار په لاس کې غلمينه ډوډۍ عيب ده
که کوم وګړی دکومې بريا مادې يا معنوي ګټې خاوندسی اونور وګړي دهغه سره دهغه په لاسته راوړنې کې رخه،کينه کوې دهغه يوخواخوږی پورته متل دهغوی درخې دلمنځه وړلو اوددې ناوړه کارڅخه دتيردنې په پار وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخير په غونډۍ ناست دی

يووګړی که ځان تل بې پرې ښيې ،په ډېرکړنو کې خپل آند دنورو وګړو سره نه ګډوي اونه هم برخه پکښې اخلي:دهغه وګړي دغندني،رابلني اودهغه څخه دشکايت کولو په پار وګړي پورته متل وايي اوهغه ته څرګندوي چې بايد بې تفاواته اومسئوليت نه منوونکی پاته نسي.

د ازاره چا بازار موندلی ندی

که کوم وګړی بدکارکوونکی وی،تل نورته زيان رسوي خلک ورڅخه په ازار اوزحمت وي،دهغه ددې بدوکارونو څخه دلاس اخيستلو اودهغه په دې پوهولو په پارچې وګړوته ازار اوزيان رسول هيڅ وخت ښه اوتاته ګټه رسوونکی کارنه دی پورته متل وايي اودهغه دمفکوري،آند بدلولو کوښښ کوي.

د بل کټ تر نيمو شپو وی

که کوم څوک دنورو وګړو په توکو دهغوی په ملاتړ يا دهغوی په ننګه کوم کارمختته وړي:نابېره هغوی دياد وګړي دملاترڅخه لاس واخلي،دياد وګړي د ډاډاو خواخوږی په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي اودهغه سره مرسته کوي.

د بوسو(پروړو) لاندې اوبه مه تېروه

که کوم وګړی دکوم چا سره دفريب،چم او دهغه دغولولو هڅه کې وي،خو مقابل(مخامخ) کس دهغه په دې چل پوه سي هغه ته پورته متل وايي اوپه راتلونکي وخت کې يې دياد بدکار دکولوڅخه منعه کوی.

د جنګ خوږې خبرې، ساعت يې تريخ دی

يؤوګړی که دشخړې کولو،جنګ ته تلو ډېر هيله لرونکی وی اوتل غواړې جنګ،شخړه وکړې اوياجنګ ته لاړسی، دهغه کس ددې مفکوري دناسمې ثابتولو،دهغه دنيک پوهوې اودشخړې،جنګ څخه دهغه د ډار په پاروګړي هغه ته پورته متل وايي .يادمتل دنوروستونزمنو کارونوڅخه ديوکس دراګرځولواويادهغو کارونودستونزمن معرفي کولوپه پارهم وګړي وايی.

د خپل کور پير چاته نه معلومېږي

که کوم وګړی په يوکارکې دوړتيا څښتن وی،خودهغه کورنی،دوستان دهغه په وړتيا ناخبره اودهغه په وړتيا کې شک وينې ،ياد وګړی دخپل وړتيا په اړه دهغوی دشک ليري کولو په پارپورته متل وايي اوځان دوړتيا خاوند ورپيژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درواغو مزل لنډوي

که يوکس دروغجن وی:ناڅاپه يې دروغ بربنډ سي، وګړي ددروغو دغندلو،دهغه دبدئ او نور وګړي ددروغو څخه دمنعه کولو په پار پور ته متل وايي اوخلګوته ددرغوبدي څرګندوي.

د ډېري لرګی، د يوه غوزی

يادمتل وګړي يوالي ته رابولي اوکه کوم څوک يوالي ته زړه نه ښه کوي يادمتل وهغه ته دقنعت ورکولو په پار ويل کيږي.

د مسخرو اخير جنګ وي

کله چې يوټولی خپل ترمنځ نامناسيبي ټوکې کوي: ددوی دمنځ څخه يوکس پورته متل وايي اوخپلې ټولی ته داڅرګندوي چې نامناسبې ټوکې کول: زموږترمنځ نفاق،رخې اوبدبينی ته لاره هواره وي اوداکار زموږپه زيان دی.

د ميلمه ځواب پاتی دی

که کوم وګړی کوم چا ته منفي ځواب په زغرده اونيغ ډول ورنکړي خوپه غيري مستقيم ډول کوم داسي کاروکړي چې دمنفي ځواب څرګندونکی وی:مخاطب کس پورته متل وايي اودهغه دنامستقيم منفي ځواب يادونه کوی.

د هر چا عمل(کار) د خپل مخ آئينه ده

دامتل وګړي دخلکود پوهوي په پارهغه وخت وايي کله چې دکوم وګړي دنيکو يابدو کړنو يادونه،ليدنه کيږی،هغوی ددې متل په ويلو داڅرګندوي چې ټولنه کې ديوکس ښه کړنې هغه دخلکو په منځ کې محبوب کوی او هغه وګړی تل دخلګوڅخه ښه وينې، خوبرعکس دبدو کارنو کوونکي وکړي ته ټولنه درناوی نکوی دهغه پروړاندې خلګ دبد چارچلند څخه کاراخلي اوپه ټولنه کې خپل محبوبيت،حيثيت،شخصيت اواعتباردلاسه ورکوی.

د شعر معنا د شاعر په خيټه کې ده

شعر دټولنې کړاونه،دردونه،نيمګړتياوی،پرمختګونه،ښکلاوي،نازک احساسات اوګټور پوهوی په خپله رنګينه لمن کې رانغاړې او ديوې ټولنې اوسيدنکو پوري يې په ښکلې اوخوږه انداز رسوی،دهمدې اونورو ډېرو موضاعاتو(سکالوګانو)په رنګين تارپييونکي ته شاعر وايي،شاعرهغه څوک دی چې دټولنې هراړخ ته پوره غؤر کوونکی،کتوونکی اوتحليلونکی وی،شعر ډېروخت په تشبيحاتو،قيناياتو،اشارو،استعارواورمزونوکې پوښلی وی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ډېرعامووګړو پوهه يې دغوتيو سپړلوته نه رسيږی.پـه خلګوکې اصطلاح ده چې وايي شـاعرتـه يـې دشـعر زرمعنـاوي ورکړي خوشـاعر ويل چـې نـه دشعرمعنا مې بله ده،دهمدې په خـاطر وګړي پورتـه متل وايـي چې دشـاعر د شـعر(پنځ) معنـا دشاعر سره پټه ده.
کله چې ديوکار/شي ايجادونکي (پنځونکي)ته دهغه داختاراع په اړه کوم څوک خپل تحليل وړانـدې کړي خو دتحليل کوونکي تحليل دهغه پنځوني پـه اړه سم نـه وی، تحليل کوونکی که د خپل تحليل دسموالي دعوه کوی اوځان په حقه بولي دريمګړی کس پورته متل وايي اوهغه ته قنعت ورکوی.

د ښار دروازې تړل کيږي دخلکو خولې نه تړل کيږي
دکوم چا پرکارونو چې ځيني خلک هروخت اعتراض کوونکي اوتورلګونکي وي کـه کـارګر دخپل کارڅخـه نـاهيلی سـی اودپريښـول هوډ يـې وکړي هغـه تـه يـې يو خواخوږی راځي او دهغه دډاډ اوتشويق په پارپورته متل وايي.

د ښار وو ځه له نر خه يې نه
کله چې يو وګړی دخپل عنناتو،فرهنګ،کلتورخلاف دکوم کار دکولو هوډلری ياکلـه چې يوڅوک دخپل يو توکي بيعه دهغې سيمې دنرخ څخـه پورتـه وايـي وګړي دهغـه دپوهوي لپاره پورته متل وايي اوهغه ته قنعت ورکوی.

د حمام لنګ دی
په هغوتوکو،شيانو بانـدي چـې زړه نـه تـړل کيـږي وګـړي وايـي دحمـام لنـګ دی نن ستا سبا دبل وی دبيلګي په ډول ماديات،پياوړتيا،واک اوقدرت.

د خپل بام واوره د نورو په بامو اچوي
که کوم وګړی خپل تيروتنې دنورلګبله بولي يا مسؤليت يـې دنـورو وګـړو پـه غـاړه اچوي وګړي دهغوی پـه اړه پورتـه متـل وايـي اوهغـوی تـه داڅرګنـدوي چـې خپلـې تيروتنې دنورو په غاړه اچول ښه چارنه دی.
د خره نه په زين باندی آس نه جوړيږی
کـه کـوم څـه دارزښـت وړنـه وی اوخلـک ورتـه پـه لـوی لاس ارزښـت ورکـوی:ددې وګړو دپوهې په پارخلک پورته متل وايي اوهغوی ددې کارڅخه منعه کوي.
د ډاله ږغ دلري ښه اوريدل کيږی
کـه کومـه پيښه په کومـه سيمه کـې وسـې خـودهغې سيمې خلـک وربانـدې خبرنـه وي بلکې دنورو سيموخلک وربانـدې ښـه خبـروي،کـه دپيښـې دسيمې خلـک ووايـي چـې موږ هلته شتون لرو خونـه يو پـه خبـر تاسوڅنګه خبرسواست؟هغوی دخپـل خبـرې دثبوت په پارپورته متل وايي اوځانونه رښتني بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دډېرې لرګی دیؤه غوزی
کوم وګړی چې غواړي نور وګړي يوالي کولو ته راوبولي او دکوم کاراغيزه داچې پــه ګــډه وســې نســبت يـــؤازي کولــو تــه ډېــره بــولي ديــوالي دمخالفــت کوونکــو درضايت(خوښی)په پارپورته متل وايي اوخلګ يوالي ته رابولي.

د ړوندو په ښار کې يوسترګی پاچا دی
که کوم څوک ديوې ډلې پرمشر اعتراض وکړي چې په کارپوه نه دی مخاطب کس ورته وايي:دی نسبت ډلې ته يي په کارپوه دی،تانه دې اوريدلي چې وايي:دړوندو په ښار کې يوسترګی پاچا دی.

د سپي په غپ پسې مه ځه
يادمتل هغه وخت يؤ وګړي هغه کس ته وايي چې چغلګريا کوم بل شر اچوونکي دکوم بل چا پروړاندې پارولی وی.دهغه په دې پوهو لپاره چې دچغلګرو اودهرچا بده خبره،شيطانت سم نه وی او اړتيا نسته دهرچا بده خبر پرغوږ ونيسو.دلته دسپي نـوم ښـايي ځکـه راوړل سـوی وي: سپـی تـل غـاپي اودهرسـپي غپـا بانـدي دليوانـو دراتلو ګومان کول ناسم وی.

د سوال په اوبو ژرنده نه ګرځي،چليږي
کلـه چـې يوڅـوک غـواړي خپـل ټولې چـارې دنورو څخـه پـه خواست،سـوال کولـو سرتـه ورسـوی،دهغه کـس ديـاد کارڅخـه دراکرځولوپـه پـار کـوم څـوک پورتـه متـل وايي اوهغه ته داخرګندوی چې په هرکارکې سوال کول ښه نه وی.

د شپې بند اوبو وړی
کلـه چـې بـې وختـه،بې پلانـه،بې څيړنـې اوبـې پوهې کوم وګړی يوکـارکوی دهغـه دنيـک پوهـوي اودهغـه کارڅخـه درګرځولـو پـه پـارکوم څـوک هغـه تـه پورتـه متـل وايي.

د شيطان غوږونه دې کاڼه وي
کلـه چـې يوڅـوک دخوښـی،راز اوخپـل دحـال دڅرګنـدولو کومـه خبـره کـوي وايـي:د شيطان غوږونه دي کاڼه وي.

د صبر مېوه خوږه وي
که کوم څوک يؤکس تـه دصـبر او زغم درلودلو توصيه کوي وايـي:د صـبر مېـوه خوږه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ظلم ونې پایښت نلري
یؤه وګړي ته دظلم دبدۍ دځرګندولو او دهغه دظلم څخه دراګرځولو لپارکوم بل څوک پورته متل وایي اوظلم کول یؤبدکار بولي.

د غله په غره کې ځای نسته
یادمتل ځکه خلک وایي چې داځرګنده کړي چې غل،خاین که څه هم په ښکاره به نه ډاریږي خوهغه په اصل کې ډارن دی ولې دهغه ویژدان،ضمیر دخپل کړی کار دکولو لکبله په ډار او وېره کې وي، هغه که هرچیرې لاړسی بیاهم دخپل بدۍ په ډارکې راګیروی.

د بدې خبرې سل کاله عمر وي
که کوم څوک دیوچا دنامناسیبې خبرې څخه خفه سوی وی که هغه خبره کوونکی یاکوم بل څوک دهغه خبرې دیاد پوښتنه تري وکړي:ځواب کې ورته مخاطب پورته متل وایي اودنه هیرولو ډاډیي ورکوي.

د زور اوبه مخ پورته ځي
دظالم او جابرکس که دیؤه ناتونه اومظلوم کس سره پرکوم داسي څه دعوه وي چې حق خو دمظلوم وي خوظالم په هغه دعوه کې ګټوونکی سی،دلته نور وګړي دمظلوم سره دخواخوږي په پارپورته متل وایي اوځانونه دمظلوم پلویان ګڼي.

د سوداګر په سترګه ورته وګوره
که یؤ وګړی خپل یؤ توکی کوم بل وګړي ته ښکاره کوي چې هغه ورباندي خپل مثبت یامنفي نظر، آند ورکړي هغه ته وایي:دسوداګر په سترګه ورته وګوره.

د شا د کتلو پر ځای مخکي ګوره
که کوم وګړی خپلې تیرې تیروتنې یادوې اوراتلونکي کارونه ترې پاتې وي:دهغه دپوهوي په پار وګړي ورته وایي:د شا د کتلو پر ځای مخکي ګوره.

د کبرجن سر ټیټ وي
دیاد متل موخه داده:که کوم وګړی مغروره،کبرکوونکی وي که څه هم دی به آندي چې زه سرلوړی اوښه یم مګر په حقیقت کې مغرور اوکبرجن سرټیټی وی،هغه د درناوي وړنه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عالمه سره غم نه غم دی
کله چې يؤه پوره ټولنه کوم کړاو سره مخ کيږي خلګ يؤ بل ته دخواخوږي او ډاډګيرنې په پار پورته متل وايي.

د ګونګي په ژبه خپله مور ښه پوهيږي
کله چې کوم وګړی دکوم کار ماهره،کاسب وي اوبل کوم وګړی دهغه کار دکولو هڅه وکړي خوبرعکس بريالی نسی.د بيلګې په ډول کوم چا خپل موټر يوبل کس ته ورکړ خو هغه يې په چلولوکې دستونزو سره مخ سو دموټرخاوند دموټر چلولوته خپل وردانګي اوپورته متل وايي.

د لاس پنځه ګوتې سره برابرې نه دي
که يوې کورنۍ کې دبدو اخلاقوڅښتن کوم وګړی وی اويوکس دهغه کورنۍ ټولو وګړوته دهم هغه بداخلاق لرونکي په نظر ګوري.دهغه ددې ناسم آند دلمنځه وړلو لپاره يؤ کس هغه ته پورته متل وايي او هغه دياد نظر دکولو څخه راګرځوی.

د آس کيزه چا ته مه ورکوه
که کوم وګړی خپل دکارونو مسؤليت نورو وګړوته ورکوي يؤ کس راځي او هغه ته وايي:د آس کيزه چا ته مه ورکوه.

د فيل په غوږ کې ويده دی
کله چې کوم وګړی په ارزښت لرنکوخبرو اومسايلوځان نه خبروی يايې نه پوه کوی دهغه دپاملرنې لپارخلګ پورته متل وايي او هغه ته داښيی چې بې خبره اوناپوهه ونه اوسي.

د کبر کاسه نسکوره ده
که کوم وګړی کبرکوي دهغه دپوهوي په پار وګړي پورته متل وايي او هغه دکبرکولو دبديو څخه خبروي.همدارنګه که ديوه کبرجن وګړي مادي يا معنوي شته ناڅاپه دمنځه لاړسی: وګړي دنورو وګړو دپند اخيستلوپه پارياد متل وايي.
د ګور شپه نه په کور کيږي
که کوم څوک ديوه وفات سوي دخپلوانو سره خواخوږي کوي يا کوم څوک دمرګ څخه دنه خلاصون يادونه کوي ياد متل وايي اودځرګندوي چې کله دانسان پردې نړۍ دژوندشپې ورځې خلاصې سي هغه نه راګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لستونې مار دی
که دکوم وګړي خپل دهغه سره بد وکړې:دخپلې خواشنۍ دڅرګندولو په پار ياد متل وايي اوخپل زړه ته ډاډ ورکوي.همدارنګه که کوم څوک دکوم خپل دبدۍ په اړه خبرسي يا پري شک وکړي دهغه په اړه خپلو نوروخپلوانو ته ياد متل وايي.
د آهنګريوټك دزرګرسل ټكه
کله چې کوم وګړی په کوم کارکې پوره پوهه ونه لري خوهغه کارکوي يوبل کس چې دهغه کار ماهيره اوپوه وی راځي اوپورته متل وايي ددې متل په ويلوهغه کس ته داڅرګندوی چې داکار که ته په ډېروخت او د ډېرې انرژي په لګښت سرته رسوي برعکس زه يې په لږوخت اوکمه انرژي سرته رسولی سم.

د اوښ پر شا داسي ډېرې ډمامې وهل سوي دي
کله چې يوکس دکوم کړاو سره مخ کيږي اوياکوم څوک ورته کومه بده،منفي خبره کوي،که هغه کس ته کوم څوک وايي:چې تاپسی فلان کس داسي اوهسي وايي اويا ستا مخته کومه ستونزه راروانه ده خوته چوف يي ځان دې بې عکس العمله پرېښی دی،يادکس ورته ځواب ورکوي اوپورته متل خپل او دهغه د ډاډ په پاروايي.

د بنو/باغو ځښتن په ارامه نه وي
که کوم وګړی دډېرو شتو واک اوپياوړتيا غوښتونکی اوخوښونکی وی،دهغه کس دياد کار څخه دمنعه کولو اوهغه ته ددې ښوولو په پارچې خپل پر شتو،واک اوپياوړتيا صبروکړه وګړي هغه ته پورته يادسوی متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې ستا ژوند اوس هم د خوښيواو ارام څخه پريمانه دی.

د دو افغانيو بيزو وه د لسو افغانيو زنځير يې يوړو
که کوم وګړی دګټې په پار يوکارپيل کړي خوبرعکس په هغه کارکې دګټې پرځای تاوان وکړې،ياد وګړی دخپل تيروتنې دمنلو او دخپلې مايوسۍ دڅرګندولو په پار پورته متل وايي.

د شيدو سوی مستې پوه کوي
که کوم وګړی دکوم کار څخه زيانمن سی اوبيا دهغه کارپه کولو يا دکوم بل کارپه کولوکې دډېراحطيات څخه کاراخلي:که کوم څوک هغه وغندې،ياد کس دخپل ځان دنه ملامتۍ ياکوم بل کس دهغه دنه ملامتۍ په پارپورته متل وايي اوهغه ګرم نه بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوټه چې په لاس پرانیستل کیږي غاښ ته څه اړتیاده
کـه د دوو وګړو تـرمنځ يـوه سـتونزه رامنځ تـه سـي او د دوی څخـه يـؤيې غـواړي داستونزه دنورو وګړوپه مرسته حل کړي،دويم يې وايي: زه اوته بـه خپلـه داسـتونزه خپل ترمنځ حل کړو نـور وګړي بـه خپل دستونزي پـه خلاصـونه کـې منځ تـه نـه راولو تانه دي اوريدلي چې وايي:غوټـه چې پـه لاس پرانيستل کيږي غـاښ تـه څـه اړتيا.

د مچه سره سيلاوه مه ګرځوه
که يؤ وګړی پرهره خبره غوسه کيږي اوشخړه کوی دهغه ددې کاردغندنې اودهغه دپوهوي په پار کوم بل وګړی هغه ته وايي:د مچه سره سيلاوه مه ګرځوه.

د مور په نس کې چا نه دي زده کړي
که يؤ وګړی يؤ کارچې مخکي يې هغه کارنـه وي کړی پـه ښـه ډول نسـی کولی،کـه کــوم بــل وګــړی پرهغــه اعتــرض وکــړي او ديــاد کــار دپريښــودلو ورتــه ووايي:کارګرکس ورته ځواب ورکوی:صبره وکړه داکاربه زه زده کړم چا نو کـار دموريه خيټه (نس)کې زده کړی دی.

د غنمو له برکته اغزي هم او به کيږي
کله چې ديؤښه وګړي دبرکتـه کوم بد وګړي تـه هم ګټـه رسيږي پـه دې وخـت کـې وګړي وايي:دغنمو له برکته اغزي هم او به کيږي.

د خوار دوه غوايان وه يو وتی نه بل ننوتی نه
کله چې دکوم چا کارونه مخته نه ځي اوياد وګړی ډېر وخت دکړاونو سره مخ وي دخپل خواشينی دڅرګندولو په پار پورته متل وايي.
د لو ګري چې لو ته زړه نه کيږي،لور په لو ته تيره کوي
کـه کوم څوک پـه خپلـه دنـده کـې سوسـتې اولټـې کـوي، ځـان پـه يـوه اوبلـه بهانـه دکارڅخه کاږی،يا که کوم څوک نه غواړې دکوم بل چا خبره ومنـې اوځـان پـه يـوه اوبله بهانه خلاصوي:ددې وګړي دغندنې او دهغـه ددې کـار څخـه دلاس پرسـرکيدا په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.
د مستې ميچن ده، چپه ګرځي
که کوم څوک سر زوري کوي اود بل چا خبرې تـه ارزښت نـه ورکوي،يـا کـه کـوم څوک بيلـه آنـد اوتحليلـه داسـي کارونـه کـوي چـې دکولـو امکـان يـې نـه وي: دهغـه دحالت،صفت دڅرګندولو په پارخلک پورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هر کار پيل سخت دی
که يُو وګړی نوی کارپيلوی اوورته ورخطا او انديښمن وي،وګړي دهغه دانديښنې او ډار دختميدا په پارپورته متل وايي اوهغه ته ډاډګيرنه ورکوی.

د يوه لاسه ټک نه خيږي
که کوم څوک يوازي کوم کار پرمخ بيايي خوڅنګه چې ښايي هغه سي يې سرته نسی رسولی، که کوم څوک نور وګړي ديُوبل سره مرستې کولو اويا دياد کس سره دمرستې کولو لپاره تشويقوي پورته متل وايي اوداڅرګندوي چې کارونه دوګړو په يوالي ښه سرته رسيدای سي نه دهغوی په نه يوالي.

دا يې ګز دا يې ميدان
که يوڅوک دکوم کار دزده کړې اوکولو دعوه وکړي،که دهغه په خبره دده مخاطب وګړي باور ونه کړي هغه ته دده دياد کړي کار دسملاسي سرته رسولو وايي، خودا ويل يې نيغ نه وي دياد متل په ويلوهغه ته دهغه کار د سمدستي سرته رسولو بلنه ورکوی.

د يوې سپږې لپاره ټول پوستين په اور اچوي
که کوم څوک ديوه وګړي لکبله يوې پوره کورنۍ ته توهين وکړي.که يوکس دکوم چا په يوه تيروتنه هغه سره دتل لپاره اړيکې ختمول وغواړي: په دې وخت کې متل ويونکی ياد متل وايي.
دا يې کواله (قباله) په چا يې منې
که يُو وګړی پياوړی ثبوت اودليل دکوم چا مخته کښيږدي خو بياهم مخامخ لوری دغه ثبوت اودليل ونه منې دليل ايښودونکی وګړی خپل مسؤليت دغاړې اړولی بولي او دناخوښې په څرګندولو وايي:دا يې کواله (قباله) په چا يې منې.
دوې هندوانې په يوه لاس کې نه ځائېږي
که کوم وګړی په يوه وخت کې دوه کارونه سرته رسول غواړي يا يوکس دوه متضاد کارونه سرته رسوي دهغه کس دمخنيوي او دهغه دپوهولو په پارکوم وګړی هغه ته وايي.دوې هندوانې په يوه لاس کې نه ځائېږي.
درياب به لوښو نه وچېږي
که دکوم چا سره علم،پوهه وي اويُو کس دهغه څخه وغواړي چې ده ته علم،پوهه ورزده کړي خوعلم،پوهه درلودونکی دياد کس غوښتنه ونه منې غوښتونکی کس دهغه دبخل دلمنځه وړلو په پارپورته متل وايي،اوغوښتنه تري کوي چې دياد ناسم کارڅخه لاس واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي ونه نسته چې باد نه وي ښوره ولي
که يؤ وګړی ديوې ستونزې يا کړاو سره مخ سي اوکوم څوک غواړي هغه ته ډاډ ورکړ، زغم کولوته يې راوبولي هغه ته ياد متل وايي اوداورته څرګندوي چې هرچا باندي هرو مرو کومه ستونزه يا کړاو راغلی دی.

ر

راتګه په اراده بيرته تګ په اجازه
که کوم وګړي کره دهغه يؤ دوست ميلمه سی:کله چې يې دوست وغواړي خپله ميلمستيا پای ته ورسوي اولاړسی کوربه هغه ته پورته متل وايي او دا په ډاګه کوي چې زه نه غواړم ته اوس لاړسی پورته متل دکوربه هغه ټينګار ښيی چې ميلمه لاڅه موده خپل ميلمستيا وغځوی.

راکړي خپل چه خورم ئي تل
که دچا دخپل لاس ګټلي خوښه وي اونه غواړې دبل دمرستې په مټ ځان وساتي نو هغه پورته متل دخپل آند دڅرګندولو،ستا دپو هوي اود دعا په ډول وايي.

رحم په ليوو ظلم په پسو
که يوڅوک غواړي ديوه بي انصافه،بي عدله اويوه بد رهبر دواکمنۍ څرنګوالی کوم چاته بيان کړي،يا دهغه دبدوالي پوره انځور کوم چاته وښيی،يادسوی متل وايي اودهغه رهبر بي عدلتي اوبدي انځوره وي. يادمتل دپښتوژبې دنورومتلونوپه شان ډېر نور دکارونې علتونه لري.

رند دې خپله رندي کوي، د شوده ملګری خدای جل جلاله دی
يؤوګړی که دکوم چالاکه،فريب کار دچم کولو څخه سترې سی اودهغه ځواب نه غواړې په فريب،چم کولوسره ورکړې:خپل مل الله جل جلاله يادوی اودهغه دفريب،چم څخه دڅغورل کيدو دعا دياد متل په ويلو سره کوي.

رنګ ئي مه ګوره خوند ئي ګوره
که يوکس کوم داسي موټر وپيرې چې درنګ دخوا خوار او دښه چلاو دکولو هيله تري نه کيږي:که کوم کس دهغه موټر بد ووايي اوڅرګنده کړي چې ياد موټر به ښه کاردرته ونکړي،په دې وخت کې دموټرخاوند دهغه د ډاډ اوخپل په پيرکې دنه تاوان کولو وايي،موټرښه موټربولې،ياد متل دخپلوخبردثبوت اودموټر دماشين پرجوړوالي د ډاډپه پاروايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ يې دملا عمل يې د بلا
که دکوم چا خبرې ښې وي خوبرعکس عمل يې ناسم اودرمثبت اړخ يې منفي اړخ پیاوړی وی دهغه کس ددې ځانګړتیا دبربڼدولو لپارخلک یاد متل وايي.

روزي په تنده ده نه چه په منډه ده
که یو وګړی دمادیاتو دلاسته راوړلو لپاره ډېرکوښښ کوي خوپایله یې سرچپه وی دهغه کس سره دخواخوږۍ اودهغه دډوهوي لپاره خلګ یادمتل وايي.

روغ صحت نیمه بادشاهي ده
که یوکس دبل کس سره دهغه دناروغۍ په اړه خبرې کوي،دهغه سره دخواخوږۍ په پارپورته متل وايي اودروغتیا ارزښت بیانوي.

ریښتیا ویل ترخه دي، خو میوه یې خوږه ده
که یوکس ته یوبل وګړی دهغه دنیمګړتیا په اړه وايې اوپرهغه کس یاد حقیت ویل بد ولګیږي نیمګړتیا په ګوته کوونکی کس پورته متل وايې اوهغه ته ښیی چې زه ستا دښیګڼې په پار ستانیمګړتیا درته په ګوته کوم .

ز

زر په هغو ګران وي چه ګټلې يې په خپل ځان وي
که یو وګړی بي ځایه لګښتونه کوي او دلګښت کولو ورسره څه باک نه وي،یعنې بي ځایه لګښت اواسراف کوي دهغه وګړي ددې کار دکولو علت که کوم څوک وپوښتي،یوکس هغه ته پورته متل وايي اوغواړي داڅرګنده کړي چې یاد کس ځکه ډېرلګښت کوي چې ده یاد مادیات یا خوخپله ګټلې نه دي یایې په داسي لارګټلي چې وربان‌دي سترړی سوی ندی.

زړه د غوښې دی
که کوم کس وډارسی،خفه سی،خوشحاله سی،یوڅه یې خوښ سی که دعلت پوښتنه تري وسي نودی ورته ځواب ورکوي اووايي:زړه د غوښې دی.

زما يې غاړه، ستا يې چاړه
که یوکس دکوم چاسره وعده وکړي،دیوکس ضمانت وکړي نومخاطب کس ته وايې که زه وعده خلافه سوم یا ما چې ضمانت دکوم کارکړی اودهغه برعکس کار وسو نو زما يې غاړه، ستا يې چاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ور یوه ورځ مري او بې زړه هره ورځ
یادمتل وګړوته داځرګندوي چې دهرځه اوپه هرځه کې ډار ونه کړئ،ډاراوېره یوازي دالله جل جلاله ځخه په کارده.

زما خو پکې وربښته سپین سویدي
که کوم ځوک دیځ چا ځخه پوښتنه وکړي:ستا فلانکی کار زده دی که نه؟مخاطب دهغه کار دزده کړې اوپه خپل مهارت باندې دپوره ډاډ په پاروايي:زما خو پکښې وربښته سپین سویدي.

ستایې لاس زمایې ګریوان
که کوم وګړی دیځچاسره وعده کوي اوهغه دوعدې سره سره نورهم غواړي ځان ډاډه کړي،وعده کوونکی وايي:که زه پروعده ونه دریدم اوخپله وعده مې پوره نه کړل نوستایې لاس زمایې ګریوان.

زه ستړی نه ناخوښه
که کوم وګړی دیځچاسره ښیګڼه کوي خوبرعکس هغه ورسره بدکوي اونه غواړي نورښیګڼه کوونکی ورسره ښیګڼه وکړي،دیاد چلند پروړاندې ښیګڼه کوونکی وايي:زه ستړی نه ناخوښه.

زوی ئې غوښت خیر ئې نه غوښت
که والدین دخپل اولادځخه ناخوښه وي اودهغه دبدو کړونو ځخه رنځ وړي وايي:زوی ئې غوښت خیر ئې نه غوښت.
یادمتل وګړي دنورو خلګو داولادونو دبدئ په لیدو هم وايي.

زاري هم د زوره کمه نده
که یځ وګړی دیوځه دلاسته راوړلو لپاره کوم چاته ډېرې زاری،خواستونه وکړي اوهغه لاسته راوړي، که د ورکوونکي وګړي ځخه پوښتنه وسي:چې ولې دي هغه ته یاد توکی ورکئ؟هغه ځواب ورکوی: زاري هم د زوره کمه نده.

زر که پاک وي له اوره یې ځه باک وي
که کوم وګړي باندې یځ تور ولګیږي اودهغه تورسپیناوی ورځخه وغوښتل سي:کله چې یادوګړی دلګیدلي تور وه سپیناوي ته غاړه نږدي اوپر ده لګیدلی تورهم نه مني،یځکس راځي اوهغه ته وايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زر که پاک وي له اوره يې څه باک وي. يادمتل هغه تورن وګړي چې تور پرې لګېدلی وی دهغه تور دناسم ثابتولو اوددې څرګندلوپه پارچې ګواکي مابانـدي توربې معنا ليګدلی دی،ماهغه کړن چې زه پرې تورن يم ندی کړی هم وايي اويا دامتل چي وايي :چې غل نه يم دپا چا نه وېرېږم وايي.يادمتل دهغو وګړو په وړاندې هم ويل کيږي کوم وګړي چې دکوم تورسپيناوي او حساب ورکوونې ته غاړه نږدي.

زړونه يو بل ته لاره لري

که دکوم چا ديؤچا سره مينه وي:کله چې دمقابل وګړي څخه يې پوښتنه وسي چې ته هم دياد کس سره چې ستاسره مينه لري مينه لرې اويا که دکوم چا ديؤکس څخه نفرت کيږي اودمقابل کس هم دهغه څخه نفرت کيږي ياکه دوه يا څو وګړي په يوه کارکې تصدفً په يوآندوی نويادسوی متل وايي.

زما زويه تر ما لويه

که په يوه کارکې ناپوه کس پوه کس ته لارښوونه کوي اويا کوم اولاد خپل والد ته لارښوونه کوي:په دې حالت کې دياد متل دويلو ځای اوا ړتيا پيداکيږي اوځينې وګړي يې دمقابل لوري دپوهوي،تانې اوخپلې ناخوښی دڅرګندولو په پاروايي.

زمری که په پنجره کې وي هم زمری دی

که يؤغښتلی اودمظلومو دحقوقو څخه دفاع کوونکی زنداني وي يا وربانـدي دظالمو دلوري بنديزونه لګيدلي وي دهغه په اړه وګړي وايي :زمری که په پنجره کې وي هم زمری دی.

زه تر تا جار ته تر ما جار

که يؤوګړی دکوم بل وګړي لپاره خپل ارزښت اودهغه ارزښت دځان لپاره هغه ته څرګندوی وايي:زه تر تا جار ته تر ما جار.

زه ځان خورم تا لره، ته غار کينې ما لره

که کوم څوک ديوچا سره خواخوږي،مرسته،اوهکاري کوي خو هغه يی پروړاندې سرچپه کړنې سرته رسوي: ياد وګړی دخپلې ګيلې اوخواشينی دڅرګندولو په پار وايي: زه ځان خورم تا لره، ته غار کينې ما لره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه زړه په لاس کې ورکړم، دی وای پښتورګی دی

که کوم څوک دیُو چاسره په ربښتني ډول خواخوږي اومرسته کوي خو مقابل کس دهغه خواخوږۍ اومرستي ته ارزښت نه ورکوي: مرسته کوونکی کس دګیلې اوناخوښۍ په پاروايي: زه زړه په لاس کې ورکړم، دی وای پښتورګی دی.

زوړ یار ځین کړی آس دی

یادمتل وګړي پرخپلو دوستانو ډېر باور درلودلو د ډاډ په پاروايي.

زوی مې را ملا کړه کډې مې باريږي

که کوم وګړی دکوم بل چا څخه دیوه داسي کار پای ته رسول ژر وغواړي چې دهغه کار سرته رسول ډېرې مودې ته اړتیالري ؟مقابل لوری دهغه ځواب د یاد متل په ويلوسره په غيري مستقيم ډول ورکوي اوداڅرګندوي چې زه نسم کولی ستا کار په لږه موده کې سرته ورسوم.

س

سپمولې، سپو خوړلې

که دکوم چا څخه دهغه سپمول سوې شتمنې بيله ګټې لاړه سي هغه خپله یاکوم بل وګړی وايي :سپمولې، سپو خوړلې.

سپوږمۍ که په آسمان وي رڼا يې په جهان وي

که کوم وګړی دیوه پوه انسان دليروالي څخه رنځ وړي،ګیله یاشکايت دهمدې ليروالي لکبله کوي: يو وګړی راځي او وايي:سپوږمۍ که په اسمان وي رڼا يې په جهان وي.یاد متل دیوه عالم په اړه هغه وخت هم ويل کيږي کله چي هغه وفات سوی وی.

سپين نيت لوی دولت دی

که کوم وګړی يُوچاته دښه نيت درلودلو توصيه کوي هغه ته وايي:سپين نيت لوی دولت دی.

سپين وريښته نه توريږي

که کوم وګړی کوم چاته وايي چې که کوم څوک په ربښتيا نيک اودښه خوي،اخلاقوڅښتن سي نودانسي کیدای چې هغه دې بيا دنيکو اخلاقو،نيک خوی برعکس کړنې وکړي،دخپلوخبرو دپخوالي اوثابتولو لپار پورته متل وايي اومخاطب ته ډاډ ورکوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا خو پنځه واړه ګوتې په غوړو کې دي

که یُو وګړی کوم چا ته دهغه دښه ژوند درلودلو انځور وړاندي کوي اودخپل ستړي ژوند انځور هم ورته مخته ږدي هغه ته وايي: ستا خو پنځه واړه ګوتې په غوړو کې دي.

سترګې عین غین کوي

که یُوکس دبل کس دچلند اوخبرو څخه ستړی سی اوسترګې یوې اوبلې خواته اړوي یاکله چې یُوکس دکوم چا ناسم حرکتونه دده پروړاندې وویني اوغواړي هغه دیاد کار څخه راوګرځوي ،هغه ته په تونده لحجه وايي:ته څه سترګې عین غین کوي.

ستړې ورځ دوست نه لري

که کوم څوک په یُوه کړاو،ستونزه کې راګیر وي اوکوم څوک تري وپوښتي ستاخواخوږي اودوستان ستاسره ولې نسته چې ددې ستونزي اوکړاوڅخه په وتلوکي درسره مرسته وکړي؟ یادکس ورته ځواب ورکوي:ستړې ورځ دوست نه لري.

ساعت هغه ساعت دی چې تیر سو

دیاد متل په ویلو وګړي داڅرګندوي چې دهرې شیبې څخه باید پوره ګټه وخلو،کله چې یوه شیبه تېره سوه بیا ورسته نه راګرځي،خپل وخت باید په بې معنا اوعبث کړنو تېرنه کړو بلکې په هغه وختونوکې نیکي وکړو ترڅومو د ابدي ژوند لپاره تیاری نیولی وی.

سپي غپیږي کاروان تیریږي

که دیونیک کارکوونکو یادلي مخه خلګ په درغو ویلوسره نیسي دهغوی بدی بیانوي، بهتان پرې وايي، دهغوی پلویان نیکوکاره ډالې ته دهغوی دتشویق اوډاډ ورکولو په پاروايي.سپي غپیږي کاروان تیریږي.

ستا استاد زما شاګردوو

که دوه وګړي په یوه کارکې دواړه ځان یوه بولي اویوبل نه سره مني،یُو ددوی څخه دخپل پوهې مهارت دڅرګندلو په پارمقابل کس ته وايي:ستا استاد زما شاګرد وو، ته زماڅخه په یاد کارکې ماهره اوپوه نسي کیدای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګه ړنده ښه ده او معامله ړنده ښه نه ده
کله چې دوه ياډېروګړي خپل ترمنځ کومه معامله کوي ،دمعاملي دښه او دراتلونکو ستونزو دنه پيښدو اوپرتولو شرايطو دخبرو کولو دټينګارپه پار يؤ ددوی څخه پورته متل وايي او دسودا،معملې دپاکی ډاډ مخامخ وګړي ته ورکوي

سر چه د شال لايق وی له کشميره ورته راځي
که يؤ وګړی غواړي کوم کس ته ډاډ ورکړي چې تا که دفلان کار دکولو وړتيا پيداکړه ته به دهغه کارپه کولو کې لوړو پوړيو ته ورسيږی،مقابل کس که دياد کس په خبرکې شکي يا ګومان کوونکی سی :يادوګړی دخپل خبرې دثبات په پار ورته پورته متل وايي اوهغه ته ډاډ ورکوی که ته په رښتيا په هغه کارکې مهارت درلودونکی سي همداسي به وسي.

سر څه په يوه لوټۀ سپيره، څه په سلو
يؤ وګړی که لږکار کوي اود ډېرکار کولو هوډ وکړي په دې وخت کې که يؤبل کس هغه دياد کارد کولوڅخه راوګرځوی اودځينو ستونزو اوخنډونو دراتلو لرليد وکړي:هوډ کوونکی وګړی دخپل ډاډ او په ځان دباور په پار پورته متل وايي اودهغه خبره ردوي.

سر د پاسه سر دی
که يؤوګړی دخپلي پياوړتيا پوهي،زيرکتيا سيال نه ويني،دهغه ددې آند دناسم ثابتولو په پار يؤ وګړی پورته متل وايي اودهغه خبره ردوي.يادمتل هغه وخت هم ويل کيږي کله چې يؤظالم پرمظلوم وګړي ظلم کوي مظلوم کس دهغه څخه دغچ اخيستلو وايي خوظالم کس يې نه منې اوځان پياوړی بولي دهغه څخه دغچ اخيستلو'توان په چا کې نه وينې ،مظلوم وګړی پورته متل وايي او هغه ته داڅرګندوي چې ستا دظلم دفعه کوونکي هم شتون لري .
سر ندی کدو دی
که يؤ وګړی ليک لوست اويا کوم بل کسب کارپه آسانۍ سره نسی زده کولی اويا که کوم څوک دژرهيريدلو ستونزه لري يا دکوم چا په کومه خبره سره نه خلاصيږی :هغه وګړي ته يؤبل وګړی پورته متل دټوکو په ډول وايي اوهغه ته داتوصيه کوي چې خپل ټوله پاملرنه دهمدې زده کړې لوري ته راواړوي.
سل ئي ګوري يؤ يې غواړي
که کوم څوک ديوتوکي دبيعي دمعلومولو اودهغه توکي دکتلو په وخت کې دهغه توکي خاوند ته ووايي چې تاسو خوبه زما په دې کارخفه کيږی نه؟دتوکي پلورونکی ورته وايي ياولې به خفه کيږم؟ سل يې ګوري يؤ ئي غواړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سل دي ومره يؤ دي مه مره

که ديؤه غښتلي،هيوادپالونکي اودمظلومو لاس نيونکي کوم څوک يادونه اوستاينه کوي وايي:سل دي ومره يؤدي مه مره.يادمتل هغه وخت هم دافسوس اوخوشينې په څرګندولو وګړي وايي کله چې ديادو ځانګړونو دردونکی وګړی ددې نړۍ څخه کوچيدلی وی اودهغه شتون ته اړتيا پيښه سي.

سره زر خپل ځان معلوموي،ښکاره کوي

که يؤ وګړي کې دکوم کار وړتياوي اوځان دخپلې وړتيا لکبله په خلګو کې مشهورکړي،وګړي دهغه په اړه پورته متل وايي اوداڅرګندوي چې استعداد پټ نه پاتې کيږي.

سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.

کله چې يؤکس يوه کار کولو ته شله وي اويا خپل کار غواړي سبا ته وکړي دعوه يې داوي چې سبا به درنن زه ياد کار په ښه ډول سرته ورسوم،يؤکس ده ته وايي: سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.

سل افغانی پور که د ژمی شپه په کور که

که يؤ وګړی په ژمي،يخ کې يؤچاته دميلمستيا ووايي مګرهغه يې بلنه ردکړي خپل دليل پورته متل وايي اوځان خلاصوي.

سل سرونه يې خيشته کړه يؤ ئي هم ونه خريه

که يؤچا ډېرکارونه پيل کړي وي اويؤهم سرته ونه رسوي دهغه په اړووګړي وايي:سل سرونه يې خيشته کړه يو ئي هم ونه خريه.

سل کاله عبادت يوه خبره د حقيقت

که کوم څوک يؤچا ته درښتيا ويلو توصيه کوي اود دروغو ويلو څخه يې راګرځوي هغه ته پورته متل وايي اودرښتيا ويل ارزښت څرګندوي.

سل واری يې وګچه،ګچه کړه يؤ وار ئي پرې کړه

که يؤ وګړی کوم چاته په خپل کارکې دډېرې پاملرنې کولو توصيه کوي :هغه ته وايي: سل واري يې وګچه يو وار ئي پرې کړه.

سيالي د نيکو ښه ده نه د بدو

که يؤکس په بدوکارونو کې ديؤبل وګړي سره دسيالۍ کولو هيله،هوډکوی:ياد وګړي ته دهغه يؤ خواخوږی،دوست پورته متل وايي اودهغه دياد ناوړه کاردکولو څخه دمنعه کولو کوښښ کوی اوښه کړنو کولو ته يې رابولي.

سينه درياب کړه خوله بيرۍ

يادمتل وګړي هغو وګړوته دپوهوي په پاروايي کوم وګړي چې لويه سينه،زغم نه لري اويا يې ژبه خوږه اوښه خبرې کوونکي نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ش

شر چه غواړي پرې پيښ به سي

که يؤوګړی دشخړې کولو،شرکولو هيله لري په نيغ ياغير مستقيم ډول ځان ته دشرموندولو کوښښ کوی، ياد وګړی نور وګړي دشرکولو څخه راګرځوي او ورته پورته متل وايي،دياد متل دويلو څخه يې موخه داوي چې شر مه غواړه که ته لږهم دشرکولو هيله ولري نوليري نه ده چې داهيله به دي پوره سي.

شرم په سترګو کې دی

که يؤڅوک دحيا،شرم کولو يادونه کوي نوهغه لومړی دسترګو حيا يادوی اوکه دکوم چا په سترګو کې حيا،شرم نه وي خلګ دهغه په اړه وايي:شرم په سترګو کې دی.

شعر ئې جاري/روان خلاص دی

که يؤڅوک دخپل عادي حالت څخه کومه شيبه د ډېرې خوښۍ داحساس درلودونکی سی هغه ته نور وګړي وايي:نن دي خورا شعرخلاص دی.يادمتل دهغو وګړو په اړه هم ويل کيږي کوم وګړي چې تيزه،فصيحه،بليغه ژبه ولري.

شنې په غلا نه چېچل کېږي

که يؤ وګړي کوم کار کړی وي اودده په ګومان څوک وربانـدي نه وي خبر خوناڅاپه دهغه کارپه اړه يؤ خبرکس هغه ته يادونه کوي،که کارکوونکی کس تعجب وکړي،خبر کس ورته وايي داسي کارونه نه پټيږي تا نه دي اوريدلي چې وايي:شنې په غلا نه چيچل کيږي.ياد متل هغه وخت خلک يوبل ته وايي کله چې کوم کار لوی وي اودوی غواړي په پټه يې سرته ورسوي.

شيدو سوئ، مستې پوکي

که چا په يؤه کارکې زيان ليدلی وی اوپه خپلو نورو کارونو کې دپوره غؤر اوسايي څخه کاراخلي که پر ياد کس کوم څوک نيوکه وکړي:دهغه د دفاع په پار کوم بل وګړی پورته متل وايي اوهغه ګرم نه بولي.

دين/شرعه کې څه شرم دی

که يؤکس ددينې،شرعي پوښتنې په کولو شرميږي دهغه ددې کار دغندنې،پوهوي اوتشويق په پارخلک پورته متل وايي اوهغه ته دعلمي پوښتنو کولو په وخت کې دشرم نه کولو لارښوونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان لا د مړي لاس اخلي

که يؤڅوک په مړوپسي غيبت کوي دهغه دياد کار دغندلو اوهغه ددې کارڅخه دراګرځولو په پار وګړي هغه ته پورته متل وايي.

شرم لکۍ نه لري

که کوم وګړی يؤ کار وکړي اوکوم بل څوک ورته ووايي چې ياد کار چې تا وکئ تا شرم نه درلودی،که کارکوونکی ووايي دانو اوس دشرم کاروو؟ځواب ورکوونکی ځواب ورکوی تاته به دشرم کارنه ښکاري خلکوته خو دشرم کاردی شرم خوڅه لکۍ نه لري.

شتر مرغ ته ئي ويل چې پرواز وکړه ويل يې اوښ يم ورته ويل يې بار يوسه ويل ئي مرغه يم

که يؤ وګړی دکوم کار دکولو يانه کولو کوم چا ته نسي ويلی هغه پورته متل وايي او دپريکړي کولوڅخه ځان عاجزه بولي.

همداسي که کوم څوک ديؤکار دکولو يانه کولو دواړو ته پلمې جوړوي ياد کس ته هم وګړي پورته متل وايي.

شرمښ د خدايه څه غواړي ؟ باد و باران

که يؤ بدکار کوونکي ته ديؤ بدکار دکولو لاره په پوره ډول خلاصه سي،زمينه ورته برابره سي دهغه په اړه خلک پورته متل وايي اوخپله خواشيني څرګندوي.

ص

صابر سره خدای جل جلاله مل دی

ياد متل هغه وخت وګړي يؤبل ته وايي کله چې يو چاته دصبر کولو توصيه کوي يا ورته دصبرکولو ښيګڼې په ګوته کوي.

سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.

کله چې يؤکس يوه کار کولو ته شله وي اويا خپل کار غواړي سبا ته وکړي دعوه يې داوي چې سبا به درنن زه ياد کار په ښه ډول سرته ورسوم،يؤکس ده ته وايي: سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.

صبر د ميړو لوی هنر دی

که کوم وګړی غواړي يوبل کس صبرکول ته را وبولي اودصبر کولو توصيه ورته وکړي هغه ته يادمتل وايي اودصبرکولو ارزښت ورته بيانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدقه ردِ بلا ده
كه يوڅوک غواړي كوم وګړى صدقې اوخيرات كولوته راوبولي او دصدقې خيرات ارزښت ورته بيان كړي:هغه ته پورته متل وايي اوكوښښ كوي چې دنيكۍ كولو ګټې ورته بيان كړي.

صحت(روغتيا) لوى نعمت دى
كه كوم څوک غواړي دروغتيا ګټې بيان كړي او دروغتيا او دروغتيا په وخت كې خلک كار كولوته را وبولي:ياد متل ورته وايي اوخپل دروغتيا څخه خوښي او دنورو پرناروغۍ باندې ناخوښي څرګندوي.

صبر د سپي او زړه د زمري
كه كوم څوک دزړورتيا اوصبر كولو څرګنده بيلګه راوړي يادمتل وايي اودصبر او زړه ورتيا ښيګڼې بيانوي.

صورت(بدن)يې غټ په كار كې لټ
كه دبدن څخه كوم غټ يا پياوړى كس په كارونو كې لټ اوكار كولوسره يې مينه نه وي دهغه كس دصفت په توګه ځيني وګړي ياد متل وايي.

صورت خو چمن نه دى چې بيا به را شين(زرغون) سي
يادمتل هغه وخت يو وګړى دځان دخلاصون،دليل او دفاع په پار وايي كله چې هغه ته ديوه درانده،شاخه ياسخت كار دكولو وويل سي ياد وګړى دامتل خپل دليل نيسي اودهغه كار دكولو څخه ډاډه كوي.

ض

ضامن جواب وركوونكى دى
دياد متل معنا څرګنده ده. دامتل هغه وخت وګړي وايي كله چې يوكس دكوم بل چا ضمانت وكړي.

ضرورت (اړتيا) د ايجاد(نوښت) مور ده
كه كوم څوک نوښت،اختراع كوي او دهغه څخه ديادې كړنې علت،سبب پوښتل كيږي ياد كس ورته ځواب وركوي: ما دې اختراع،نوښت ته اړتيا درلودل ځكه خوما دا نوښت يا اختراع وكړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ط

طبيب هغه دی چې پر راغلي وي

كه يؤ وګړی پركوم چاتور ولګوی چې زه آندم تا فلان كاركړی دی، مخاطب دپورته متل په ويلو داڅرګندوي چې ما نه تا هغه كارمخكي كړی دی ځكه اوس پر ماتور پوري كوي ته دياد كار تجربه لري نوځكه پرما ګومان كوي .

طمعه د خدای جل جلاله څخه ښه ده نه د بنده څخه

كه كوم څوک ديوچا څخه دكومې همكاری اومرستې طمعه لري،خوهغه چې دمرستې طمعه يې ورته كړی وه ورسره مرسته ونه كړي،يوبل وګړی دطمعه كوونكي وګړي دخوښی په پار پورته متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې طمعه كول ډېر وخت ښه نه وي .

ظ

ظالم مې هم وهې هم مې ژړا ته نه پرېږدي

كه كوم وګړی پر يؤچا ظلم هم كوي اوهم نه پرېږدي چې مظلوم دده دظلم څخه شكايت وكړي، په دې وخت كې مظلوم پورته متل وايي اوخپل ډېر مظلوميت څرګندوي.

ظاهر ئې طلا ده باطن يې مس

كه كوم وګړی په ښكاره نيكو كاره ښكاريږي خوكړنې يې ديوه بدكاره انسان وي بدكارونه كوي دهغه په اړه وګړي وايي:ظاهر ئې طلا ده باطن يې مس.

ع

عاجزي د خدای(ج) رحمت دی

كه يؤ وګړی غرور كوونكی وی اويا كوم وګړی عاجزي كوونكی وی دغروركوونكي دپوهوي اوهغه ته دغرور دښيګڼو دبيانولو او دعاجزي كوونكی كس لا نوري عاجزۍ ته دهڅولو په پار وګړي پورته متل وايي.

عزت كوه عزت به دې كېږي

يادمتل وګړي دې ته رابولې چې ديوبل درناوی وكړي.يادمتل وګړو ته داڅرګندوي چې نوروته درناوی ځان ته درناوی دی.

عقل خو خرڅيږي نه چه درته وائې خلم

كه يؤ وګړی كوم داسي كار وكړي چې هغه كار بايد نه وای سوی،يؤبل كس راځي اوهغه ته په ټوكو كې دهغه دپوهوي په پار پورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم د دين دنيا رڼا ده
که يُو وگړی دکوم عالم ستاينه کوي،پورته متل وايي، دياد متل په ويلو داڅرگندوي چې عالم زموږ لپاره دډيوې بېلگه لري اوچې ډيوه نه وي انسان په تاريکيوکې خپله لار ورکوي.

عقل د بي عقلو نه زده کيږي
که يُو وگړی بدکارونه کوي،احمقانه کارونه کوي دهغه دحال څخه دعبرت اخيستلوپه پار اونور وگړي نيکو کړنو ته درابللوپه پاره وگړي پورته متل وايي.

عادل واکدار مېړو او شرمښ ته پر يوه گودر اوبه ورکوي
که يُوکس دښه مشر،امر،وکدار بيلگه وړاندې کوي هغه پورته متل وايي اودا ثابتوي چې يُوښه وکمن ټولنه دپرمختګ سمته بيولی سي اود ټولنې دوگړو ترمنځ په پوره کچه عدل پلی کولی سی.

غ

غر که هرڅومره لوړ سي پر سر لار لري
ياد متل هغه وخت وگړي وايي کله چې کوم څوک ديوې ستونزې يا خنډ سره مخ وي،دياد متل په ويلو وگړي داثابتوي چې هره ستونزه دحل لاره لري اود هرکړاو څخه دخلاصون امکان سته.

غرور د ماتې پيل دی
کله چې کوم څوک په خپلوکړنو غرور کوي دهغه کس دغرور څخه دلاس اخيستلو په پار وگړي پورته متل وايي اوداڅرگندوي چې هرکله چې کوم چا غرورپيل کړ هغه مات سو اوژر به خپل برياليتوب دماتې په لاسته راوړلو وپلوري.
يادمتل وگړي دغرور کولو څخه راگرځوي اوهغوی ته داڅرگندوي چې مغروري کول دماتې ورونه پرانيستي پرېږدي.

غريبي بده بلا ده
کله چې کوم وگړی دنيستی،غريبی څخه کړيږي خپل خفگان دياد متل په ويلوسره څرگندوي،همدارنگه ديُو غريب کس سره دخواخوږی کولو په پارهم وگړي يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غل په ټولو خلکو د خپل ځان فکر کوي
که کوم څوک پريږ چا ناسم ګومان کوي مقابل لورى دخپل ځان دسپيناوي په پار ياد متل وايي اوغواړي ګومان کوونکي کس ته داڅرګنده کړي چې ته خپله دهغه کار کوونکى يې يا وي کوم چې پرمايي دکولوګمان،شک کوي ستاسره د ياد کار دکولو تجربه ده ځکه ټولو باندې دهغه کارد کولو ګومان کوي.

غوړي په غوړو توئيږي
کله چې غريبوخلکو سره مرسته نه کيږي خوسرچپه دشتمنو سره مرسته کيږي،ياکله چې شتمن وشتمنوته ګټه رسوي خوغريب ترې هيروي اوکله چې دشتمنو اقتصاد پياوړى کيږي مګر دغريبو وګړو اقتصاد نورهم کوزخواته ځي:وګړي ياد متل وايي اوداڅرګندوي چې غريب وګړي څوک نه پالي،اړيکې ورسره کمې ساتي خو برعکس دشتمنو منځ کې اړيکې اويږبل سره مرستې او هکارئ شتون لري .

غوټه ورکه، خوله پر پټه
که ددوو وګړو ترمنځ شخړه وي اويږ څوک دهغوى په منځ کې سوله وکړي کله چې دوى يږ دبل غلطئ څرګندوي اوغواړي يوبل ګرم وښيي:دريم ګړى پورته متل وايي.همدرنګه کله چې وګړي غواړي يوه خبره ياکار دنورو وګړو څخه پټ وساتي پورته ياد سوى متل وايي اويوبل ته يې دنه بربنډ کيدو وعدې ورکوي.

غل غل پيژني
که يږ وګړي کوم کارکوي اوپربل کوم چا باندي دهغه کار دکولو تور ولګوي،که چيري مخامخ وګړى دهغه کار پرکولو پښيمانه سي،تور لګوونکي ياد متل وايي.

غله ته وائې غلا کوه څښتن ته وائې بيدار اوسه
يادمتل وګړي دوه ژبو دوه مخو اوچغلګرو وګړو ته کاروي،هغوى ته دهغوى بدې په ګوته کوي او دياد کار دکولو څخه ئې خپله ناخوښې څرګندوي.

غم د غمه نه شرميږى
که کوم وګړي باندي پرلپسي کړاونه راځي:ياد وګړى دناهيلئ اوخپلې ناخوښئ دڅرګندولو په پار نورو وګړو ته ياد متل وايي.ياد متل وګړي ديوه داسي کس سره چې په پرلپسي ډول دغمونو سره مخ کيږي دهغه سره دخپلې خواخوږئ دګډولو په پارهم وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوا توره شيدې يي سپيني
كه يؤخبره،كار ښه څرګند او معلوم وي اوڅه شک دهغه په پيښيدلو اوكولوكې نه وي:وګړي ياد متل وايي اوخپل ګومان ته دحقيت جامه وراغوندې.

غوا حلا له سوې نده، دی يې بيا د څرمنې پوښتنه كوي
كه يؤ وګړی ديؤ كار دكولو څخه مخكې دهغه پايله، امتياز اوګټه لټوي:دهغه دپوهوي اوهغه ته زغم توصيه كولو په پار وګړي ياد متل وايي اوهغه دتلوار كولو اوناصبری څخه منعه كوي.

غوا دې په غوجل كې لويه سوه ته ئې لا غاښونه ګوري
كه كوم څوک ديؤ چاسره دېروخت يؤځای پاتې سوی وی اوبيا كوم څوک دهغه دښه والي اويابدی په اړه ورڅخه پوښتنه وكړي خودی دهغه كس په اړه ځان ناخبره وښيي اوځواب وركړي چې زه به دهغه دڅارلو ورسته درته داڅرګنده كړم چې هغه ښه دی كه بد،مخامخ وګړی ورته پورته متل وايي اودهغه په ناخبری باندې خواشينې څرګندوي.

غلبيل كوزې ته ويل چې سوری يې
كه يؤ وګړی كوم كاركوي خونور وګړي دهغه كار په كولو غندي او وربانديې نقد،اعتراض،غوسه كوی،دهغه وګړي په اړه نور وګړي يادمتل وايي اوهغه ته داپه ګوته كوي چې لومړی ته دهغه كار دكولو څخه لاس واخله كوم چې ته يې نور وګړي په كولو غندې بيايې نورته دنه كولو ووايه.

غم به نه وی غم به راوړي
يادمتل وګړي هغه خلكوته وايي كوم وګړي چې تل شرونه،شخړې كوي اوخپلو دوستانوته ستونزې پيښوي.

غوښه چې دې د پيشي په خوله وركړه، نو يې ساتې له چا؟
كه يو غل،او امانت نه ساتونكي كس ته دكوم توكي دساتلو مسوليت وركول سي،همدرنګه كه يو فساد كوونكي كس ته دفساد د وركولو مسوليت په لاس كې وركول سي:وګړي پورته متل وايي اوپه ياد كارباندې خپله ناخوښې څرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غر د ستنې په څوکه نه سوری کيږی
يادمتل وګړي هغه وخت ديوکس دپو هې،مشورې او هغه ته دنيک نظر د ورکولو په پار وايي کله چې کوم کس لوی کارته تياری نه وي نيولی يايې لږتياری ورته نيولی وی، ياني دهغه کار دکولو مخکې يې هراړخ ته پاملرنه نه وي کړي.

غريبي عيب نده
که کوم کس ته يؤ بل کس دهغه دغريبۍ پيغور ورکړي مخاطب کس دهغه ځواب په ياد متل سره ورکوي،ياد متل هغه وخت هم وګړي وايي کله چې يؤکس يؤ غريب کس دهغه دغريبۍ لکبله دهغه په نشتون کې وغندې يا ورته توهين وکړي.

غشي ته چا ويل ولې ځغلي ويل ئې ورسه د ليندۍ نه پوښتنه وکړه
که کوم وګړی ديؤبل چا په امر يؤکار سرته ورسوي اوخلګ دهغه کار پوښتنه،دهغه کار دبيا نه تکرار غوښتنه،ګيله اويا د هغه غندنه وکړي،کارکوونکی کس ورته د پورته متل په ويلو داڅرګندوي چې زه ګرم نه يم ګرموالی اومسوليت زما دکړي کار:زما امر ته ور اوړې اوزما دکړي کار پوښتنه بايد زما څخه نه دهغه چا څخه وسي کوم چې ماته يې د ياد کار دکولو حکم کړی دی.

غاښ چې رنځور سی علاج ئې انبور سی
که ديؤ توکي دخراب والي لکبله دهغه دبيا رغولو اټکل،هيله نه کيږي اوخاوند يې دلمنځه وړلوپه آند سي، که کوم بل وګړی يې دلمنځه وړل علت وپوښتي دهغه توکي خاوند ورته د ياد متل په ويلوځواب ورکوي.

غر به در په سر کړم طاقت(پياوړتيا) به در له در کړم
که کوم وګړی يؤچاته دلوی کارمسؤليت وردغاړې کړي خومسوليت ور دغاړې کيدونکی دياد مسوليت سرته رسولو ته دخپلې ناتونۍ لکبله غاړه نږدي،په دې وخت کې مسوليت ورکوونکی ياد متل وايي او هغه ته ډاډ ورکوي چې د درسپارل سوې دندې دسرته رسولو لپاره به زه تاته هرډول آسنتياوي برابري کړم اوته به درسپارل سوی کار په ښه ډول سرته ورسوې.

غوريږي يو ځای اوريږي بل ځای
که کوم څوک ديوه چاسره ناسته ولاړه اودمرستې ژمنې کوي خوبرعکس خپل مرسته دبل چا سره کوی اود کوم چاسره چې يې ژمنه کړی دهغه سره ژمنه نه پوره کوي،دهغه وګړي څخه دشکايت،ګيلې او ناخوښی په پار،هغه وګړي کوم چې يادکس ورسره ژمنه کړې وه يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ف

فقیر ته د سپو سلا یوه ده

که کوم کمزوري،اوبي توانه وګړي ته یؤه ډله بد خلګ پر هغه دظلم،او هغه ته دبد رسولوپه پاریوالی وکړي نور وګړي یاد متل وایي.

فلانی بي ډوله ګډیږي

که یؤوګړی دکوم بل چا په چارو کې دهغه دغوښتني پرته اویا دکوم کار دنه پیښدو په وخت کې هسي چلند غوره کړي: چي سړی آندي چې هغه کارپیښ سوی دی، وګړي یادمتل وایي اودا څرګندوي چي مخکي دیوکار درپیښیدلو دهغه دپیښیدو په شان کړنې سرته رسو مناسیب کړن نه دی.

فلانی په خوله کی مړی غواړي

کـه کوم وګـړی لټ وي اوتـل دنـورو لاس تـه ګـوري ترڅـو پرهغـه پـوري اړونـد کارونـه ورتـه سرتـه ورسوي اویـا هم خپل هرکـار دنـورو پرغـاړه ور اچوي اودی ځان ورڅخه کاږي،دیاد وګړي ددې چاردغند لو اودهغه څخه دناخوښی په پـار نـور وګړي یاد متل وایي اودنورو خلکوپه مرسته هغه د یاد کارڅخه راګرځوي.

فلانی لکه خښته شیږ مخه لري

کـه کـوم کـس چـم کوونکی،فریـب کـوونکی وی دهغــه دشـرڅخه دنـورو خلکـو دژغورلو،دهغه دیاد بد عدت دغندلو اوهغه دنورو خلکوپه واسطه دیاد بدعدت څخـه دراګرځولو په پار وګړي یاد متل وایي.

فیلان چې ساتي فیل خانې(فیل کورونه) به جوړه وي

یادمتل وګړوته داڅرګندوی:کله چې کوم کارپیلوئ دهغه کـار لپـاره بـه پـه پـوره ډول تیاری نیسئ،دهغه کار دښه سرته رسولو لپاره به دهغه کار دښـه سرتـه رسـول ټول توکي لرئ اوبیا به هغه کارپیلوئ.

ق

قابلیت(وړتیا) د لمر سترګه ده

یادمتـل وګـړي دوړتیـا لرونکـو وګـړو پـه اړه وایـي اوداڅرګنـدوي چـي کـه کـوم کـس وړتیا ولري هغه هرځای خپل ځان ثابتوي اورڼا خوروي.

قام له قامه نه بیلیږي

یادمتـل پښـتانه وګـړي هغـه وخـت وایـي کلـه چـې کـوم ظـالم ووایـي چـې دډیورنـد کرغیړنـي کرښې داوړه غاړي پښتانه سره بیل دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی سره هيڅ اړيکه نه لري او ډيورنډ کرغيړنه کرښه بايد همداسي پاتي سي،پښتانه وګړي دياد متل په ويلو هغوی ته داڅرګندوي چي قام دقامه نه بيليږي،دپښتانه ټاټوبی لوی افغانستان دی اوداپه نامه اوتپل سويه کرښه چي دپښتون قام ترمنځ يي خنډ جوړکړی دمنځه به ځي اولوی افغانستانه به بيا جوړيږي.يادمتل دپښتوژبي دنورمتلوپه شان ډېر دکاروني ځايونه اوعلتونه لري!

قاضي زه ملامتولم، ما ځان نه ملامتاوه

که يو وګړي يو کار کړی وي اوخلک دثبوتونو اودڅرګندو دليلونوپه شتون کي هغه ګرم اوملامت بولي خوهغه ځان ګرم اوملامت نه بولي،په دې وخت کي يوبل وګړی يادمتل وايي اوياد کس ته دهغه دګرم والي احساس ورکوی اودهغه داکارغندې.

قام زورور وی

که يوکس غواړي خپل دټولني وګړي يوالي ته راوبولي اوهغوی ته ديوالي ګټي،زور،اوارزښت څرګند کړي:ياد متل وايي،موخه يې داوي که چيرې قامونه يو سول:دهغوی حقه حقوق څوک نسي خوړلی.

قام قام ته ځي اوبه خپل مقام،ځای ته ځي

که يوپښتون وګړی دبل پښتون څخه ديو کارپه سرته رسولو کي دهغه مرسته،همکاري وغواړي که چيرې مخامخ کس يې دهغه دهيلي خلاف کوم څه ووايي اوداعلت وپوښتي چي ولي دې دنورو وګړوڅخه مرسته نه غوښتل چي زه دې وټاکلم؟يادکس دپورته متل په ويلو دهغه خبرې ته څرګند ځواب ورکوي.

قدرت د شرابو پياله ده

که دکوم چا سره زور،قدرت،پيسې او واک وي خو ديادوسو څخه مثبته ګټه نه اخلي:ددې پرځای چي دهغوی په کارولو خپل دنيکوحساب زيات کړي خپل ځان ته پرې بدئ اخلي،که دياد وګړي بدئ يوکس يادې کړې چي يادکس ولي داسي کوي دهغه مقابل کس دپورته متل په ويلوځواب ورکوي اوخپل آند ورسره ګډوي.

قصابان چي ډېر سي غوا مرداريږي!

که دکوم کار دسرته رسولولپاره آندونه،نظريات،امرونه اومشوري ډېرې سي دبيلګي په ډول کوم څوک اشپزي (پخلی)کوي خوداشپز(پخوونکي)سره نور اشپزان هم ونډه اخلي اوهريو ددوی څخه خپل دزده کړي سره سم په پخلي کي بدلون راولي:هغه وخت يو وګړی يادمتل وايي اوددوی څخه غواړي چي يوه کس ته مسئوليت وسپاري اوهغه خپل کارته پريږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیامت به هله سي چه پښتون له ننګه پریوځي
یادمتل پښتانه دخپل قام دننګ،غیرت دثابتولو په پاروایي اوداڅرګندوي چې پښتون اوپښتانه به تل دننګ اوغیرت څخه دخپلو نورو زرګونو ښیګڼوپه شتون کې پریمانه وي.

قصاب خپله قصابي کول، یتیم ورځ ورته تیره کړه
که کوم څوک دیځچا دمرستې په هیله وي،یا که کوم څوک خپل کارکوي اویوبل کس دهغه څخه دکومې مرستې اوهمکارۍ امید لرونکی وی،دهغه کس په اړه وګړي یادمتل وایي.

ل

لاس ئې بي برکته دی
که دکوم وګړي په لاس تیار سوي خواړه ژر پای ته ورسیږي اویا که کوم وګړی دیځوه کارپیل وکړي خو ورسته په یاد کارکې ګټه کمه وي دهغه په اړه وګړي یادمتل وایي.

لاسونه دې په نکریزو دي
که کوم وګړی دکار په کولوکې لټې سوستې کوي، دکارنه کولو ته بهانې جوړوي اویا خپل هغه کارونه چې باید ده کړي وای نورو وګړو ته سپاري،دهغه په اړه وګړي یاد متل وایي،هغه ته دهغه لټې وریه ګوته کوي اودهغې څخه دلاس پرسرکیدلو لاربښوونه ورته کوي.

لاس چه مات سي غاړې ته لویږي
که کوم وګړی دخپل بدکاره دوست سره مرسته کوي اودهغه یاد کړن نور وګړي وغندې اویا که کوم وګړی اړوي او داړتیا په پوره کولو کې دخپل دوستانو،اقرباو څخه مرسته وغواړي:دوستان،خپلوان یې ورڅخه ددوی څخه دمرستې غوښتلو علت وپوښتي،مرسته غوښتونکی ورته پورته یادسوی متل وایي.

لاس دې خلاص توره دې تیره
که یځو وګړی دکوم کار کول غواړي اوبل کس یې دنه کولو ورته ووایي او اختار،خبرداری ورکړي: که یاد کار وکړئ زه به فلان کار ستاپر وړاندې وکړم اوتابه دیاد کار دکولو څخه پښیمانه کړم په دې وخت کې دکار هوډ کوونکی ورته په توندو لحجه یاد متل وایي او دا ورته څرګندوي چې زه دیاد کارپه سرته رسولوکې ډارنه کوم اوستا اختار ته کوم ارزښت نه ورکوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا تر اوسه ئې د عقل غاښونه ندي راغلي

که کوم د ډېرعمر خاوند وګړی کوم احمقانه کار وکړي دهغه دپوهوي دهغه ځخه د ناخوښۍ او دهغه دياد کار دغندلو په پار وګړي هغه ياکوم بل چاته ياد متل وايي.

لار په مزل لنډيږي

که کوم وګړی په لږ زيار ايستلو دخپل کړي کار پايله لاسته رانه وړي اوخپل همت دلاسه ورکړي دهغه کس دهوډ د کروړ کولو اوهغه ته دوړاندې تګ کولو د دوام دويلو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي اوهغه ته ډاډ ورکوي.

لآس مې تور سپي ځټلی دی

کله چې يو وګړی دنورو وګړو سره نيک سلوک،مرسته اوښه کوي خو هغوی يې پر وړاندې سرچپه چلندکوي: ياد وګړی پورته متل وايي اودهغوی دياد کار ځخه خپله ناخوښي ځرګندوي.

لال په ايرو کې نه پټيږي

يادمتل وګړوته داځرګندوي چې استعداد تل بربنډ وي اوکه کوم ځوک غواړي پټ يې وساتي دپټولو لپاره به يې کوم ځای ونه مونډي.

لکه د ډېرو اوبو ژرنده پر سر يې اخيستی يم

که کوم وګړی ډېر په کارونوکې بوخت وي اودهغه ځخه دهغه په اړه وپوښتل سي چې ولې نه معلوميږي يا ځنګه دي کارونه دي:ياد وګړي دخپلو ډېرو بوختياو دښه ځرګندولو په پار ياد متل وايي.
که کوم ځوک دډېرو ستونزو،کړاونو سره مخ وي هغه هم نور خلکو ته دخپل حال دښکاره کولو اوهغوی ته دخپلوستونزو په اړه دمعلوماتو د ورکولو په پار يادمتل وايي اودخپلوستونزو،کړاونو دډېرښت خبر ورکوي.

لکه د ګور چنجي داسي سره خوري

که کوم ځوک د دوو شرکوونکو په اړه وپوښتي چې هغوی اوس ځنګه دي ډېرې شخړې خوبه نه کوي؟ ځواب ورکوونکی پورته يادسوی متل وايي اوداځرګندوي چې اوس هم هغوی يو دبل سره شخړې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه سوړ مچ په هره کاسه کې مه لوېږه
که کوم څوک دنورو په هرکار اوخبره کې لویږي،منفي ګډون پکښي کوي دهغه دپوهوي،هغه ته دخبراوي ،دهغه څخه دناخوښۍ اوهغه ته داختار ورکولو په پار وګړي هغه ته یادمتل وایي اوهغه ته داڅرګندوي چې دهغوی په کارونو،خبرو کې بي ځایه ګډون ونکړي.

لکه ګیدړه به لکۍ سړی تیر باسي
یادمتل دچم کوونکو،فریب کوونکو اوپه عامه لحجه دمنفي بیداره وګړو په اړه ویل کیږي اوموخه یې د یاد متل دویلو څخه دهغوی داعدت نورو وګړوته بربندول وي.

لکه نیت هسي مراد
که کوم وګړی دنیکو کولونیت وکړي اونیکي وموندي،همداشان که که کوم وګړی دنیکۍ په کارکې دبدۍ کولو هیله لري اوهغه ته بدي،زیان،اوکړاو ورسیږي دهغه په اړه وګړي یاد متل وایي دامتل دپښتنو دخوا په ډېروځایونو اودبیلابیلو علتونو لکبله دپښتوژبې دنورومتلونو په شان ویل کیږي.

لرګی تراشه سړی ترې جوړوه
یادمتل وګړي دیوالي،دخلکو دزړونودنه ازار او دوګړو سره دښه چارچلند کولو په پاروایي .

لمر په دوو ګوتو نه پټېږي
که کوم چا یولوی کار کړی وی خونه غواړي دده دکړي کارپه اړه نور وګړي خبرسي،همدارنګه که کوم څوک دیؤه کار دکولو پوره وړتیا،استعداد ولري خوخپله یادکس او یانور وګړي دهغه دپټولو کوښښ کوي دهغه کس په اړه وګړي یاد متل وایي اوداڅرګندوي چې ستا هغه څه چې ته یې غواړي پټ وساتې دپټولو امکان نه لري.
لنده لښته هرې خوا ته کږیږي
یادمتل دډېروخت دماشومانو په اړه ویل کیږي،وګړي دیاد متل په ویلو داڅرګندوي چې ماشوم که هرډول وروزل سي هم هغسي جوړیږي،ماشوم دښې اومثبتې روزنې ورسته ښه اودناوړه،خرابې اومنفي روزنې ورسته بدسړی جوړیږي.

له پزې یې چې ونیسي ساه یې وزي
که کوم وګړی دیؤ ناتونه،کمزوري وګړي یادونه کوي دهغه سره دخواخوږۍ په پار یادمتل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپلې خولې مې زهر خوړلې

که کوم وګړی کوم چا ته غیري اخلاقي اوبده خبره وکړې: مقابل کس یې هم پر وړاندې غیري اخلاقي،بده خبره وکړي،یاد وګړی پورته متل وایي اوخپل دکړي خبرې څخه خپله ناخوښي څرګندوي.

له ډیره خیاله د لونګو لونه کوي

که کوم وګړی مغروره،خیالور وي دهغه دیاد عدت په اړه وګړي یوبل ته یادمتل وایي او دهغه داعدت غندې.

له ډېرو ویلو مې په خوله کې ویښتان شنه سول

که کوم وګړی یؤبل کس ته دیؤ کار دکولو ډېر ووایي خوهغه یې د ډېرو ویلو سربیره بیاهم نکوي، که کوم څوک هغه ته ووایي چې تافلان ته دفلان کار دکولو وویل؟مخاطب کس ورته ځواب ورکوي: هو ورته ومې ویله دډېرو ویلو لکبله مې په خوله کې ویښتان شنه سول،خولایې هم هغه کارنه دی کړی.

له سیره څو پخیړي

که کوم وګړی یؤچاته اختار ورکړي مقابل لوری دهغه داختارڅخه دنه ډار اوهغه ته دمقابل اختار په پار وایي زه به بیا تاته داوښیم چې دسیره څوپخیړي.

له مړاوو اوبو ویریږه له تندو اوبو مه ویریږه

یادمتل وګړي دهغو خلکو په اړه وایي کوم چې طبعً ارام وګړي وي دوی یاد وګړي په معنوي ډول ډېرتوند معرفي کوي اودهغو وګړو په نسبت ورڅخه ډېره هیله لري کوم چې په طبعي ډول شوخ طبعت وي .

له هسي بلا څخه چې نس ولري مه ویرېږه

که کومه دولتي اداره کې رشوت اخیستل کیږي دبیلګې په ډول:کومه قضائي اداره په رشوت اخیستلو تورنه وي دهغه اداري په اړه وګړي مجرمانوته دپورته یاد سوي متل په ویلو ډاډ ورکوي اوورته وایي:دهغوڅخه ډار نه دی په کارځکه ته خپل دمجرم والي تور درشوت په ورکولو دځان لیري کولی سي،دیادوني وړیي بولم چې رشوت ورکول اواخیستل دواړه په اسلام کې ناروا کارونه دي ،اوسخته ګناه ده، دیاد متل دکاروني ډېرنور ځایونه اوعلتونه دپښتو ژبې دنورو متلونو په شان لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هګۍ لا راوتلی نه دی بیا مشوکه وهي
که کوم ماشوم دخپلو مادي ګټو په اړه آند کوونکی اود مادیاتو دلاسته راوړلو ډېرپه لټه کې وي دهغه په اړه وګړي یادمتل وایي او داځرګندوي چې ماشوم توب دمادیاتو دلاسته راوړلو وخت نه بلکې دعلم پوهې دلاسته راوړلو وخت دی.

لیوه هغه میږه وړي چې له رمې جلا وي
که کوم وګړی بې اتفاقۍ ته لمن وهي یا غواړي چې دوګړو سره یؤ ونه اوسي دهغه ددې کاردغندنې،هغه دیوالي په ګټو دپوهولو اوهغه ته دمثبت آند دورکولو په پاروګړي یاد متل وایي

لېوه به خپل پوست بدل کړي، خو عادت نه
که کوم بدکاره دنیکانو په شان ځان جوړ کړي خوبیا هم خپل بدعدتونه پري نږدي دهغه په اړه وګړي یاد متل وایي.

م

ما ته د یوه لاس ګوتې دي
که کوم وګړی دیؤچا ځخه وپوښتې تاته دې کوم اولاد ګران دی هغه ورته یاد متل وایي او داځرګند وي چې زه مې داولادونو ترمنځ توپیرنه کوم ټولوته په یؤه نظر ګورم اوټول راته ګران دي.

ما خو څه بنګړي نه دي په لاس کړي
که یؤ وګړي ته کوم بل وګړی اختار ورکړي اوهغه ته دزیان رسولو ووایي یاد وګړی دهغه داختار دځواب په پار یاد متل وایي،همدارنګه که کوم وګړی یؤکس ته ووایي فلان کس ویل زه به دده سره داسي اوهاسي وکړم یاد کس ورته یادمتل وایي اوداځرګند وي
چې ګواکي زه دهغه داختار پراو نه لرم که راته زیان ورسوي ځواب به یې ورکړم.

ما بیله دې هم لاس په خټو کړی دی
که یؤ وګړی په کوم کار کې بوخت وي اوکوم څوک ورته دهغه کار دپریښودلو په دې خاطر ووایي چې یاد کار دزیان ځخه ډک دی اوښه داده چې نوریې پرېږدي، مقابل لوری ځواب ورکوي زه اوس یادکار نسم پریښودلی ځکه که یې پري هم ږدم ماته به یې زیان ورسیږي دخپل خبرې دثابتولو په پاریاد متل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما دېرش روژې د اختر لپاره نیولې دي
که کوم چا دکوم څه دلاسته راوړلو لپاره ډېر انتظار کړی وی او هغه لاس ته ورسي په دې وخت کې که کوم څوک دهغه څه چې یادکس لاسته راوړي دي دهغه دپریښودلو ورته ووایي هغه کس دیاد کس دخبرې دسخت رد اودهغه دنه منلو په پار یادمتل وایي.

مات لاس غاړې ته لوېږي
که دکوم چا دوست دیوې ستونزې سره مخ سي اویاد کس دهغه دوست مرستې ته ور ودانګي،که دیاد کس دامرسته کول کوم څوک وغندې مرسته کوونکی کس یادمتل وایي،همدارنګه که دکوم وګړي دوستان په ستونزه کې راګیروي خوهغه ورسره مرستې کولوته غاړه نږدي،یوکس راځي اوهغه د دوستانوسره دمرستې کولو ته رابولي اودهغه درضایت لپاره یاد متل وایي.

مار په خزانه پروت وي
که یوګړی په کوم کارکې دزحمتونو،کړاونو،ستړیاو سره مخ سي ناهیلی سی هغه کس ته د ډاډ ورکولو اوپه دې پوهولو لپاره چې بې زحمت هوساینه نسته وګړي یادمتل وایي.

مجبوره ته مه وایه چې غښتلي
که یوکس ډېر سخت کار کوي او دهغه کار دکولو دعلت پوښتنه ترې وسي،یادکس دپورته متل په ویلو پوښتنه کوونکي ته ځواب ورکوي اوداڅرګندوي چې اړیم ځکه یاد شاخه کارکوم.

مرغۍ چې له سیله ووزي باد ئې وړې
که کوم وګړی دنه یوالي غوښتونکی وي اونه غواړي چې پریوه خبره اوکار دنورو وګړو سره اتفاق وکړي دهغه وګړي دقناعت اوهغه دیوالي په ګټې دپوهولو لپار وګړي هغه ته یاد متل وایي اوهغه ته دیولي ارزښت روښانه کوي.

ماهي ویل چې ما به خبرې کړي وای چې په خوله کې مې اوبه نه وای
که دکوم چا سره خبرې،حقایق شتون ولري خو ددې وېري چي ګواکي کوم خپل یا ځان ته به مې زیان واوړي،یا به راځخه کوم وګړی سخت خفه سي ځکه هغه حقایق نه وایم، دخپل دې ستونزې دبربنډولو په پاریاد متل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرګ په ماړه نس ښه دی
ځيني وګړي چي کله ديؤچا څخه خواړه غواړي يا يې دژر چمتوکولو غوښتنه ترې کوي:دټوکو په ډول ياد متل وايي،ياد متل وګړي هغه وخت هم وايي کله چي دکوم څه په لټه کې وي او وګړي دهغه توکي دلاسته راوړلو دعلت پوښتنه ترې وکړي.

مرګی د اوبو وار دی نن پرما سبا پرتا دی
که کوم وګړی په ستونزه يا کړاو کې اړم وي اوکوم بل وګړی هغه ته کومه داسي خبره وکړي چې هغه ته دياد کړاو لکبله توهين وسي،کړاو باندي اخته وګړی دياد وګړي دځواب په پار پورته متل وايي اوداڅرګندوي چې داکړاو ما په خپله خوښه پرځان نه دی راوستلی!کيدای سي ته هم په دې کړاو زما په شان اخته سي.

مړی او بيده يؤه بيلګه لري
هغه وګړي چي خپل خير اوشرته پاملرنه کوونکي نه وي ځان،هيواد اوټولني ته يې ګټه نه رسيږي. دهيواد اوټولنې په اړينو مسايلو کې برخه اخيستونکي نه وي،پرهغوی باندي وګړي دوېدو،بيدو ګمان کوي ياني هغوی په وېدو وګړوکې شميرې او وايي دوی وېده دي،ياد متل دوېده اومړ ترمنځ توپيرنه کوي اوڅرګندوي چې په معنوي ډول وېده دمړه په شان دی.

ميله ده، ايله ده
که په ميله،تفريح کې کشران دمشرانو مخته کومه شوخې وکړي دهغو دشوخۍ دبخښولو په پار دمشرانو دډلې څخه يؤيې وايي پروا نه کوي ميله ده، ايله ده .

مه کوه په چا چې وبه سي په تا
که کوم وګړی نورو وګړو ته زيان رسوي دهغه دپوهوې اونورو وګړو ته دزيان درسولو دتاوان په پار وګړي ياد متل ورته وايي اوپه دې يې پوهوي چې که ته نن نورو وګړو ته زيان ورسوي،سبا به تاته هم زيان ورسيږي.

موړ د وږي له حاله څه خبر دی
که کوم وګړی دښه اقتصاد اوښه هوسا ژوند درلودونکی وي اودنورو په حال ځان نه خبروي دنورو په ستړي ژوند پوري خنداکوي،هغوی ته توهين کوي،دهغه وګړي دپوهوي اوددې کارڅخه دهغه دراګرځولو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرونه مري نومونه یې پاتې کیږي
کـه وګړي دکـوم میرنــي اوغيځورکس يادونــه کـوي اويـانور وګړي میرانــي کولوتــه رابولـي هغوی ته ياد متل وايي.

میلمه د خدای رحمت دی
پښتانه میلمه پاله وګړي دي پښتانه دمیلمه دښه راغلاست اومیلمـه سـره دښـه سـلوک په پار ياد متل وايي.

ن

ناپوه دومره په بل نکوي لکه په خپل ځان
ياد متل وګړي دنـاپوهې دزيـان او دپـوهې دارزښـت پـه اړه وايي،دیـاد متـل پـه ويلـو وګړي غواړي داڅرګنده ګړي چې ناپوهې دکړاونو اوستونزو کـان دی اوعلم،پوهـه دنیکمرغۍ اوخوشحالۍ کان دی.
ناپوه کسان چې کله نـورو وګړو تـه دزيـان رسـولو کوښـښ وکـړي نوپايلـه يـې داوي چې خپل ځان ته يې دهغه وګړي څخه ډېر زيان رسولی وي کوم تـه چـې نـاپوه کس دزيان رسولو هوډ درلودی.

ناوسه پر تړلي سخندر،غوبې پهلوان دی
پـه يـاد متـل کـې نـا وسـه هغـه وګړي تـه ويـل سـوی دی چـې ظـالم وي خـو ډېروخـت دخپلي بې وسئ لکبله نسي کولی پرنـورو وګړو ظلـم وکړي:کلـه چـې وس پيداکړي نوپوره ظلم کوونکی وي،یـاد متـل دهغـو وګړوپـه اړه ويـل کیږي چـې پرخـوارو،بې وسو اوډېرو مظلومـو وګړو ظلـم کوی،دیـاد متـل پـه ويلـو دهغـه دظلـم څخـه شـکایت کیږي او داڅرګنـدوي چـې هغـه وګړی ډېربـد دی کـوم وګړی چـې پربيچـارو وګړو ظلم کوي.

نر پسه د حلالولو لپاره دی
کـه کـوم نـر وګـړی دخطر،کـړاو اوسـتونزو مختـه وردانګـي او ورسـره مبـاريزه کوي،کله چې دهغه څخه دياد کار علت وپوښتل سي اويـا کـوم څـوک هغـه تـه دزيـان رسيدو ورتـه ووايـي هغـه ورتـه ديـاد متـل پـه ويلوځـواب ورکـوي اويـاد کـس تـه ډاډ ورکوي چې زه دکړاو،ستونزو اوخطرونو څخه نه ډاريږم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نرمه غاړه توره هم نه غوڅوي
يادمتل وګړي خلکو ته دښه چارچلند دتوصيي په پاروايي يادمتل هغه وخت وګړي وايي کله چې کوم وګړی خپلـه تيروتنـه ومني،بخښـه وغواړي مقابل کس يـي بخښـه ورته کوي اودهغه دا کار ستايي.

نن پر ما، سبا پر تا
که کوم وګړی ديئوچا دکړاو اوستونزې په ليدلو خوښي څرګندوي اويـاهم پـه ستونزه يـاکړاو کـې ګيـرکس تـه دده دکړاو،ستونزې لکبلـه تـوهين کـوي دهغـه ددې چـار پروړاندې په کړاو،ستونزه کې اړم کس يادمتل وايي او داڅرګنـدوي چې کـوم کړاو ياستونزه کې چې زه نن راګيريم کيداى سي سبا ته هم ورکې اړم سي.

نه ئې څټ معلوميږي نه ئې مخ
که دکوم چـا دوسـتي اودښـمني نـه څرګنديږي نـن دوسـت سـبا دښـمن وي،دهغـه ديـاد کړن دغندولو اودهغه څخه دناخوښۍ په پار وګړي يادمتل وايي،همدارنګه يادمتـل د دووه ژبو،چغلګرو،فريـب کـاره وګـړو پـه اړه هـم وګـړي وايـي اود هغـوی کړنـې غندي.

نن پاچا سبا ګدا
وګړي په دې باوردي اوداڅرګنده سوې ده چې مال،دولـت تـل پـاتی نـه وي،کـه کوم وګړی په خپلو شتوباندې وياړ،غرورکوي دهغـه وګـړي دنيـک پوهـوي پـه پارخلـک يادمتل وايي.

نه دې خپل بولم، مه مې خپل بوله
که ديوه وګړي سره دهغه کوم خپل اويا دوست بد وکړي،ياد وګړی دهغـه دبدۍ پـر وړاندې خپل عکس العمل دياد متل پـه ويلوڅرګنـدوي اودهغـه څخـه دخپلـې ناخوښـۍ اخري حد بيانوې.

هـ

های وروستی عقله، چې لومړی وای
کـه دکوم وګـړي څخـه تيروتنـه وسـي او ورسـته پرهغـه کارپښـيمانې څرګنـده کـړې دخپلـې تيروتنـې دکولـو دوجـې خواشـينی وي نـو پرخپلـې کـړې تيروتنـې بانـدې دپښيمانۍ دڅرګندولو په پار يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر چيرې چې ګل وي يو اغزى به ورسره مل وي
که کوم وګړى دښه خوښ خوشحاله ژوند تيرولو لپاره کوښښ کوي،ناڅاپه دهغه مخته کوم خنډ،خفګان،يا خواشني راځي،که هغه دورپيښې سوې ستونزې څخه کوم چاته شکايت وکړې،مخامخ وګړى هغه ته دياد متل په ويلو داڅرګندوي چې دخوښۍ اوښه ژوندتيرولو په لاره کې ډيره شونې ده چې کړاو ستا مخته راسي ته خپل همت دلاسه مه ورکوه اوهوډمن پاتې سه.
يادمتل هغه وخت هم وګړي وايي کله چې ديوښه وګړي مخته کوم بد وګړى ودريږي او دهغه دښوکارونو دکولو مخنيوى وکړې.

هر څه چې خام وي پخيږي انسان چې خام سو نه پخيږي
که کوم څوک درواغ وايي هغه ته وګړى يادمتل وايي اودا ورته څرګندوي چې که يوځل په دروغو ويلو مشهوره سوې بيابه دې هيڅکله هم څوک رښتيا ويل هم ونه مني،همدرنګه که کوم څوک بداخلاقي کوي دهغه دپوهوي اودبد اخلاقيوڅخه دراګرځولو لپاره وګړى ياد متل هغه ته وايي.

هر څه چې درته وايم ته خپله غړکه شاربې
که کوم وګړى دچا خبروته غوږ نږدي اوخبرې يې نه مني:په داسي حال کې چې هغه ورته دهغه دګټې خبرې کوي،همدارنګه که يو وګړى خپل خبره باندي ټينګارکوى خو دنورو خبره نه مني اونه يې دمنلو اونه منلوځواب څرګندوي:دهغه دپوهولو په پار وګړى يادمتل وايي.

هر درد لره درمل سته
که کوم وګړى په کومه ستونزه يا کړاو کې راګيروي او ديادې ستونزې اوکړاو څخه دوتلولاره بنده او ورڅخه تيريدل يې ناشونى بولي،دهغه وګړي دياد آند دلمنځه وړلو،هغه ته د ډاډ او دهغه دهمت دلوړولو په پاروګړي هغه ته يادمتل وايي

هر غار کې لاس مه وهه هسي نه چې مار دې وخوري
که کوم وګړى ډيرو منفي اړخ درلودونکو زيان، رسوونکو يابدو کارونو کې ځان بوختوي،دهغه دپوهوي په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي اودا ورته څرګندوي چې بدکارونه کول دزيان څخه پريمانه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

و

ونې چې میوه نیسي ډبرې به خوري

یادمتل هغو وګړوته خلک وایي کوم وګړي چې دپرمختګ لپاره هڅه کوي اوغواړي چې دځان اوټولنې لپاره کوم څه داسي وکړي چې ګټور وي،کله چې یاد وګړي بریاته درسیدوپه لارکې دکړاونو اوستونزوسره لاس وګریوان کیږي،دهغوی دهوډمن،کروړ پاتې کیدلو په پار وګړي غواړي هغوی ته ډاډ ورکړي اوپه دې یې وپوهوي چې خپل پرمختګ ته همداسي داوام ورکړي اودستونزو،کړاونو سره مبارېزه وکړي.

وخت د هر غم درمل دی

که کوم څوک غواړي یوچاته پر غم،خفګان،ستونزې اوکړاو باندي دصبرکولو توصیه وکړي هغه ورته یادمتل وایي اودا ورته څرګندوي چې داوخت به تیرسي اوته به دهرې ستونزې اوکړاو په نشتون کې ژوند وکړي صبرولره اوخپل هیلې مه وژنه.

وخت د اوبو په څیر بهیږي

کله چې یؤکس دوخت ارزښت بیانوي اویا کوم چاته دبي ځایه وخت نه تیرولو وایي هغه دیاد متل په ویلو مخاطب کس ته داڅرګندوي چې وخت ودریدونکی نه دی،تل روان وي،کومه شیبه چې پرتا تیره سول بیاهیڅ وخت هم هغه شیبه ته نسي موندلي،هڅه وکړه چې خپل یؤه شیبه هم بي معنا،بي ګټې او بي ځایه تیره نکړي.

واده یم خبره نه یم چې په چا یم

که یؤ وګړی کوم چیرې کارکوي خودهغه کار موخه ورته څرګنده نه وي یا دهغه کار خاوند نه پیژني،که کوم څوک دهغه کار دموخې یا دهغه کار دمشر پوښتنه ترې وکړي:یادکس ورته پورته متل وایي او دخپلې ناخبرۍ ثبوت ورته وړاندې کوي.

ټ

ټینګ عزم غرونه ماتوي

دیادمتل موخه څرګنده ده، که کوم وګړی یؤکار پیلوي او ورته زړه نازړه کیږي یاني هوډ یې کمزوری وی دهغه وګړي دهوډ دپیاوړتیا اودهغه دتشویش دکمولو په پار هغه ته وګړي یادمتل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول په يؤه گوته گډيږي
کوم څوک کـه ديـؤې ډلـې ديـوالي انځورکـوم چاتـه وړانـدي کـوي هغـه يـاد متـل وايي،موخه يې داوي چې هغوی خپل ترمنځ ښه يوالی لري.

ټغر هلته خرڅ کړه چې بيرته پرې کښيني
کـه کـوم څـوک دهيـواد بهـر وځـي او هلتـه کـارکوي هغـه تـه خلـک وايـي هيـواد مـه پريږده،کارخپل پـه هيـوادکې وکـړه ترڅـو گټـه يـې سـتا هيـواد تـه ورسيږي،تانه دي اوريدلي چې وايي: ټغرهلته خرڅ کړه چې بيرته پرکښيني.

ټوپکه! مه دي خوله سه مه دي کونه
کله چې وگړي دټوپک بدوالی وايـي اوټوپـک د ورنـو پـر وړانـدې راپورتـه کـول بـد کړن يادوي:دټوپک دبدوالي په هکله پورته متل وايي او داځرگندوي چې کـه ټوپـک دکوم چا په لاس کې وي اود ورنو پروړاندې يې راپورته کړي هم پـه سـترزيان کـې راگيرسو اوکه کوم څوک دټوپک شپيلی ته وربرابر سو هم زيان ورته رسيږي.

پ

مارگير،پاړوگر د ما ر د لاسه مري
که کوم وگړی دخطر،زيان څخه ډک چار سرته رسوي،که دهغه يؤ دوست غواړي هغه دياد خطرناکه کارڅخه راوگرځوي هغه تـه يادمتل وايـي اوهغـه پـه دې پوهوي چې يادکار زيان رسوونکی دی اوکيدای سـي تاتـه دهمدې کارلکبلـه چـې تـه گومـان کوي چې زيان به راته ونه رسيږي زيان درته ورسيږي.

پخپله خر نه لری دبل پر آس خاندې
يؤڅوک که کم علم لري،دبل وگړي ډېر علم تـه پـه کم نظر گوري او هغـه تـه وايـي چې ستا دا ډېرعلم درلودل په ښه نه دي اوماته يې کومه گټه نه کول چې ستاپه شـان ډېرعلم وکړم،ولـې چـې ډېرعلم درلـودل ښـه نـه دي،ديـاد وگـړي دپوهوي اوهغـه تـه ددې ښـودلو پـه پـارچې ډېـرعلم درلـودل اړيـن اوښــه دې مخاطـب کـس يـې يادمتـل وايي.يادمتل دپښتوژبې دنورو متلونوپه شان ډېر دکارولو علتونه اوځايونه لـري چـې ياده بيلگه يې دهغوڅخه يؤه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر خره سپور دی خر يې ورک دی
کـه کـوم وګـړی پـه کـوم کـار بوخـت وي خـو دهغـه کـار دمـوخې او دهغـه پـه اړه دمعلومـاتو څخـه بـې خبـره وي،ديـاد وګـړي پـه اړه خلـک يـاد متـل وايـي اوغـواړي داڅرګنده کړي چې کـه کـوم کس يؤ کـار کـوي بايد دهغه کارموخـه يـې څرګنـده او دهغه کارپه اړه هراړخيز معلومات ورسره شتون ولري.

پر وچه اوبازي نه کېږي
کله چې ديؤ چاسره شتمني نه وي خو کوم کس ورتـه دلوی تجـارت دپيلولـو توصـيه کوي،مخاطب کس ورته ځوب دياد متل پـه ويلـو ورکـوي اودا ورتـه څرګنـدوي چې زما سره شته دکومه سول چې زه ورباندي سترتجارت پيل کړم؟

پنځه ګوتې په خوله نه ننوزي
کلـه چـې يؤ وګـړی هرڅـه دخپـل ځـان لپـاره خوښـوي، هرڅـه غـواړي خپلـه لاسـته راوړي او زړه يې نه غواړي چې نور وګړي هغه څه لاسته راوړي،دهغه وګـړي دپوهوي اوهغه ته ددې څرګندولو لپاره چې کـه کـوم کـس نـورو تـه وخـت ورنـکړي اوهرڅه خپل په ګټه وکاروي،ياد کار ښه کـار نـه دی او دخلکـو زړونـه تـرې پـه يـاد کار کولو ازاريږي، همدا متل ورته دهغه دپوهوي په پاروايي.

په تورو شپو کې مزل ګران وي
کلـه چـې کـوم کـس دخپـل پرمختـګ پـه لار کـې دستونزوسره مخ کيږي او دخپـل لا وړاندې تـګ څخـه دراستنيدو تکل کـوي،دهغـه کـس مـخ دهغـه کـوم دوسـت نيسـي او دياد متـل پـه ويلـو ورتـه داڅرګنـدوي چـې کلـه چـې غـواړو پرمختـګ وکـړو وړانـدې لاړسو،شونې ده زموږمخته خنډونه اوکړاونه راسي،موږ بايد ناهيلي نـه سـو زحمـت وګالو،دستونزو اوخنډونو په شتون کې مخته ولاړسو.

په هر څه کې د ځان تيشه مه وهه
کله چې کوم کس هرڅـه غـواړي خپـل پـه ګټـه تمـام کـړي اويـا هرځـای يـوازي خپـل ځانته ګټه رسول ګوري نورو وګړوته دګټې رسولو لپـاره کـوم څـه نـه کـوي يـايې نـه غواړي،هغه کس ته دهغه دياد کار دبدښودلو دهغه دراګرځولو او دهغه دپوهوي پـه پار کوم څوک هغه ته يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله مې مُلا کړې ځان ته مې بلا کړې

که يؤ پوه کس خپله پوهه کوم بل کس ته وښيي، اوهغه څه ورته ياد کړې کوم چې ده ته ياد وي،کله چې هغه کس دخپل دې ښوونکي څخه د زده کړي پوهې په مرسته دخپل ښوونکي پرووړاندې منفي کارواخلي :ښوونکى يې ياد متل وايي اوخپل په هغه کارخوشيني ښرګندوي کوم چې ده ياد کس ته هغه څه ورزده کړي وه چې ده يې پوهه درلوده.

ځ

ځان زهير کړه ، ځان امير کړه

که کوم وګړى دخپلې ستړيا او ډېر کار کولو څخه ناخوښي ښرګندوي او ورڅخه په شکايت وي،دياد وګړي د ډاډ،هيله مندۍ او دهغه دخواشنۍ دليري کولو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

ځنکدن که ګران دى د هر چا په ځان دى

کله چې يؤ وګړى هرومرو ديؤکار کولو ته اړوي اوچاره نه لري چې هغه کار سرته ونه رسوي،که کوم څوک دهغه کاردسختيو په اړه کوم څه وايي يادکس خپل ځان هغه کارکولو ته اړبولي اوهرومرويې کول په ځان پوري تړلي ګڼي، دياد متل په ويلو داڅرګندوي چې زه دهغه کارڅخه هيڅ چاره نه لرم اوهرومرو به يې کوم.

ځوان په کار ښه ښکاريږى

کله چې کوم ځوان کارنه کوي،دهغه دکار لوري ته درابللو په پار وګړي هغه ته يادمتل وايي،همدارنګه دکاريګرځوان دستاينې اودهغه دتشويق په پارهم ياد متل ويل کيږي.

ځواني نه پټيږي

که کوم ځوان سخت،شاخه کار سرته ورسوي اوخلک يې دکولو دعلت پوښتنه تري وکړي ،هغه ورته دياد متل په ويلوځواب ورکوي اوداڅرګندوي چې ځواني دډېرکار کولو وخت دى، همدارنګه دسخت اوشاخه کارو دکولو په وخت کې دياد کارکوونکي ځوان ته،دهغه دتشويق ستاينې په پار و ګړي ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څ

دڅاڅکوڅخه سمندرجوړېږي

کله چې کوم وګړی خپل لږلږ پرمختګ ته خوښي څرګندوي اوکوم څوک ورته تعجب وکړي چې ته ولې په دومره لږمختـه تګ خوښـي کوی؟ یادکس دپورته متل په ويلو پوښتنه کوونکي ته څرګندوي چې لږ دوخت په تیريدو سره ډېرېږي اوهیله ده چې ددې لږڅخه ډېر اوډېر جوړسي، یادمتل دلږګټي کولو په وخت کې هم وګړي وايي.

څه انا زړه، څه چاړه تيره

که دوه وګړي يو دبل سره شخړه وکړي يو ددوی څخه خپل ځان بې ګناه بولي هغه ته وګړي یادمتل وايي، ددې متل دويلو څخه يې موخه داوي چې ته هم بې ګناه نه يې دواړو کې ګناه ويشل سوې ده، یادمتل هغه وخت وګړي وايي کله چې تيروتنه،ګناه اوبې پروايي کې دوه لوري مساوي يا نسبتً مساوي ونډه ولري.

څه چې ته کوې ما هغه هير کړي دي

که يو وګړی خپل په کوم زده کار کوم بل وګړي ته پخر کوي اوخپل ځان دياد کار دزده کړې لکبله دمخاطب څخه هسک ګڼي،مخاطب دخپل ځان دکم نه راتللو اوهغه ته دمعقول ځواب دورکړې په پار ياد متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې کوم کار چې ته اوس کوې ما مخکي کړی و،ځکه زه ستا څخه په ياد کارکولو کې هسک يم.

څه چې ځانته غواړې، خلکو ته يې هم غواړه

که کوم څوک يوازي خپل ځان ته ګټه رسوي او دنورو وګړو پروا نه کوي دهغه وګړي دياد عدت دلمنځه وړلو اوهغه ته دنيکي مشورې ورکولو په پار وګړي ياد متل وايي.

څه دي کول، چې پلار او نيکه دي کول

که کوم وګړی دخپل کلتور څخه خلاف کړنې سرته رسوي،دياد کس دهغه کړونو څخه دمنعه کولو په پار کومې چې دی يې کوې وګړي هغه ته پورته متل وايي،هغه ته دا څرګندوي چې کوم کار چې ته کوي ښه اودستاينې وړکار نه دی:ځکه زموږ دکلتور سره په ټکرکې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک چه بد غواړي په بدو به واوړي
که يڅوک دبدو په لټه کې وي ياني(يعني) بدو کارونو کې بوخت وي اوکوم زيان ورته ورسيږي دهغه په اړه وګړي ياد متل وايي او داڅرګندوي:کوم څه چې هغه غوښتل ورته ورسيدل.
ځوک چې فيلان کوي، دروازې لوړې ايږدي
که کوم وګړی دغټور،پلان اوښه تياري په نشتون کې کوم کار ته ملا وتړي خو په سرته رسولو کې يې ناکام سی،وګړي دهغه دپوهوي په پار ياد متل وايي او دې ته يې پام ور اړوي چې که کله هم موږ دټو کار دکولو هوډ کوو هغه کارته بايد غوره پلان ولرو،پوره تياری ورته ونيسو او ورسته يې سرته ورسوو.

چ

چاړه ځوک په هډوکو نه ږدي
که کوم وګړی دټو توکي درانيولو،پيرلو وس نه لري خو دهغه خپلوان ورته وايي چې هغه توکی هتمن وپيره،مخاطب يې ځوب ورکوي چې زه دومره پيسي نه لرم چې هغه وپيرم اوس خو دهغه توکي لپاره خپل داړتيا وړتوکي نشم پلورلی،يا پور خونشم کولی چې هغه وپيرم،د خپل خبرې دښه څرګنديدا او درندوالي په پار وړانديز کوونکي ته ياد متل وايي.
چرسي زوی، نه زوی
يادمتل زموږ په ټولنه کې دنشيي توکو ناوړوالی څرګندوی.هغه والدين چې اولادونه يې په نشه روږدي وي دهغوی آند دخپلو اولادونو په اړه څرګندوي.
که ديوچا چرسي،نشيي زوی کوم بديا داسی يو کاروکړي چې دده په ياد کارسره يې دوالدينو زړه ازار سی والدين يې دزړه د درده ياد متل وايي اوخپل خفګان څرګندوي.

چه ترخه ئې خوړلي نه وي د خوږو په خوند څه پوهيږي
که کوم وګړی ديوکار په دوام کې دستونزې سره مخ کيږي دهغه دخفګان اوخواشينۍ دکمولو په پار وګړي ياد متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې که ته په يادکار کې دستونزو په شتون کې بيا هم بريالی سوي ته به دخپلې بريا لاډېر خوند وڅکې.
چې زوی ونه ژاړي مور ورته شيدې نه ورکوي
دياد متل موخه داده چې که موږ کوم څه ونه غواړو هغه موږ ته نه رارسيږي که غوړو کوم څه لاسته راوړ دهغه دلاسته راوړلو لپاره به هڅه کوو، زيار به باسو ترڅو هغه لاسته راوړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه ډېر غړېږی ډېر غلطيږی
که کوم څوک بي ګټې اوډېرې خبرې کوي هغه ته ددې ويلو په پار چې ډېرې بې ګټې خبرې کول ګټه نه لري اوکله چې کوم کس ډېرې خبرې کوي دخپلوخبرو په ناسموالي نه سي پو هيدلای او هرڅه ښه يابد ورڅخه ويل کيږي.

چې غل نه تښتي، مل دي وتښتي
که کوم وګړی ديؤ چا سره بدکوي او دخپلو بدو کړنو څخه لاس نه اخلي،کوم کس چې ورسره بدکيږي که هغه کوم چا ته دهغه بد وګړي دبدو کړنو شکايت وکړي مخاطب يې ځواب کې هغه ته ياد متل وايي اوهغه ته داتوصيه کوي چې هغه خوهسي هم بد دی ته ورسره ځان مه اخته کوه ځان يې دبدو څخه خوندي کړه پر وړاندې يې دورته کار څخه کارمه اخله.

چې مرغه غوندي رپېږي، تر نصيب به نه تيرېږي
کـه کوم وګړی پـه کوم کـارکې ډېر زيـار باسـي خـو اخـر ورتـه څـه لږګټـه پـه لاس ورسي،هغه وګړي چې ډېره سترپايې وړي وي دخپل خفګان اوما يوسئ کوم چاتـه وايي،مخاطب کس يې دهغه دخوشينی اوخفګان دليري کولـو او هغـه تـه ددې ښوولو په پارچې موږته هغه څـه رارسيږي کوم چې موږ تـه ليکل سوي وي،هغـه تـه ياد متل وايي.

چې ئې ياد کړي په وړکتوب، هېر به يې نکړي په زوړ توب
يادمتل دوړکوتوب،ماشومتوب دزده کړي دارزښت څخه يادونه کوي اوداڅرګندوي چې دوړکتوب زده کړه څومره اړينه ده.

چې بد ګرځي بد به پرځي
ياد متل دهغو وګړو په اړه خلک وايي: کوم وګړي چې ناسم اود زيان څخـه پـه ډکو کارونو کې برخه اخلي کله چې هغوی دکومې ستونزې يا خنډ سره مخ سي دهغو پـه اړه وګـړي يـاد متـل وايـي اوداڅراګنـدوي چـې هغـوی ځکـه پـه سـتونزه کـې راګيرسول ځکه چې هغوی خپله خپل ځان ته دستونزو جوړولو هڅه کول.

چې يو لور يې تر ملا وي، نه ځيني رغېږي
يـــاد متـــل دا څرګنـــدوی چـــې دوګـــړو ســـره مرســـته بايـــد دهغـــوی پياوړتيا،واک،قدرت،اوشتمنی تـه پـه کتـو ونـه سـئ بلکـې مرسته بايـد دهرچـا سـره وسي،هغه که بيا د مرسته کوونکي سره دځوابيـه مرستې تـوان ولـري اويـايې وه نـه لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چیرې چې لمر نه راځي هلته ډاکتر راځي
یادمتل دلمرګټې څرګندوي ددې متل موخه داده چې داستوګنې ځایونه باید داسې ورغول سي چې دلمرووړانګې ورته ورسیږي ځکه دلمر وړانګوته دانسان بدن اړتیالري.

چې په ډکه کاسه موږ نسوي په څټلو ئې نه مړیږي
یادمتل دهغو وګړو دپوهوي په پار ویل کیږي کوم چې په عامه لحجه وړي خلک وي اوتل په دې هڅه کي وي چې در نورو وګړو ډېرڅه لاسته راوړي.

چیرې چې زړه ځي هلته پښې ځي
که کوم وګړی خپل یؤملګري ته کوم ځای ته دهغه سره دتلو ووایي اوهغه ورته نټه وکړي،همداسي که کوم وګړي چا ته ووایي چې ولې فلان ځای ته نه ځې هغه ورته ځواب په یاد متل سره ورکوي او داڅرګندوي چې هلته تګ ورته خواشینوونکی دی.

چې خان یې په یاران یې، که یاران درسره نه وي تورې خاورې د بیابان یې
که کوم وګړی غواړي یؤ چاته دا وښیې چې دهغه په خواکې دهغه سره همکاره وګړي څومره ارزښت لري هغه ته یاد متل وایي.

ډ

ډار د مرګي ورور دی
که کوم وګړی په هرکار او دهر بنده څخه پرناحقه ډارکوي،دهغه دویرې دکمولو اوهغه ته ددې ښوولو په پار چې هرکار کې ډارکول دانسان ژوند دکړاونو،ستونزو څخه پریمانه کوي،هغه ته یاد متل وایي اوهغه ته داڅرګندوي چې ډار کول دانسان لپاره داسي بیلګه لري لکه مړینه څوک چې وډار سو ژوندیې دمړي په شان سو.
ډېره چې پر خپل ځای پرته وي، سنګینه،درنه وي
کله چې کوم وګړی په بې ګټې،بدو،او دنورو خلکوپه هغو کارونو کې ځان ګډوي چې دده ګډون ته پکښې اړتیا نه وي،دهغه کس دنیک پوهوي په پار وګړي هغه ته یاد متل وایي.

ډوډۍ به خپله خورې سترګې به د نورو دربانډې سرې وي
که کوم چا سره یؤ وګړی یا وګړي بیله دې چې هغه دهغوی په کارونو کې لاس وهنه کوي هغوی ورسره کینه،رخه،بغض کوي،یاد کس دهغوی دیاد کارڅخه خواشنی کیږي او دخپل دناخوښی،خفګان اوګیلې دڅرګندولو په پار یاد متل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ که دبل ده، نس خو دي خپل دی
کله چې کوم وګړی دنورو وګړو دمال مصرفولو کې تيری کوې ياني که ده ته کوم څوک دهغه په مال کې لږ برخه ورکړي خودی يې ډېره برخه ترينه واخلي دهغه دياد کار دغندولو او دياد کار څخه دهغه دراګرځولو په پار وګړي ياد متل وايي.

ډيوه چې په سر اور بل کړي نو تول کور رڼا کړي
که کوم څوک يؤچاته دکوم ستونزمن کار دکولو ووايي يعني(ياني) دکوم داسي کار چې په هغه کار سره دهغه ټولني يا ډېرو وګړو ته ګټه رسيږي،که هغه کس دياد کار دکولو څخه دهغه کارپه دوام کې دستونزو اوکړاونو څخه يادونه وکړي او وغواړي يادکار ونکړي،يادکس ته دقناعت ورکولو اوهغه په دې پوهولو لپاره چې ګواکي ياد کار ته يؤڅوک نه يؤڅوک خوبه غاړه ږدي اودستونزو په شتون کې به يې کوي،ولي چې که ډېوه ځان سوځي خوخپل خوا وشا ته رڼا خوروي نو د ډيوې په شان به کوم څوک خپل ځان په خطرکې اچوي اوخپل شاوخواته به رڼا خوروي ياد متل وايي. يادمتل وګړي دخطر په شتون کې ټولني ته په خدمت کولو مجبوره کوي.

ړ

ړانده ډيوه څه کوي
که کوم وګړي ته کوم څه په هيڅ صورت کې ګټه نه کوي خو دی يې بيا هم غوښتنه کوي هغه ته وګړي يادمتل وايي.

ړانده يو ځل امسا ورکوي
کله چې کوم څوک ديؤ توکي ډېره اړتيا لري خو دهغه توکي دلاسته راوړلو يوفرصت دلاس ورکوي،کله چې بيا ورته فرصت،موقه په لاس ورځي نوبيله دې چې دلاسته راوړ لوفرصت بيا دلاسه ورکړي هغه څه لاس ته راوړي،دهغه وګړي څخه که کوم څوک پوښتنه وکړي چې څنګه دې دا ځل فرصت دلاسه ورنکړ اوهغه څه دې لاسته راوړل کوم چې تاغوښتل،ياد کس د ياد متل په ويلو پوښتنه کوونکي ته ځواب ورکوي.

ړومبی د وروستي پل دی
که کوم څوک ديؤه کار پيل ته زړه نه ښه کوي هغه وګړي ته دهغه يؤ خواخوږی ياد متل وايي اوداورته څرګندوي چې که دکوم کار پيل ونه سي اوکوم څوک ورته زړه نازړه سي نو هيڅ وخت به هغه کار ونسي کړای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړوند رڼا نه پېژني
که کوم وګړي باندي دپند خبرې،نصحت اثرنه کوي، کله چې لاربنوونکی دخپل زيارڅخه ناهيلی سی اوکوم چاته دهغه څخه شکايت وکړي،مخاطب کس ورته ځواب په ياد متل ورکوی اودا ورته څرګندوي چې هغه ستا دخبرو په ارزښت نه پوهيږي،هغه ښه نه پيژني ځکه خو وربانديستا نصحت ژراغيزه نه کوي ته کوښښ وکړه اوناهيلی کيږه مه.

ړوند له خدايه (ج) څه غواړي، دوې سترګې
که کوم چاته يوڅوک دهغه دخوښې وړتوکي دورکړي ووايي اودهغه څخه وپوښتي چې آيا ته داتوکی غواړي ـ مخامخ وګړی ورته ځواب په ياد متل سره ورکوي اوخپله ډېره ليولتيا څرګندوي.

ږ

ږغ د ملا آمين د کلي
يادمتل داخبره څرګندوي چې دپوهانو،عالمانو،مخورو،نيکو اوښو مشرانو نيکه اوښه خبره،امر بايد ومنل سي.کله چې کوم مشر په نيک،ښه کار سره وګړي امرکوي که ياد مشرغواړي دوګړو آند معلوم کړي چې دده سره په يوه خوله دي ياني امريې مني: دوګړو دمنځ څخه کوم څوک دياد متل په ويلوهغه ته دا ډاډ ورکوي چې دهغه خبره،امريې قبول دی اوعمل به پرې وکړي.

ژ

ژبه ئې د بياتي (دقيچې،غچې) غوندې چليږي
که کوم وګړی ډېرې خبرې کوي،که دهغه په خبروکې بلاغت،اوفصاحت وي،ښې اوګټورې خبرې کوي،وګړي دهغه دستاينې په پار ياد متل وايي اوکه چيرې ديوکس په خبروکې فصاحت اوبلاغت نه وي بې ګټې اوبې معنا خبرې کوي وګړي دهغه دغندنې په پار ياد متل وايي.

ژبه اوږده، لاسونه لنډ
که کوم وګړی کار لږ خوخبرې ډېرې کوي هغه و ډېر کار،خپل په خبرو عمل کولو او دبې ګټې خبرو نه کولو ته درابللو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

ژبه په (۳۲) غاښو کې ده
که کوم وګړی ناسمه خبره وکړي اوبيا وايي چې زما څخه په تيروتنې کې ياده خبره وسوه هغه ته کوم وګړی وايې څنګه دي ياده خبره وکړه ژبه خو په (32)غاښونوکې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه که کوم څوک وايي چې زما ژبه زما په اختيار(خوښه)کې نه ده ځکه راڅخه ناسمې اوبې ګټې خبرې کيږي،هغه کس ته کوم وګړی ياد متل وايي اوتعجب کوي چې څنګه ستا ژبه ستا په اختيارکې نه ده ژبه خو د(32)غاښونو په منځ کې ده. ديادونې وړيې بولم چې دپښتو متلونه په بيلا بيلو وختونوکې دځينو وييونو په ورزياتيدو اودځينو وييونو دکميدو په ډول هم ويل کيږي چې ياد کار د وګړو دلحجو،دخبرو د ډول اوپيښنو ته په کتو دمتل ويئونکو دخوا صورت نيسي.

ژبه تانده لښته ده

دياد متل څخه دوه مطلبه اخيستل کيږي لومړی:ژبه دلندې،تاندې لښتې په شان انسان خوړوي.دوهم:ژبه دلندې،تاندې لښتې په شان هرې خواته کړيږي يعنې هرډول خبرې چې کوم وګړی وغواړي پرې کولی يې سي،ښې يا بدې.

ژبه د عقل تله ده

يادمتل داڅرګندوي چې موږ دځينو وګړو دپوهې،ښه والي اوبدوالي اندازه دهغوی دژبې،يعني دخبرو له لارې مالومولی سو.

ژر يې را ملا که، کډې مو بارېږي

که يو وګړی دخپل يوکار دژر سرته رسول غوښتنه دکاسب څخه کوي،په داسې حال کې چې دهغه کار سرته رسول مدو ته اړتيا لري،کاسب هغه ته وايي ياد کار مدو ته اړتيا لري ژر سرته نه رسيږي ستا دهم هم هغه کيسه ده چې وايي: ژر يې را ملا که، کډې مو بارېږي.

ژوندۍ ژبه ژوندی قوم

ياد متل ددوموخولپاره ويل کيږي لومړی موخه داده چې دکومو وګړو ژبه چې دخپل حق دغوښتلو په پار پورته کيږي هغه قامونه ويښ اوبيداره دي،که کوم قامونه دخپلو حقه حقونو دفاع نه کوي هغه قامونه بيده،مړه قامونه دي او هيڅکله به هم پرمختګ ونه کړي.دويم:کوم قَامونه چې خپله ژبه هېره کړې هغه قامونه نړۍ وال هېرکړې اولمنځه ولاړسي*موږباید خپله خوږه ژبه پښتو هيڅ وخت هېره نه کړو: وي ليکو وي وايو اونور وګړي يې زده کولوته اړباسو ياني پرمختګ ورته ورکړو.

ښ

ښار نا پرسان(بې پوښتنې) دی

کله چې کوم څوک يوچيرې بې عدالتي،ظلم اوبې انصافي ويني:يادمتل وايي.

ښځه د تن جامه ده

يادمتل دښځو د درناوی په پارويل کيږي،ددې متل موخه داده چې ښځه دنرو دعزت ساتونکې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خوی د زړونو ښکار کوي

یاد متل داڅرګندوي چې په ښه چارچلند،ښه خوی،اوښو اخلاقو دنورو وګړو زړونه لاسته راوړل کيږي او هغوی خپليږي.

ښه مه کوه بد به نه در رسيږي

که کوم وګړی دیؤ چا سره ښه وکړي اوبرعکس هغه يې پرووړاندي بد وکړي،ښه کوونکی کس دخپل مایوسۍ دڅرګندولو په پار یاد متل وايي.

ښار په خوږه خوله خوړای سی نه په لنډۍ توره

که کوم وګړی دښو خبرو اوښه چار چلند پرځای دوګړو پرووړاندې دبد چار چلند او زور زیاتي څخه کار اخلي دیاد کس دپوهوي او هغه ونیکو خبرو اوښه چارچلند ته درابللو په پار وکړي هغه ته یاد متل وايي.

ک

کوږ بار تر منزله نه رسيږي

که کوم څوک بدکارونه کوي یا يي دکوم کار پیل په ناسمه طریقه سره کړی وي،هغه کس ته وګړي یاد متل وايي اودا ورته څرګندوي چې کوم کار که بد وي یا يې په بده،ناسمه طریقه سره بنسټ ایښودل سوی وي څوک يې په بریالیتوب سرته نسي رسولی.

کار آسان دی خو پیل يې ګران دی

که دکوم کار پیل ته یؤ وګړی ورخطا او اندیښمن وي: دهغه داندیښني دپای ته رسولو په پار وګړی هغه ته د ډاډ په پار یاد متل وايي، همداسي خپله کارکونکی هم ځینې وخت دکار دکولو دهوډ د لاپیاوړتیا اوځانته د ډاډ ورکولو په پار یاد متل وايې.

کار تمام نلري

که کوم وګړی په کار باندي بوخت وي اویؤکس ورڅخه غوښتنه وکړي چې راځه استراحت وکړه،یاراځه چکر ووهو،مقابل کس که هغه ته دخپل ناخلاصيت ووايي، غوښتنه کونکی کس یاد متل وايي.همدارنګه که کوم څوک دډېر کار دکولو څخه شکایت وکړي او دنه خلاصیدو يي ووايي وګړي دهغه کس دپوهوي په پار یاد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار د ژوند مالګه ده
کوم وګړي چې کار نه کوي هغوی نور وګړي دکار کولو ته دياد متل په ويلو رابولي.

کار محکمه، زړه بيغمه
که کوم څوک يو کار يوازې دغاړې اړوي اوپه ښه ډول يې سرته نه رسوي،وګړي هغه ته ياد متل وايي اودا ورته څرګندوي چې ښه کار وکړه ترڅو ډاډه سي اوبيا کړي کار ته د دويم ځل لپاره اړنسې.

کارګه د زرکې تګ کاوهٔ خپل يې هېړ سو
که کوم څوک دکوم چا بې ګټې اوناکاره تقليد کوي دهغه دپوهوي او دياد کار څخه دراګرځولو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

کتابونه دريابونه دي
دياد متل موخه اومعنا څرګنده ده،په کتابونو کې هرڅه سته،ياني(يعني) په کتابونو کې دهرې ستونزې حل اودهرې پوښتنې ځواب شتون لري.

کسب زده کړه په تاخچه کي يې کښيږده
کله چې کوم وګړی بهانه کوي چې زه دفلان کسب زده کړې ته اړتيا نه لرم او يا فلان کسب زما سره نه وايي؛دهغه وګړي دپوهوي په پار هغه ته نور وګړي ياد متل وايي.

کفر که له کعبې راولاړ سي مسلمانې به چيرې پاته سي
که يو نيکوکار،مخور اوښه وګړی دبدو اوناوړه کارونو کولو ته زړه ښه کړي،دهغه وګړي دياد کارڅخه دراګر ځولو اوپه دې پوهولو په پار چې که ته چيرې ياد بدکړن وکړې نو ډېر نور وګړي به هم ستا تقليد وکړي هغه ته ياد متل وايي.

که ته کړې سمې چارې تا به څوک باسي د لارې
ياد متل وګړو ته داڅرګندوي چې ډېر وخت که کوم څوک نيک اوښه کارونه کوي هغه ته به نور وګړي بد نه رسوي،همدارنګه که څوک بدکارونه کوي هغه ته به نور وګړي هم بد رسوي اوبرعکس ښه به نه ورسره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هر څو هو ښيار يې نادان پو ښته
ياد متل دمشورې کولو د ارزښت په هکله دخلکو ترمنځ ويل کيږي،که کوم چا په خپل يؤ کار کې زيان ليدلی وی په داسي حال کې چې دهغه دپيل په وخت کې يې دکوم چاسره مشوره نه وي کړي دهغه وګړي دپوهوي اوپه راتلونکي وخت کې ومشورې کولو ته دتشويق په پار وګړي ياد متل وايي.

کور په ښځه هم وران دی هم ودان
د ياد متل موخه داده چې که ښځه په اسلامي اوپښتني اخلاقو پوره وه:کورپرې ودان اوابادی اوکه چيرې ښځه په اسلامي اوپښتني اخلاقو سمباله نه وه :کور پرې ويران اوبر باد دی.
ديادمتل موخه دنار ينو په هکله هم همدا ډول ده.

کوچنی چې ونه ژاړي مور يې شيدې نه ورکوي
دياد متل موخه داده:که موږ په خپله کوم څه ونه غوږو هغه څه موږ ته په خپله په لاس نه راځي ياني که دکوم څه دلاسته راوړلو هڅه ونکړو نوهيڅ وخت به يې لاسته رانه وړو.

که پورته ګورم پاڼ دی که کښته ګورم پړانګ دی
که کوم وګړی د دوو پريکړو،دوو ستونزو يا داسي يو څه کې چې دی يې دکولو اونه کولو پريکړه نسي کولی اوپه دوړو حالتوکې دزيان رسيدو وېره وي په پريکړه کولو کې ګيرپاته سی:ياد کس دخپلې خواشينی اوخفګان دڅرګندولو په پار ياد متل وايي.

ګ

ګاوميښه دګل په بوی څه پو هيږي
که کوم وګړی کوم مادي يا معنوي امتياز يا مقام نه لري خو دنورو وګړو په مقام،امتياز ملنډې وهي اوهغوی دهم هغه مقام يا امتياز لکبله تحقيروي دهمدې وګړي دپوهوي اوهغه ته دهغه دمقام دښودلو په پاروګړي ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټه بی ستړیا نه کیږي

که کوم څوک دکوم کار په کولوکې ډیر ستړی سی اوخپل دستړیا یادونه کوي،دیاد وګړي دخفګان لیري کولو او هغه ته ددې ښوولو په پارچې بي زحمته رحت نسته وګړي هغه ته یاد متل وایي اودهغه دستړیا اوخفګان په لیري کولو کې دهغه سره مرسته کوي.

ګل بي اغزیه نه وي

که کوم داسي وګړي سره چې د ډیرو ښو عدتونو،خویونو درلودونکی وی،په څنګه کې ورسره یؤ بدعدت،یاخوی هم لري، دهغه په اړه وګړي یاد متل وایي اوموخه یې داوي چې هغه باید دهغه په یؤه بدعدت بد ونه پیژندل سي.

ګل سي خو عمر دې د ګل مه سه

که کوم وګړی غواړي یؤچاته نیکه او د ادبي ښکلا څخه پریمانه یوه خبره وکړي هغه ته یاد متل وایي.

ګل له ګله رنګ اخلي

یاد متل داڅرګندوي چې اوسي په خوی به دهغوسي،که کوم وګړی بد کارونه کوي دهغه ملګري هم کیدای سي بد کارونه وکړي،همدارنګه که کوم وګړی ښه،نیک کارونه کوي کیدای سي دهغه سره اوسیدونکي هم نیک اوښه کارونه وکړي.موږباید دزده کړې کولو دځای اوهغه وګړو په ټاکنه کې چې موږ ورسره هستیږو غوراوښه پام وکړو.

ګمان د ایمان زیان دی

کله چې کوم څوک بې ځایه شک،ګومان کوونکی وی،هغه کس دګومان څخه دراګرځولو او هغه ته دګومان دبدی دڅرګندولو په پار وګړي هغه ته یاد متل وایي.

ګوره ګوره وایه خوله به دې خوږه وي/سي

که کوم څوک دیؤ داسي څه په اړه چې ورسره شتون نه لري،لاس کې یې نه وي دشتون اولاسته راوړلو هیله یې کوي،هغه کس ته وګړي یاد متل وایي اوموخه یې داوي چې ته هیله مند او هڅه کونکی اوسه ته به هغه څه لاس ته راوړي کوم څه چې ته یې دلاسته راوړلو هیله لري.

ګوښه، د خدای ښه

که کوم وګړی دځینو خلکوڅخه لیریوالی اختیار کړي،که دهغه څخه کوم څوک ددې بیلوالي علت وپوښتي یاد کس ورته ځواب کې پورته متل وایي او داڅرګندوي چې دهغوی څخه لیروالی یې په خیر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

گيله له يار ه ده نه له اغيار ه

كـه دكـوم چـا سـره دوسـت ياخپـل اوكـوم بـل داسـي څـوک چـې يـاد كـس ورسـره دوستي،خپلوي نه لري بد وکړي ياد كس دنابلده،اغيار كس دبد كولو څخه دومره رنـځ نـه وړي لكـه څـومره چـي دخپـل دوست يـا خپـل دبد كولـو څخـه رنـځ وړي اوخوشيني كيږی،كه كوم څوک تري دعلت پوښتنه وکړي:ياد كس ورتـه دپورتـه متل په ويلو ځواب وركوي،همدارنگه كه كوم چا باندي دهغه دكوم خپل په مرستـه دهغه كس مخالفه،اغيار ظلم،پرحقوقو تيری وکړي:ياد كس پورته متل دخپل خفگان دڅرگندولو په پار وايي.

ي

يا به نه وي،يا به نه سره زامن وي

كه كوم وگړی داسي يو كار پيلوي چې دزيان اوگټي په اړه يې ورسره معلومـات نـه وي،كه چيرې كوم وگړی دهغه دزيان په هكله ورته ووايي يا دهغه څخه دهغـه كـار دزيان اوگټې په اړه وپوښتي:

كارپيلونكی وگړی ورته ځواب کې ياد متل وايي.

يا خپله ښه سه، يا د ښو، خلكو پر پله سه

دياد متل موخـه څرگنده ده:يو وگړي تـه چـي بد كوی يـا دبدو پلـوي كـوي كـه كـوم څوک نصحت يا ښه خبركوي :هغه ته ياد متل وايي او داڅرگندوي چي يـا خوخپـل ښـه كارونـه كـوه يـا دښـوكارو كوونكو،ښـو وگـړو مخالفـت مـه كـوه اودهغـوی لاره باندي كه كيدای سي مزل وکړه.

يا نر هو سه، يا نر يا

كه كوم وگړی خبره پـای تـه نـه رسـوي:دكـوم كـار دكولـو پـه هكلـه كـه دده خوښـه يـا ناخوښـي وپوښـتل سـي دی ورتـه دهـو اونـه ځـواب نـه وركـوي،يعني خپلـه خوښـه اوناخوښي نه وايي خبرې تـه كجونه،پيچونـه وركوي هغـه وگـړي تـه خلـک يـاد متـل وايي.ياد متل دكـارونې پـه وخـت كـې دبيلا بيلـو علتونـو اوځـايونو لكبلـه دپښـتو ژبـې دنورومتلو په شان بدلون كوي:دوييونو(كلمو) كمښت اودېرښت پكښې راځي.

يوه يې نه دوې كيږي

كه كوم څوک دهغـه چـا پـه اړه چـې څـه مـوده يـې دكار،اقتصـادي اوټولنيزحالـت پـه هكله معلومات نه درلودل،دكوم چا څخه دهغه دټولنيز حالت اود ژوندانـه دچـارو پـه اړه پوښـتنه وکړي،كـه چيـرې دهغـه كس حالـت ښـه نـه وي مخاطـب يـې ځـواب پـه يادمتل سره وركوي اوهغه ته دهغه دبدحالت انځور وړاندې كوي.

كه كوم څوک غواړي يوبل تن دبدئ اوناروا كړنودكولوڅخه راوگرځوي خو مخـامخ كس يـې خبـره اونيكـه مشـوره نـه مني:يـادكس ورتـه دخپلـې خبـرې دثابتولواودهغـه ديوډول ډارپه پارپورته يادسوی متل وايي اوخپلې خبرې ته يوكروړدليل موندې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سرچنې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخیستل سوي ده.

دپښتومتلونه:دپښتو ژبې دبیلا بیلوکتابونو،دمتلونود بیلا بیلوافلیکیشنو اوزموږ په سیمه کې دبیلابیلووګړو څخه اوریدل سوي اورا اخستل سوي دي.

پرمتلونوڅیړنه دهغوی دویلو دځایونو اودویلو دعلتونو په اړه یې سپړنه اوشننه زما (محمودحمیدزی) ده اودکومې سرچېنې څخه مې ګټه نه ده اخیستې!

ستاسو ددعا په هیله؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال لنډه پيژندنه!

محمودحميدزی په انګريزي(MahmoodHamidzai) دخيرالله زوی،دحاجي محمداقبال لمسی او په خته اڅکزی دئ
. نوموړی د 1374ليږديز لمريز کال دثور دمياشتې په خلورمه نېټه چې د 1995زيږديز کال دافريل دمياشتې
24نيټې سرسمون خورې دکندهار ولايت دژړی ولسوالی په سنګحصار کلي کي زيږيدلی دئ. حميدزي ديني زده کړې
دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.
لومړنی ښوونځی يې په سنګحصار لېسه، منځنی ښوونځی يې په قاضي عبدالمجيد منځنی ښوونځی کي لوستی
او په کال 1396ليږديز لمريز کال کي دژړی ولسوالی داسعدسوري لېسې څخه فارغ اودمکتب دوره يې پای ته رسولې ده.
حميدزي:نيمه عالي زده کړې د ډاکټر مامون طاهري روغتيا علومو انستيتوت دنرسنګ په څانګه کي کړې
او دياد انستيتوت څخه په کال 1399ليږديز لمريز کال کي دپنځلسم پاس په سويه فارغ دئ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library